

KIISTELTY KUOLEMA

Eutanasiaa puolustava ja vastustava argumentointi Helsingin Sanomien uutisissa ja yleisönosastokirjoituksissa 2012–2016

Hanna Piiparinen
Tampereen yliopisto
Viestintätieteiden tiedekunta
Journalistiikan pro gradu -tutkielma
Toukokuu 2017

Tampereen yliopisto
Viestintätieteiden tiedekunta

PIIPARINEN, HANNA: Kiistelty kuolema - Eutanasiaa puolustava ja vastustava argumentointi Helsingin Sanomien uutisissa ja yleisönosastokirjoituksissa 2012–2016

Pro gradu -tutkielma, 77 s. + liitteet (12 s.)

Journalistiikka

Ohjaaja: Kaarina Nikunen

Toukokuu 2017

Jokaisen meistä täytyy kuolla. Omaan kuolinhetkeen tai -tapaan ei voi vaikuttaa, ellei päätä elämäänsä oman käden kautta. Silti nykyihmisellä on halu kontrolloida elämänsä viime hetkiä. Tuosta tarpeesta on virinnyt keskustelu eutanasiasta, avustetusta kuolemasta.

Kuolemaan liittyy paljon pelkoja. Tässä tutkielmassa analysoidulle julkiselle keskustelulle ominaista on yksilöiden itsemääräämisoikeuden korostaminen. Kuolemaa ei pidetä vääjäämättömänä elämän päätepisteenä, vaan siitä on tehty ihmisoikeus. “Hyvään elämään kuuluu hyvä kuolema”, kuuluu keskustelussa usein toistunut, eutanasiaa puoltava argumentti. Eutanasian vastustajat taas vetoavat ja uhkakuviin, joissa eutanasiaa alettaisiin pian soveltaa myös yhteiskunnan vähäosaisiin, vanhuksiin ja vammaisiin.

Onko eutanasia sitten vain ihmisen naiivi toive kontrolloida kontrolloimatonta, omaa kuolemaansa? Keväällä 2017 eutanasia on sallittu maailmassa viidessä maassa: Belgiassa, Hollannissa, Luxemburgissa, Kanadassa ja Kolumbiassa. Eutanasiakeskuselu jatkuu moniäänisenä ja ajankohtaisena yli kulttuuri- ja uskontorajojen.

Tässä tutkimuksessa analysoidaan Helsingin Sanomissa viiden vuoden aikana julkaistuja uutisia ja mielipidekirjoituksia, jotka käsittelevät eutanasiaa. Tutkimuksen keskeisiä metodeja ovat argumentaatioanalyysi ja retorinen analyysi. Argumenttien analyysin kautta esitellään eutanasian puolustajien ja vastustajien pääväitteitä, vaikuttamisen keinoja ja perusteluja. Retorinen analyysi taas kiinnittää huomiota käytössä olevaan käsitteistöön ja keskustelun painopisteisiin.

Julkisen keskustelun osapuolten ja argumentoinnin lisäksi pohditaan myös Helsingin Sanomien journalistisia valintoja, jotka välittyvät aineiston teksteistä. Juttuihin valitut termit, painotukset, haastateltavat, otsikointi ja kotimaisten ja ulkomaisten uutisten väliset erot luovat oman kuvansa siitä, miten lehti luo tilan julkiselle keskustelulle ja toisaalta toimii sen portinvartijana.

Avainsanat: argumentointi, armokuolema, armomurha, arvokeskuselu, eutanasia, journalistiikka, julkinen keskustelu, kuolinapu, mielipidekirjoitukset, retoriikka, saattohoito, uutiset

SISÄLLYS

1. JOHDANTO.....	1
2. TUTKIMUSASETELMA JA MENETELMÄLLISET VALINNAT.....	3
2.1 Tutkimuskysymykset.....	4
2.2 Aineisto ja metodi.....	5
2.3 Aiempi tutkimus.....	9
3. ARGUMENTOINNIN JA RETORIIKAN HISTORIA.....	12
3.1 Uusi retoriikka.....	13
3.1.1 Perelman ja argumenttityypit.....	14
4. YLEISÖ JULKISESSA KESKUSTELUSSA.....	16
4.1 Yleisö sanomalehdessä.....	16
4.1.1 Yleisön roolin muuttuminen.....	17
4.1.2 Yleisön vaikuttamisen mahdollisuudet.....	18
5. EUTANASIA MEDIASSA.....	20
5.1 Termien määrittelyä.....	20
5.2 Ulkomainen eutanasiakeskustelu.....	22
5.3 Kotimainen eutanasiakeskustelu.....	24
5.3.1 Eutanasia ja lainsäädäntö.....	25
5.3.2 Eutanasiakeskustelun osapuolet.....	26
5.3.3 Arvokeskustelu osana yhteiskunnallista keskustelua.....	27
5.3.4 Median rooli julkisessa keskustelussa.....	28
6. EUTANASIAKESKUSTELUN RETORIikka HELSINGIN SANOMISSA.....	30
6.1 Argumentoinnin lähtökohdat.....	30
6.1.1 Journalistiset valinnat.....	31
6.1.2 Vaikuttamisen keinot ja merkitysten tuottaminen.....	33
6.2 Argumentit eutanasian puolesta ja vastaan.....	35
6.2.1 Sanavalintojen retoriikka.....	35
6.2.2 Eutanasiaa puoltavat argumentit.....	36
6.2.3 Eutanasiaa vastustavat argumentit.....	42
6.2.4 Keskustelun yhtymäkohdat ja ratkaisuehdotukset.....	50

6.3 Eutanasiakeskuselu ja valta.....	55
6.3.1 Asiantuntijat julkisessa keskustelussa.....	56
6.3.2 Keskustelun kansalliset ominaispiirteet.....	57
6.3.3 Eutanasia poliittisessa puheessa.....	58
6.3.4 Viiden vuoden perspektiivi eutanasiakeskusteluun.....	60
7. JULKISEN KESKUSTELUN HAASTEET.....	63
7.1 Keskustelua vai monologeja?.....	63
7.2 Vinoutuneet roolit.....	64
7.3 Argumentoinnin aukkokohdat.....	65
7.4 Puolueellisuus ja yleistyksset.....	67
8. JOHTOPÄÄTÖKSET.....	69

LÄHTEET

TAULUKOT

Taulukko 1. Eutanasiaa käsittelevät jutut osastoittain Helsingin Sanomissa 2012–2016

Taulukko 2. Eutanasian kannatus ja vastustus Helsingin Sanomien jutuissa ja yleisönosastokirjoituksissa 2012–2016

Taulukko 3. Eutanasiakeskustelussa käytetyt termit Helsingin Sanomissa 2012–2016

Taulukko 4. Eutanasiakeskustelun osastot Helsingin Sanomissa 2012–2016

LIITTEET

Tutkielmassa käytetyn aineiston osastot, kirjoittajat ja otsikot Helsingin Sanomissa 2012–2016

1. JOHDANTO

Jokaisen meistä täytyy kuolla. Elämän päättyminen on kuitenkin aihe, jota on mielellään ajattelematta ennen kuin on aivan pakko. Läheisen menetys tai oma vakava sairastuminen voivat toimia katalyyttina oman kuoleman pohtimiselle. Jokaisen omista uskomuksista riippuu, nähdäänkö kuolema lopullisena tapahtumana vai siirtymänä johonkin seuraavaan tilaan tai olomuotoon.

Yhteiskunnallisessa keskustelussa kuolema on vaikea aihe. Tavallisten ihmisten kuolema ei ylitä uutiskynnystä. Kuolema on otsikoissa lähinnä silloin kun julkisuuden henkilöt kuolevat, jolloin suremisesta tulee eräänlainen kansallinen rituaali. Yksittäisten ihmisten kuolemat nousevat otsikoihin vain, jos niihin liittyy hätkähdyttävää väkivaltaa tai muuta shokkiarvoa.

Eutanasiakeskustelu tuo esiin aiheen, joka on vielä kuolemaakin suurempi tabu: onko ihmisellä oikeus päättää omasta kuolemastaan? Kuka määrittelee sen, milloin parantumattomasti sairas henkilö saa kuolla? Onko humanimpaa pitää kituva ihminen hengissä laittein ja kivunlievityksin, vai voisiko kärsimyksen lopettaa nopeammin lääkärin avustuksella? Onko elämä niin pyhä, ettei ihminen itse saa siihen kajota? Elämänlaadun turvaamisesta kuoleman lähestyessä puhutaan lähinnä vanhustenhoidon yhteydessä; aivan kuin vanhat ihmiset olisivat ainoita, jotka kuolevat.

Tällä hetkellä eutanasiaa ei sallita Suomessa. Tämä ajaa eutanasiaa toivovat henkilöt esimerkiksi Sveitsiin, jossa kuolintoive on mahdollista toteuttaa avustettuna itsemurhana valvotuissa oloissa. Osa parantumattomasti sairaista päätyy lopettamaan kärsimyksensä itsemurhalla.

Analysoin tässä työssä argumentointia eutanasian laillistamisen puolesta ja vastaan sekä eutanasiasta käydyn julkisen keskustelun retoriikkaa. Tutkimuksessa on johdannon lisäksi seitsemän luvua. Toisessa luvussa kuvailen tutkimuksen lähtöasetelmaa, aineistoa ja tutkimuskysymyksiä. Kolmannessa luvussa kerron menetelmäksi valitsemastani uudesta

retoriikasta ja sen soveltamisesta tähän tutkimukseen. Neljännessä luvussa pohdin erilaisia yleisöjä ja heidän rooliaan julkisessa keskustelussa. Viides luku tuo eutanasiakeskusteluun kotimaisen ja kansainvälisen näkökulman. Luvussa kuusi käsittelen eutanasiakeskustelun retoriikkaa Helsingin Sanomissa ja tutkin puolustajien ja vastustajien argumentointia. Luvussa seitsemän käyn läpi julkisen keskustelun erilaisia haasteita aineistosta nousseiden huomioiden pohjalta. Kahdeksas luku summaa tutkimuksen johtopäätökset.

2. TUTKIMUSASETELMA JA MENETELMÄLLISET VALINNAT

Tarkastelen tutkimuksessani Helsingin Sanomien eutanasiakirjoittelua viiden vuoden ajalta. Aineistona on aiheesta julkaistujen uutisten lisäksi lehden pääkirjoitukset, kolumnit ja mielipidekirjoitukset. Uutisten ulkopuolelle ulottuvalla aineiston rajauksella pyrin antamaan kattavamman kuvan siitä, kuinka eutanasian laillistamisen puolesta ja vastaan käytyä keskustelua argumentoidaan, ja puhutaanko aiheesta eri tavoin lehden eri osioissa.

Eutanasia eli lääkärin suorittama kuolinapu parantumattomasti sairaille henkilöille on Suomessa rikos. Aiheen ja sen oikeutuksen ja mahdollisen laillistamisen ympärillä käydään vilkasta julkista keskustelua vuodesta toiseen.

Teen aineistosta laadullista tekstintutkimusta eli argumenttianalyysia. Analysoin erikseen puolustajien ja vastustajien pääväitteitä sekä näiden väitteiden tueksi esitettyjä perusteluja. Lisäksi tutkin, mihin kyseisillä argumenteilla vedotaan. Tavoitteena on hahmottaa kokonaiskuva siitä, miten eutanasiasta tällä hetkellä keskustellaan ja mitä puutteita keskustelussa mahdollisesti on.

Lisäksi analysoin, kuinka Helsingin Sanomat osallistuu eutanasiakeskusteluun niin keskustelufoorumina mielipidepalstan kautta, keskustelun ylläpitäjänä uutisten kautta, yhtenä argumentoijana pääkirjoitusten ja kolumnien kautta sekä keskustelun ohjaajana uutisaiheiden noston ja sanavalintojen kautta.

Valitsin analyysin työkaluksi retorisen analyysin ja argumenttianalyysin. Retoriikka tutkii sitä, kuinka vastaanottaja pyritään saamaan esitetyn kannan puolelle. Siinä on kyse viestin vastaanottajan suostuttelusta ja vakuuttamisesta. Argumentointi taas keskittyy kieleen ja valintoihin, joilla tiettyä väitettä perustellaan.

2.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimusaiheeni on eutanasia ja siihen liittyvä julkinen keskustelu Suomen suurimmassa sanomalehdessä, Helsingin Sanomissa. Tein sanomalehtiarkistossa toisen kurssin lopputyöhön liittyvää tiedonhankintaa, ja huomasin Helsingin Sanomia selatessani kevään 2012 lehdissä vilkasta keskustelua aiheesta etenkin Mielipide-palstalla. Keskustelu virisi Helsingin Sanomien uutisesta ”Eutanasia sähköisti vihreät” (20.05.2012) ja sitä edeltäneestä vihreiden puoluekokouksesta, jossa vihreät ilmaisi myönteisen kannan eutanasiaan. Puolueen periaateohjelman luonnoksessa mainittu muotoilu tulkittiin niin, että puolue kannattaa aktiivisen eutanasian sallimista Suomessa.

Tapaukseen liittyvä julkinen keskustelu oli hyvin aktiivista, ja siihen osallistuivat niin eutanasiaa toivovat potilaat, omaiset, lääkärit, lakimiehet kuin poliitikotkin. Mielipiteet liikkuivat laidasta laitaan, esimerkiksi keskusteluun osaa ottanut Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin ylilääkäri Reijo Pöyhiä sanoi, että ”eutanasialla ei ole mitään tekemistä lääketieteen kanssa” (HS 24.5.2012 Mielipide). Omaiset taas vetosivat inhimillisyyteen ja pitkän kärsimyksen päättämiseen.

Tutkin siis viiden vuoden aikavälillä sitä, miten eutanasia pysyy otsikoissa, miten keskustelu on muuttunut, ketkä saavat keskustelussa äänensä kuuluviin, miten tämä vaikuttaa julkiseen mielipiteeseen, ja mihin suuntaan keskustelu on näiden havaintojen perusteella menossa.

Klisee ”elämme hyvinvointivaltiossa” sisältää ajatuksen hyvästä elämästä. Kuuluuko tähän myös hyvä kuolema? Miten kristillinen retoriikka sekoittuu osaksi maallista keskustelua ja sen argumentointia? Miten kuolemasta tuli ihmisoikeus?

Valitsin työkaluksi argumenttianalyysin, koska siinä painotus on yleisössä ja heidän vakuuttamisessaan. Argumentoinnin avulla halutaan muuttaa tai vahvistaa yleisön käsityksiä tietystä aiheesta.

Ketkä pääsevät julkisuuteen eutanasiakeskustelussa, ja miten he esittävät näkökulmansa? Millaisiin yleisöihin nämä toimijat pyrkivät vaikuttamaan ja miten? Millaisia esisopimuksia tai oletettuja jaettuja arvoja (esimerkiksi kristinuskon ”älä tapa”) argumenttien taustalla on? Millaisia eroja mielipidepalstan ja uutisjuttujen näkökulmissa ja puhujissa on? Miten instituutiot ja yksityishenkilöt osallistuvat keskusteluun? Millaisia merkityksiä aiheeseen liitetään? Noudattaako Helsingin Sanomien eutanasia-uutisointi tiettyä konventiota? Miten suomalainen eutanasiakeskustelu vertautuu kansainväliseen keskusteluun, ja onko keskustelussa nähtävissä kansallisia painotuksia?

Lehtijuttuihin pohjaava aineisto tuo työhöni myös journalistikriittisen näkökulman: miten aihetta käsiteltiin valtakunnallisessa sanomalehdessä? Nostivatko lehden tekemät uutiset uusia aiheita julkiseen keskusteluun? Mitä kerrottiin tai jätettiin kertomatta? Missä yhteyksissä eutanasiakeskustelu vilkastuu? Millaista aiheen käsittelyä lukijat toivoivat lisää? Mihin suuntaan sanomalehdistön ja julkisen keskustelun tulisi tältä pohjalta kehittyä?

2.2 Aineisto ja metodi

Tutkin eutanasiaan liittyvää julkista keskustelua valtakunnallisessa sanomalehdessä, Helsingin Sanomissa. Käytän metodina retorista analyysia ja argumenttianalyysia. Tutkijasta riippuen retoriikka on joko argumentaation osa tai seurausta siitä. Kakkuri-Knuutila (2000, 233) selittää retorisen analyysin ja argumenttianalyysin suhdetta laajan tulkinnan mukaan, jossa retoriikan perustana on argumentaatio. Tämä on Aristoteleen oppeihin pohjaava klassinen näkemys retoriikasta.

Tässä työssä keskityn argumentoinnin retoriikkaan. Retoriikkaa voi jaotella sen mukaan, mihin kielenkäytön tasoon sen huomio suuntautuu. Näin voidaan erottaa toisistaan puheiden tai esitysten retoriikka, argumentoinnin retoriikka sekä trooppien tai kielikuvien retoriikka (Palonen & Summa 1996, 10).

Tutkimuksen aineistona ovat Helsingin Sanomien eutanasia-aiheiset artikkelit vuoden 2012 alusta vuoden 2016 loppuun. Hain artikkelit Helsingin Sanomien verkkolehden arkistosta yksi vuosi kerrallaan (esimerkiksi 1.1.–31.12.2012). Käytin ensin vain hakusanaa eutanasia, mutta huomasin pian teksteissä olevan viittauksia juttuihin, joita ei löytynyt keräämästäni aineistosta. Niinpä hain viiden vuoden tarkastelujaksolla jutut myös hakusanoilla armomurha, armokuolema ja kuolinapu. Juttujen vuosikohtaiset lukumäärät on merkattu taulukkoon 1. Yhteensä aineistoksi kertyi 210 juttua.

Viiden vuoden ajanjakson tarkastelu antaa riittävästi materiaalia sekä määrälliseen että laadulliseen analyysiin. Vaikka tutkimuksen painopiste on argumentoinnin analyysissä, olen ottanut mukaan määrällisiä luokitteluja helpottamaan aineiston jäsentelyä. Kävin jutut läpi yksitellen ja laskin niissä esiintyneiden keskeisten termien lukumäärät ja juttujen päähenkilöt. Taulukoista 3 ja 4 käy ilmi aineiston eutanasiakeskustelun osapuolet, juttujen osastot sekä keskustelussa usein toistuvat käsitteet.

Käsitteiden määrällinen jaottelu toimii retorisen analyysin tukena ja kertoo lisäksi siitä, millaisin termein julkista keskustelua käydään, ja mitkä käsitteet ja puheenaiheet saavat mediahuomiota eri vuosina. Määrällinen analyysi kuvaa myös sitä, miten kausiluonteista eutanasiaan liittyvä julkinen keskustelu on. Aiheet unohtuvat pitkiksikin ajanjaksoiksi, ja nousevat taas esiin jonkin yksittäisen tapahtuman tai kannanoton myötä.

Koska eutanasiaan liittyvässä uutisoinnissa on suuria määrällisiä eroja eri vuosina, antaa useamman vuoden tarkastelujakso monipuolisemman kuvan uutisoinnista kuin tietyn huippuvuoden uutisoinnin tarkastelu. Lisäksi viiden vuoden perspektiivi antaa mahdollisuuden keskustelun painotusten muutosten havaitsemiseen. Pidemmän aikavälin tarkastelu voi kertoa tarkemmin myös siitä, miten eutanasiakeskustelu yhdistyy osaksi muuta yhteiskunnallista keskustelua.

Analyysin ulkopuolelle on rajattu sellaiset hakutulosten tuottamat artikkelit, joissa käsitellään lemmikkeihin kohdistuvaa eutanasiaa. Samoin pois on jätetty ne osumat, joissa eutanasia mainitaan vain yhtenä esimerkkinä jonkun henkilön vastustamista asioista, mutta itse juttu ei liity eutanasiaan tai sen argumentointiin.

Jaottelin koko aineiston kolmeen ryhmään: eutanasiaa puoltaviin, vastustaviin ja neutraaleihin. Mielipidekirjoitusten, kolumnien ja pääkirjoitusten kohdalla tämä oli helpompaa, koska niistä kirjoittajan kanta kävi helposti esille. Muiden juttujen osalta tein jaottelun sikäli kun se oli mahdollista, eli lajittelin jutut niiden aiheen ja otsikon painotuksen perusteella. Jos sama uutinen esitteli sekä puolustajien että vastustajien kannan, laskin jutun neutraaliksi.

Tekstiä voi tulkita monella tapaa, ja tässäkin aineistossa oli useita rajatapauksia, jotka olisivat voineet kuulua useaan eri kategoriaan. Laskin esimerkiksi pikku-uutisen otsikolla “Lakiesitys lasten armomurhasta etenee Belgiassa” (HS 27.11.2013 Ulkomaat) eutanasiaa kannattavien luokkaan, koska juttu oli sisältönsä ja keskeisen sanomansa puolesta eutanasiaa kannattava, vaikka sen otsikossa oli yleensä vastustajien käyttämä, kielteisiä mielleyhtymiä herättävä termi “armomurha”.

Sähköisestä arkistosta kootut jutut sopivat analyysin aineistoksi, koska tarkastelun kohteena ovat teksteistä välittyvät retoriset keinot. Tarkastelun ulkopuolelle jäävät juttujen taittoon ja kuvavalintoihin liittyvät valinnat. Otan kuitenkin analyysissäni huomioon juttujen osaston lehdessä ja sen, onko kyseessä uutisjuttu vai yleisönosastokirjoitus.

Koska eutanasiasta keskustellaan Helsingin Sanomissa sekä uutisissa haastattelukommenttien kautta että Mielipide-palstalla yleisönosastokirjoitusten kautta, tutkin näiden tekstien argumentointia yhtenä ryppäänä. Aineistoviittauksista käy ilmi, onko yksittäinen juttu uutinen (esimerkiksi osastoilta Kotimaa tai Poliitikka) vai yleisönosastokirjoitus (osastolta Mielipide). Journalististen valintojen (luku 6.1.1) analyysin osalta olen kuitenkin rajoittanut analyysini vain journalistiseen sisältöön eli toimittajien kirjoittamiin juttuihin.

Sanomalehtien mielipidekirjoituksia on tutkittu viime vuosina journalistiikan alalla jonkin verran, vaikka nykytutkimuksen painotus tuntuukin olevan verkkokeskusteluissa. Halusin tähän tutkimukseen mukaan lehdessä julkaistun mielipidekirjoittelun, koska toimitus valitsee julkaistavat jutut, ja keskustelun taso on asiallisempaa kuin verkkokeskusteluissa. Retorinen analyysi on tuttu menetelmä etenkin politiikan tutkimuksen ja sosiaalityön tutkimuksissa, mutta se on myös journalisteille hedelmällinen työkalu sanoilla vaikuttamisen analyysiin.

Helsingin Sanomien toimitus asettaa julkaistaville mielipidekirjoituksille omat ehtonsa, kuten kirjoittamisen omalla nimellä. Nimimerkki sallitaan vain poikkeustapauksissa. Toimituksella on oikeus tekstien muokkaamiseen, ja lehdessä julkaistaan vain yksi teksti samalta kirjoittajalta kuukauden sisällä (<http://www.hs.fi/kirjoitamielipidekirjoitus/>).

Käsittelen aineistoa määrällisen jaottelun lisäksi retorisen analyysin avulla. Tässä käytän niin sanotun uuden retoriikan edustajien, etenkin Chaïm Perelmanin esittämiä analyysityökaluja. Puro (1998, 98) kuvailee tälle 1900-luvulla syntyneelle uudelle tieteenalalle olevan ominaista yhteiskunnallisen vallan ja demokratian kysymysten pohtimisen. Perelmanin uusi retoriikka keskittyy keinoihin, joilla pyritään hankkimaan yleisön hyväksyntä tietyille esitetyille väitteille. Perelmanin mukaan ”dialektinen päättely ei ole yleispätevää, vaan sen arvo riippuu aina sen vaikutuksesta jonkun ajatteluun” (Perelman 1996, 8-9.)

Perelmanin mukaan yleisöä puhutellaan eri tavoin sen mukaan, miten yleisö koostuu. Erityisyleisöön vedotaan suostuttelulla ja laajempaan universaaliyleisöön vakuuttamisella (Perelman 1996, 24-25.) Valtakunnallisessa keskustelussa ja kaikkiin kansalaisiin liittyvässä lainsäädännössä, kuten eutanasiaan liittyvässä julkisessa keskustelussa, voidaan yleisöä pitää Perelmanin määrittämänä universaaliyleisönä. Tätä yleisöä pyritään puhuttelemaan mahdollisimman laajaan kansanjoukkoon vedoten ja yleistajuisia argumentteja käyttäen. Kohteena ovat tällöin kaikki suomalaiset. Mielipidekirjoitusten argumentoivissa teksteissä taas kohteena ovat erityisyleisöt, eli eutanasian puolustajat ja vastustajat.

Kyse ei siis ole vaikutustutkimuksesta, vaan ennemminkin suostuttelun tutkimuksesta. Selvitän eutanasiaa puolustavien ja vastustavien argumenttien analyysin kautta, miten keskustelun osapuolet pyrkivät saamaan lukijat oman kantansa kannattajiksi.

Nostin aineistossa usein toistuvia teemoja tietyiksi pääväitteiksi, ja tutkin niiden argumentointia ja lupauksia sekä eutanasian kannattajien että vastustajien näkökulmasta. Osa pääväitteistä voi tuntua päällekkäisiltä, mutta pyrin tiivistämään niiden ydinajatuksen mahdollisimman tarkasti ja erittelemään pääväitteet selkeästi toisistaan aineistosta nostettujen argumenttiesimerkkien avulla. Lisäksi ryhmittelin erikseen eutanasiakeskustelun puolustajille ja vastustajille yhteisiä teemoja.

2.3 Aiempi tutkimus

Tutkimuksessani on kolme pääjuonetta: eutanasia, julkinen keskustelu ja retoriikka. Eutanasian osalta aiempaa tutkimusta löytyy eniten lääketieteen ja teologian alueilta. Aiemmassa tutkimuksessa on kartoitettu esimerkiksi lääkäreiden ja hoitohenkilökunnan asenteita eutanasiaa kohtaan, vertailtu eutanasiakeskusteluja eri maissa sekä tutkittu uskonnollisten arvojen merkitystä eutanasiakeskustelussa.

Eutanasiakeskustelua on eritelty esimerkiksi vuoden 2013 Journalismikritiikin vuosikirjassa. Paula Haara (2013, 11) kirjoittaa eutanasiakeskustelun olleen vilkasta keväällä 2012 niin suurten päivälehtien verkko- ja printtiversioissa kuin sosiaalisessa mediassakin. Keskustelu muuttui nopeasti vastakkainasetteluksi ja vastapuolen leimaamiseksi, kun esimerkiksi kärjistetyt blogikirjoitukset kuumensivat tunteita. Haaran artikkelissa muistutetaan, että verkkoaineistojen aggressiivisuutta saattoi korostaa klikkauskulttuuri, joka rohkaisee juttujen räväkkään otsikointiin.

Julkista keskustelua on analysoitu monipuolisesti viestinnän tutkimuksessa lukuisin eri metodein. Esimerkiksi Juho Rahkosen väitöskirja (2004) erittelee Suomen turvallisuuspolitiikasta käytyä

julkista keskustelua määrällisen sisällönanalyysin keinoin. Rahkonen tutki, onko media ylläpitänyt sellaista julkisuutta, että kansan yleinen mielipide Nato-keskustelussa on kallistunut liittoutumattomuuden puolelle.

Rahkosen mukaan medially on rooli paitsi yhteiskunnallisen keskustelun areenana, myös merkittävien puheenaiheiden ennakoijana: ”Joukkoviestinnän yhteiskunnallinen merkitys on ennen kaikkea siinä, että ihmisille saatetaan tiedoksi asioita, joilla on tai saattaa olla vaikutuksia monien ihmisten elämään” (mt., 2004, 7). Eutanasiakeskustelussa ennakoidaan sitä hetkeä, jolloin eutanasia mahdollisesti laillistetaan, ja pyritään esittämään sen seurauksia puolustajien ja vastustajien näkökulmista.

Pietilä (2010, 459) esittää vuorovaikutustutkimuksessaan kiinnostavia huomioita keskustelun dialogisuuden lisääntymisestä aiheen uutisoinnin lisääntymisen yhteydessä. Tutkiessaan Tampereen Koskenniskan siltahankkeen uutisointia hän huomasi, että puheenvuoroissa näkyi reagoitua itse asiaan sekä puheeseen asiasta. Dialogisten puheenvuorojen osuus kasvoi tutkimuksen kaaren loppua kohden, ja lopulta myös vastakkaisten mielipiteiden asetelma lientyi.

Suomalaisen retoriikan tutkimuksen keskeinen teos on Kari Palosen ja Hilikka Summan toimittama *Pelkkää retoriikkaa* (1996). Kirja esittelee retoriikan historiaa aina antiikista nykypäivään, ja antaa eri tutkijoiden artikkeleissa esimerkkejä siitä, miten retoriikan tutkimusta voidaan soveltaa. Toinen keskeinen suomalaisteos on Jukka-Pekka Puron *Retoriikan historia* (2005). Teos kuvaa yksityiskohtaisesti retoriikan historian pääsuuntauksia ja niiden pohjalta syntyneitä retoriikan lähestymistapoja.

Myös journalistiikan pro graduissa on retoriikkaa hyödyntäneitä tutkimuksia. Yksi tällainen on Heidi Alajoen tiedotusopin pro gradu vuodelta 2005. Hän tutki *Passion of the Christ* –elokuvasta tehtyä lehtikirjoittelua retorisen analyysin avulla. Alajoen gradussa on oman tutkimukseni kannalta kiinnostavaa se, että siinä eritellään retorisen analyysin keinoin uskonnon ja lehdistön

suhdetta ja analysoidaan kirjoitusten merkityksellistämisprosessia, jossa merkityksiä tuotetaan esimerkiksi metaforien kautta.

Toinen gradu, joka liittyy valitsemaani aiheeseen, on Jouni Peltomaan sosiologian pro gradu vuodelta 1998. Peltomaa tutki eutanasian argumentointia Suomen Lääkärilehdessä, Helsingin Sanomissa ja Kotimaassa vuosina 1993–1997. Hän jakaa aineistosta löytämänsä argumentit uskonnollisiin, moraalisiin, lääketieteellisiin ja juridisiin. On kiinnostavaa saada Peltomaan tutkimuksen avulla perspektiivi siihen, millaista eutanasiakeskustelun argumentointi oli kaksikymmentä vuotta sitten, ja mikä on muuttunut nyt tarkastelemaani aineistoon verrattuna. Peltomaan aineisto kuvaa aikaa, kun Suomeen oli vasta juuri perustettu eutanasian laillistamisen puolesta toimiva Exitus ry. Kaksikymmentä vuotta sitten Suomessa ei myöskään ollut vielä tehty tutkimusta eutanasiaan liittyvästä julkisesta keskustelusta. Peltomaan tutkimuksen tekemisen aikaan eutanasia oli sallittu maailmassa vain Hollannissa.

3. ARGUMENTOINNIN JA RETORIIKAN HISTORIA

Retoriikka eli puhetaito on asioiden vakuuttavaa esittämistä. Hyvä puhuja saa kuulijat puolelleen, heikompi taas joutuu alistumaan suositumman mielipiteen alaisuuteen. Puro (2005, 7) erottaa retoriikan historian eri suuntauksiksi antiikin, kristillisen, ranskalaisen, brittiläisen ja saksalaisen kielialueen retoriikan, yhdysvaltalaisen, uuden, ja yhteiskuntafilosofisen retoriikan.

Sähköisen tiedonvälityksen kehittyminen 1900-luvulla mullisti myös retoriikan maailman. Kasvokkain tapahtuvasta viestinnästä siirryttiin koneiden välittämään joukkoviestintään. Henkilökohtainen viestintä vaihtui massaviestintään. Samalla mahdollistui myös vaikuttamisen väärinkäyttö, kuten propaganda.

Argumentaatioteorian perustajana pidetään Aristotelesta, jonka teos Retoriikka on edelleen retoriikan opiskelijoiden ja tutkijoiden analyysin kohteena. Aristoteles arvioi argumentaatiota kolmelta kantilta: ethos oli puhujan persoonan vaikutus, pathos kuulijoiden tunteisiin vetoamista ja logos järkeen vetoamista (mt., 32.)

Aikoinaan retoriikan taitoa pidettiin sivistyksen mittarina. Nykyään siihen ei liitetä samoja arvoja, mutta valta on edelleen retoriikan keskeinen kumppani. Muihin vaikuttamisen taito lisää valtaa. Retoriikka on tuttu lähestymistapa humanististen aineiden ja politiikan tutkimuksen alueilta. Esimerkiksi kansainvälisen politiikan pääaineesta on tehty tutkimuksia poliittisesta retoriikasta, kuten vaikuttamisen keinoista presidentinvaalien yhteydessä.

Retoriikkaa eli puhetaito-oppia on perinteisesti pidetty vain puhuttujen esitysten analyysimenetelmänä. Uusi retoriikka korjasi tämän puutteen laajentamalla analyysin koskemaan kaikenlaisia esityksiä. Retorinen analyysi on silti jäänyt journalismin tutkimuksessa vähemmälle huomiolle kuin esimerkiksi vallan analyysi. Yksi syy tähän voi olla se, että uuden retoriikan teoreetikot ovat tehneet enemmän poikkileikkauksia retoriikan historiaan ja mahdollisuuksiin, mutta jättäneet itse teoreettisten työkalujen kehittämisen vähemmälle. Siksi retorinen analyysi

onkin usein parin erilaisen analyysitavan sekoitus, esimerkiksi retorinen diskurssianalyysi tai retorinen argumentaatioanalyysi. Retorinen argumenttianalyysi keskittyy argumenttien erittelyyn ja arviointiin ja argumentoinnin muodostamien kokonaisuuksien tarkasteluun.

3.1 Uusi retoriikka

Uusi retoriikka syntyi tarpeesta uudistaa klassisen retoriikan oppeja 1900-luvulla. Joukkoviestinten kehitys nosti retoriikan uudestaan tärkeäksi aiheeksi, ja uuden retoriikan keskeinen kolmikko Chaïm Perelman, Stephen Toulmin ja Kenneth Burke keskittyivät 1950-luvulla omassa tuotannossaan retoriikan teorioiden ja tutkimuksen kehittämiseen. (Puro 2005, 108–109).

Uuden retoriikan kehittäjät halusivat vapauttaa retoriikan sen antiikin aikaisista, tiukoista säännöistä. Uudella retoriikalla haluttiin siirtää opetus käytännön neuvoista kohti analyttisempaa pohdintaa. Puron (mt., 110) mukaan uusi retoriikka syntyi maailmansotien välisenä epävarmuuden aikana, ja tuo epävarmuus heijastui myös retoriikan tulkintaan. Asioista etsittiin piilomerkityksiä ja salaisia vaikuttamisen keinoja.

Kenneth Burke (1897-1994) on yksi uuden retoriikan keskeisistä nimistä, vaikka häntä ei varsinaisesti pidetäkään retoriikan tutkijana. Burken retoriikan keskeinen teema on identifikaatio. Siinä merkityksiä tuotetaan samastamisen kautta, eli korostetaan esimerkiksi henkilön kuulumista joukkoon käyttämällä me-muotoa. (mt., 124.)

Toinen kiinnostava uuden retoriikan kehittäjä on Stephen Toulmin (1922–2009). Toulmin ei kirjoittanut yhtään retoriikan teosta, mutta hänen filosofiassaan on paljon aineksia myös retoriikan analyysiin. Toulmin loi tunnetun argumentin anatomia -mallin, jossa argumentointia tarkastellaan erilaisten argumentin peruselementtien ja näiden keskinäisen jäsennyksen kautta. (mt., 134–136.)

Tässä tutkimuksessa käytän kuitenkin eniten Chaïm Perelmanin esittämiä ajatuksia, joita esittelen seuraavaksi tarkemmin.

3.1.1 Perelman ja argumenttityypit

Puolalaisyntyinen ja Belgiassa vaikuttanut oikeusfilosofi Chaïm Perelman loi argumentaatioteoriansa yhdessä Lucie Olbrechts-Tytecan kanssa vuonna 1958 julkaistulla teoksella *Traité de l'argumentation - la nouvelle rhétorique* (Summa 1996, 62). Perelmanin suomennettu kokoomateos *Retoriikan valtakunta* (1996) antaa ohjeita erilaisten esitysten yksityiskohtaiseen erittelyyn.

Perelman (1996, 59) jaottelee argumentit kvasiloogisiin, todellisuuden rakenteeseen perustuviin sekä tuota rakennetta luoviin argumentteihin. Kvasiloogiset argumentit ovat sitovia vain, jos niistä voidaan poistaa kaikki useampien tulkintojen mahdollisuudet. Puhuja voi kuitenkin määritellä tietyn käsitteen itselleen edullisella tavalla. Perelman kutsuu pelkkiä kvasiloogisia argumentteja riittämättömiksi vakuuttamaan kuulijan. Lisäksi tarvitaan todellisuuden rakenteeseen nojaavia argumentteja (mt., 92).

Perelmanin (1996, 60) mukaan argumentin käyttö vaatii aina todellisuuden pelkistämistä. Todellisuuden rakenteeseen perustuvissa argumenteissa lähtökohtana käytetään todellisuuden eri osien välisiä suhteita. Yhdestä tilanteesta luodaan ennakkotapaus tai yleinen sääntö argumentatiivisella sidoksella (mt., 61). Todellisuuteen perustuvissa argumenteissa vedotaan useimmiten erilaisiin peräkkäisyysiteisiin, kuten syyhyn ja seurauksiin tai rinnakkaisuussiteisiin, kuten henkilön ja hänen tekojensa suhteeseen. Perelmanin mukaan peräkkäisyysiteillä suhteutetaan toisiinsa saman tason ilmiöitä ja rinnakkaisuussiteillä viitataan eri tasojen tekijöihin (mt. 1996, 93.)

Retoriikkaa ei voi olla ilman yleisöä. Yleisö on se, johon argumentoinnilla pyritään vaikuttamaan. Argumentointi ei siis ole passiivista, vaan sillä tähdätään toimintaan. Argumentaatio ei koskaan tapahdu tyhjiössä, vaan sillä ”pyritään hankkimaan tai vahvistamaan yleisön hyväksyntää tai kannatusta esitetyille väitteille” (Perelman 1996, 16).

Perelmanin (1996, 24) määrittelee universaaliyleisöön kuuluviksi kaikki ne, joihin tietty argumentointi vetoaa. Tällaiseen universaaliyleisöön vaikuttaminen edellyttää argumentoijalta yleispäteviin tosiseikkoihin tai arvoihin vetoamista. Universaaliyleisön eli määrittelemättömän, yleisen yleisön käsitettä on kritisoitu siitä, että termi on liian yleispätevä, jos sitä yritetään soveltaa konkreettisiin yksittäistapauksiin (Summa 1996, 69).

Yleisön tunteminen on argumentoijalle tärkeää. Perelman sanoo esityksen onnistumisen riippuvan siitä, kuinka moni hyväksyy sen sanoman. Argumentoijan on siis jo ennalta valittava päättelynsä lähtökohdiksi sellaisia väitteitä, jotka uskoo kuulijoiden hyväksyvän (mt., 28).

Perelmanin retoriikkaan liittyy myös ajatus esisopimuksista eli premisseistä. Ne ovat hiljaisia itseäänselvyyksiä, jotka määrittävät esimerkiksi arvohierarkioita tai sitä, mitä pidetään yleisesti normaalina. Premissit ovat kulttuuriin vakiintuneita jäsennystapoja. Esisopimukset vaikuttavat siihen, millaisin argumentein tiettyä aihetta kannattaa perustella (Summa 1996, 70).

Argumentointiin liittyy aina todistamisvelvollisuus. Esitetty väite pitää perustella, jotta se olisi luotettava ja uskottava. Tämä tapahtuu esimerkiksi korostamalla omaa tietoa asiasta tai vetoamalla yleisön hyväksymään auktoriteettiin (Leiwo & Pietikäinen 1996, 91).

4. YLEISÖ JULKISESSA KESKUSTELUSSA

Julkista keskustelua voidaan käydä aina saunan lauteilta esiintymislavoille, joten termille tarvitaan tiukempi rajaus. Tässä tutkimuksessa kyse on siis mediavälitteisestä keskustelusta, joka tapahtuu Helsingin Sanomien luomassa julkisessa tilassa.

Pietilän (2010) mukaan viestinten oletetaan tarjoavan tilan julkiselle keskustelulle, koska julkinen keskustelu on yksi elinvoimaisen demokratian kulmakivistä. Pietilä määrittelee minimiehdoksi julkiselle keskustelulle sen, että ”jostakin asiasta esitetään julkisesti toisiinsa suhteutuvia mielipiteitä” (mt. 2010, 449).

Kuneliuksen (1999, 168) mukaan yksi joukkoviestinnän tehtävistä on luoda yhteenkuuluvuuden tunnetta: “Nostamalla esiin yhteisiä puheenaiheita ja tarjoamalla yhteisiä kokemuksia joukkoviestintä luo tunteen siitä, että kuulumme samaan maailmaan, että olemme samassa veneessä”.

Perelman (1996, 18) muistuttaa, että julkisuus ei ole avoin kaikille: “Sanan- ja julkaisuvapaus ovat tärkeitä demokraattisia saavutuksia, mutta liberaalissakaan yhteiskunnassa puhuminen ja kuulluksi tuleminen ei ole mahdollista kenelle vain tai joka tilanteessa.”

4.1 Yleisö sanomalehdessä

Helsingin Sanomia voi pitää maamme johtavana sanomalehtenä, jonka valtamedian asema tuo lehden teksteille erilaista painoarvoa kuin pienemmissä paikallislehdissä tapahtuva uutisointi. Sanoman mediamyynnin verkkosivujen mukaan Helsingin Sanomilla on yli 680 000 päivittäistä lukijaa. Lehti tavoittaa laajan lukijakunnan, ja lehteä voidaan pitää myös äänitorvena sille, mitä meidän tulee ajankohtaisista aiheista ajatella, ainakin jos olemme itse liian laiskoja muodostamaan omia mielipiteitä asioista.

Helsingin Sanomien yleisönä voidaan pitää kaikkia yhteiskunnallisista asioista kiinnostuneita lukijoita, jotka haluavat ajankohtaista tietoa Suomen ja maailman tapahtumista. Yksittäisten juttujen yleisö valikoituu jokaisen omien kiinnostuksen kohteiden ja jutun aihepiirin herättämän mielenkiinnon perusteella.

Journalismi viittaa viestintään yhteiskunnallisena keskusteluna ja informaationa, demokraattiselle yhteiskunnalle välttämättömänä yhteisen julkisuuden tilana ja foorumina (Luostarinen ym. 1996, 14). Kunelius (2007, 27) sanoo yleisön edustajana toimimisen olevan journalismin tärkein valtaresurssi.

4.1.1 Yleisön roolin muuttuminen

John Dewey puhutteli yleisöä julkisena ja totesi jo 1920-luvulla, että ongelmana ei niinkään ole suurta joukkoa puhuttelevien aiheiden puute, vaan itse joukon sisäinen hajanaisuus: “Julkisia huolenaiheita on pikemminkin liikaa, julkiso liian hajanainen ja rakenteeltaan liian monimutkainen” (Dewey 2006 [1927],157–158).

Nykypäivän informaatiotulva ja reaaliaikainen uutisvirta ei ainakaan vähennä tavallisen kansalaisen huolenaiheita. Samaan aikaan journalismi rohkaisee yleisöään yhä aktiivisempaan osallistumiseen niin uutisvinkkien, uutiskuvien, sosiaalisen median juttujakojen kuin juttujen kommentoinnin muodossa. Yleisö ei enää saa olla entisaikojen malliin se passiivinen viestin vastaanottajajoukko.

Aktiivinen yleisö ei välttämättä tarkoita laadukkaampaa tiedonvälitystä. Se, että uutisjuttu lähtee julkaisemisen jälkeen elämään omaa elämäänsä sosiaalisessa mediassa, on kuin lapsena leikitty juoru-leikki, jossa sama viesti kuiskattiin korvasta korvaan ja ketjun viimeinen henkilö ilmoitti ääneen yleensä aivan eri sisällön kuin alkuperäisessä viestissä.

Mediakentän monimuotoisuus näkyy myös yleisön pirstaloitumisena. Eri aiheiden ympärille muodostuu omia erityisyleisöjä, ja yleisöt syntyvät ja kuolevat nopeasti. Itse asiassa koko yleisönä toimiminen on mielikuvituksemme tuotetta. Anu Kantola (2012, 37–39) puhuu sosiaalisesta mielikuvituksesta, joka pitää moderneja yhteiskuntia yhdessä. Erilaiset mielikuvat ja tarinat luovat meille käsityksen siitä, millaisen kokonaisuuden osia olemme. Nämä mielikuvat rakennetaan yhteisen menneisyyden, kielen ja kulttuurin varaan.

4.1.2 Yleisön vaikuttamisen mahdollisuudet

Nykypäivän yleisön edustajalla on enemmän valtaa kuin koskaan ennen. Sisällön tuottaminen ja julkaisupäätös tehdään edelleen toimituksissa, mutta yksittäisen henkilön on mahdollista nostaa mikä tahansa aihe julkisuuteen ja luoda sen ympärille nostatusta, siis julkista keskustelua.

Dewey muistuttaa, että yhtä etua ajava mielipide voi olla vain nimellisesti julkinen mielipide, ja jokainen julkinen mielipide vaatii sen sisällön testausta, oikeaksi osoittamista (Dewey 2006, 193–194). Puolueeton ja avoin julkinen keskustelu on paras tie demokratian toteutumiseksi. Joukkoviestinnällä on tässä prosessissa avainrooli.

Julkista keskustelua ei olisi olemassa, elleivät ihmiset uskoisi omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa. Ongelmallisista asioista keskustellaan, koska niihin halutaan saada enemmistöä tyydyttävä ratkaisu. Lehtien palstoilla käytävässä julkisessa keskustelussa haetaan paitsi kannatusta omalle mielipiteelle, myös yleisesti huomiota esiin nostetulle aiheelle.

Yhteinen intressi syntyy siitä kun yhdessä toimimisen seuraukset ovat näkyviä (mt. 2006, 204). Julkisen keskustelun aiheet eivät synny tyhjiössä. Jokin sosiaalinen tarve on synnyttänyt ne, ja tuo tarve ajaa ihmiset hakemaan vastauksia ja muutosta vallitseviin olosuhteisiin.

Deweyn mukaan toimiva julkiso tarvitsee etujaan ajavan hallinnon: “Tässä järjestäytymisessä on kyse julkison varustamisesta virallisilla edustajilla, jotta sen intresseistä voitaisiin huolehtia” (mt.

2006, 67). Näin julkisen keskustelun voi ajatella olevan sekä yhteisten intressien esille tuomista, että oikeiden henkilöiden etsimistä ajamaan asioita eteenpäin.

Lähiomaiset jäävät tällä hetkellä eutanasia-argumentoinnissa alakynteen, sillä he voivat käyttää väitteidensä tukena vain omia kokemuksiaan. Tällaista kokemukseen perustuvaa argumentointia voidaan pitää liian tunteellisena, eikä sitä arvosteta niin korkealle kuin esimerkiksi auktoriteetteihin tai tutkimustuloksiin vetoamista.

Yhdysvaltalaisen retoriikkatutkija Richard Whatelyn mukaan sanoman ”todistusvoima riippuu siitä, kuinka tiukasti argumentaatio on kiinni totuudellisuudessa, eikä siitä, kuka sen esittää” (Puro 2005, 97). Tämän ajatuksen perusteella julkisessa keskustelussa olisi siis edellytyksiä moniäänisemmälle vuoropuhelulle, jossa jokaisen toimijan sanoma olisi tasa-arvoinen, eikä vain asiantuntijavetoiselle uutisjournalismin välittämälle mediajulkisuudelle.

5. EUTANASIA MEDIASSA

Erityisaloihin, kuten lääketieteeseen, liittyy niin paljon ammatillista terminologiaa, että niiden käyttö ja merkitys menevät helposti tavallisen lukijan mielessä sekaisin. Sen vuoksi esimerkiksi eutanasiasta puhuminen on vaikeaa muille kuin lääketieteen ammattilaisille. Ehkä sanottavaa löytyisi, mutta samalla pelätään, ettei osata sanoa asiaa niin hienosti kuin ammattilaiset. Ehkä puhutaan asiaa aiheen vierestä, ja keskustelussa menevät puurot ja vellit sekaisin.

On tärkeää, että asioista puhutaan niiden oikeilla nimillä ja kaunistelematta. Eutanasia ja laajemmin kuolema on vaikea aihe, mutta vaikeistakin aiheista on voitava puhua. Se on kuitenkin tehtävä oikeilla, yhteisillä termeillä, jotta kaikki keskusteluun osallistuvat puhuvat varmasti samasta aiheesta.

5.1 Termien määrittelyä

Alle on eritelty termejä, jotka toistuvat Helsingin Sanomien eutanasiakeskustelussa, ja jotka on syytä erottaa toisistaan sekaannusten välttämiseksi.

Aktiivinen eutanasia: Toimenpide, jossa lääkärin aktiivisilla toimilla päätetään potilaan elämä, esimerkiksi antamalla kuolettava määrä lääkettä. Aktiivinen eutanasia on Suomessa lailla kielletty (Pahlman 2015, 622).

Avustettu itsemurha, avustettu kuolema: Potilaan itse suorittama teko, joka johtaa kuolemaan. Avustetussa itsemurhassa lääkäri ei tee muuta kuin määrää kuolettavan annoksen lääkettä. Avustettu itsemurha ei ole Suomen rikoslaisissa rangaistava teko, mutta se on ristiriidassa lääkärin eettisten ohjeiden kanssa. (Ryynänen ym. 2003, 4331.)

Eutanasia, armokuolema, armomurha: Termi pohjautuu kreikankieliseen sanaan euthanasia (eu=hyvä, thanatos=kuolema). Termiä eutanasia alettiin käyttää sen nykyisessä merkityksessä eli lääkärin toimintaan liittyvänä kuolinapuna 1800-luvun puolivälistä alkaen (Pöysti 2009, 7).

Hoitotahto: Pöystin (2009, 124) mukaan hoitotahto on potilaan etukäteen ilmaisema tahto siitä, miten häntä tulee hoitaa siinä vaiheessa, kun hän ei kykene esittämään omaa tahtoaan itse hoitotilanteessa. Potilas ei voi ”tilata” omaa kuolemaansa, mutta potilaslain mukaan henkilöllä on oikeus kieltäytyä lääkärin ehdottamasta hoidosta. Hoitojen lopettamista kutsutaan joskus passiiviseksi eutanasiaksi.

Kalteva pinta, slippery slope: Yksi kansainvälisen eutanasiakeskustelun argumenteista eutanasian laillistamista vastustavissa puheenvuoroissa. Kaltevalla pinnalla tarkoitetaan pelkoa siitä, että eutanasian salliminen tietyille potilasryhmälle johtaisi oikeuden liukumiseen myös eettisesti kyseenalaisiin potilasryhmiin, kuten vaikeasti vammaisiin, vanhuksiin, lapsiin tai koomapotilaisiin. (Pöysti 2009, 116; Ryyänen ym. 2003, 4331.)

Kansalaisaloite: Kansalaisten vaikuttamiskeino, jolla pyritään saamaan päättäjät toimimaan tietyn aloitteessa esitetyn asian puolesta paikallisesti tai valtakunnallisesti. Ehdotukset voivat siirtyä eduskunnan käsiteltäviksi, jos niillä on vähintään 50 000 kannattajaa (www.eduskunta.fi). Viimeksi vuonna 2016 eutanasiaa puolustava kansalaisaloite eteni eduskuntaan asti. Aloitteen suosio puoltaa näkemystä siitä, että eutanasiakeskustelu on yksi ajankohtainen tema julkisessa keskustelussa.

Passiivinen eutanasia: Henkilön elämää pidentävien, turhien hoitotoimenpiteiden tekemättä jättäminen elämän loppuvaiheessa tai hoitotoimista luopuminen (Pahlman 2015, 622). Potilaalla on myös oikeus kieltäytyä lääkärin hänelle tarjoamasta hoidosta. Passiivinen eutanasia -termin käytöstä kerrotaan lisää luvussa 6.2.4.

5.2 Ulkomainen eutanasiakeskustelu

Kerron tässä kappaleessa muutaman esimerkin avulla ulkomaisesta eutanasiatutkimuksesta. Lisäksi pohdin ulkomaista eutanasiakeskustelua siitä näkökulmasta, kuinka ulkomaiset tapaukset nousevat otsikoihin Suomessa.

Euroopassa eutanasia on laillinen Belgiassa, Hollannissa ja Luxemburgissa. Näissä maissa on tehty myös paljon tutkimusta liittyen eutanasian eettisyyteen. Hollantia pidetään eutanasian edelläkävijämaana, sillä Hollannissa eutanasia on ollut laissa sallittu vuodesta 2002, mutta se on ollut osa hoitotyötä jo vuosia aiemmin. Yleinen mielipide eutanasiaa kohtaan on siis ollut Hollannissa myönteinen jo pitkään. Hollantilaista eutanasiatutkimusta on tehty käytännön kokemusta ja aiheesta nousseita eettisiä kysymyksiä pohtimalla. Tutkimus osoittaa, että Hollannin eutanasiatapaukset eivät koske vain kuolemansairaita potilaita. Joukossa on myös niitä, jotka ovat vanhoja ja kyllästyneet elämään (Have yms. 2005, 57).

Euroopan lisäksi eutanasiaan liittyviä asenteita on tutkittu Australiassa, jossa eutanasia oli sallittu hetken aikaa 90-luvun puolivälissä Australian Pohjoisterritoriossa (Healey 2013, 2). Australian katolisen yliopiston professori Scott Prasser luokittelee eutanasian ”häijyksi” ongelmaksi (engl. wicked), sillä se on enemmän kuin monimutkainen sosiaalinen kysymys. Prasserin mukaan erilaisille ”häijyille” ongelmille on yhteistä se, että niille on ristiriitaisia määritelmiä, niihin ei ole mahdollista löytää helposti kaikkia miellyttävää ratkaisua, niitä ei voida ratkaista vain vetoamalla faktoihin tai todisteisiin, ja ongelman ratkaisuun tarvitaan useita yksilöitä ja organisaatioita hallituksen lisäksi (Prasser 2013, 11).

Tämän tutkielman analyysi alkaa vuodesta 2012, mutta silmäilin aineistoa kerätessä myös aiempien vuosien eutanasiaan liittyvää kirjoittelua Helsingin Sanomissa. Suurin ero vuonna 2012 aiempiin vuosiin verrattuna on ulkomaisten eutanasia-uutisten vähäisyys. Kirjoittelu ja sen aiheuttama julkinen keskustelu oli vuonna 2012 lähes kokonaan kotimaan tapahtumiin liittyvää, eikä keskusteluun edes yritetty tuoda kansainvälistä näkökulmaa. Se on ymmärrettävää sikäli,

että kotimainen keskustelu oli painottunut politiikkaan, ja joka maassa on erilainen lainsäädäntö ja tahtotila eutanasian suhteen.

Uutisointia olisi voinut kuitenkin monipuolistaa kansainvälisillä esimerkeillä, kuten vertailemalla muiden maiden vihreiden puolueiden eutanasia-kantaa tai tuomalla historiallista perspektiiviä siihen, millaiset tapahtumaketjut edelsivät eutanasian laillistamista esimerkiksi Hollannissa ja Belgiassa.

Suomalainen eutanasiakeskustelu käsittelee eutanasian laillistamista yleensä, mutta ulkomailla on jo siirrytty erilaisten alaryhmien eutanasian sallimiseen. Esimerkiksi vuonna 2014 Helsingin Sanomissa uutisoitiin Belgian kansanäänestyksestä, jossa belgialaiset äänestivät lasten eutanasian sallimisesta. Äänestyksen tuloksena eutanasia sallittiin Belgiassa kuolemansairaille lapsille näiden itse sitä toivoessa ja vanhempien suostumuksella (HS 13.2.2014 Ulkomaat).

Lisäksi uutisissa käsiteltiin belgialaisen elinkautisvangin toivetta saada eutanasia (HS 15.9.2014 Ulkomaat). Helsingin Sanomien jutun mukaan “Belgiassa ei ole kuolemanrangaistusta, mutta eutanasia on ollut sallittu jo yli 10 vuotta. Sitä on sovellettu myös muihin kuin parantumattomasti sairaisiin henkilöihin, muttei koskaan aiemmin vankiin. Viime vuonna maassa kirjattiin ennätyselliset 1 800 eutanasiaa.” Kyseessä olisi siis ollut ennakkotapaus koko Belgian historiassa, eli ensimmäinen kerta kun vangille olisi myönnetty eutanasia. Aluksi pyyntöön oltiinkin suostumassa, mutta sitten se evättiin viime hetkellä (HS 6.1.2015 Ulkomaat).

Lähes kaikki ulkomaisia eutanasiatapauksia esittelevä uutisointi keskittyy yleisöä kuohuttaviin aiheisiin. Vuonna 2013 Helsingin Sanomissa kerrottiin kahdesta Ranskaa järkyttäneestä tapauksesta, joissa eläkeläispariskunnat tekivät kaksoisitsemurhan, koska pariskunnan toinen osapuoli oli parantumattomasti sairas ja eutanasia ei ole Ranskassa sallittu. (HS 12.12.2014 Ulkomaat).

Yksittäisistä tapauksista tulee ennakkotapauksia, jotka voivat vaikuttaa yleiseen mielipiteeseen ja lopulta lakeihin. Mitä järkyttävämpi tapaus on, sitä varmemmin se jää ihmisten mieleen ja tulee uutisoiduksi, niin kohdemaassa kuin Suomessakin asti.

5.3 Kotimainen eutanasiakeskustelu

Sosiaali- ja terveysministeriön alainen eettinen neuvottelukunta ETENE kirjoitti kannanotossaan (15.12.2011) eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan esittäneen vuonna 2004 toiveen siitä, että suomalainen keskustelu kulkisi kohti eutanasian laajempaa hyväksymistä. Valiokunnan mukaan Suomi seuraisi eutanasian laillistaneiden Hollannin, Belgian ja Luxemburgin esimerkkiä seuraavien 10–15 vuoden aikana.

Vuonna 2015 uutisoidun Lääkäriliiton, Apteekkariliiton ja Lääketietokeskuksen teettämän kyselytutkimuksen mukaan 75 prosenttia kaikista suomalaisista hyväksyy eutanasian. Luku on 87 prosenttia 25–34-vuotiaiden keskuudessa (HS 5.6.2015 Kotimaa). Vuonna 2016 suomalaisten kannatus eutanasiaille oli kohonnut jo 85 prosenttiin (HS 9.11.2016 Pääkirjoitus).

Suomessa eutanasiasta keskustelevat ja kirjoittavat aktiivisesti konkaripoliitikot Esko Seppänen ja Iiro Viinanen. Miehet sairastavat Parkinsonin tautia ja kannattavat eutanasiaa. Kirjeenvaihdosta alkanut keskustelu synnytti yhteisen kirjan, vuonna 2012 julkaistun Vasen oikea, oikea vasen - Keskustelukirjeitä. Seppänen on myös toimittanut Ilkka Taipaleen kanssa artikkelikokoelman Eutanasia - puolesta ja vastaan (2013).

Eutanasian puolesta on kirjoittanut myös Terhokodin ylilääkäri Juha Hänninen. Hänen kirjansa Eutanasia - hyvä kuolema (2013) käsittelee saattohoitoa, potilaan nukuttamista kärsimysten lievittämiseksi sekä eutanasiaa.

5.3.1 Eutanasia ja lainsäädäntö

Eutanasia on Suomessa kielletty. Lain mukaan eutanasian suorittaminen voitaisiin tuomita surmana rikoslain 21 luvun kolmannen pykälän mukaisesti (Rikoslaki 1995/578 § 21). Itse eutanasiaa ei Suomen laissa mainita lainkaan (HS 25.3.2012 Sunnuntai).

Koska eutanasia on Suomessa rikos, lähtevät jotkut eutanasiaa toivovat henkilöt toteuttamaan toiveensa ulkomaille. Uutisissa on mainittu esimerkiksi Sveitsin eutanasiaklinikat, joiden kävijämäärät ovat viime vuosina kaksinkertaistuneet (HS 21.8.2014 Ulkomaat). Ulkomaiselle klinikalle lähtö edellyttää paperisodan lisäksi aikaa, rahaa ja - ironista kyllä - terveyttä. Henkilön pitää olla sellaisessa kunnossa että hän pystyy matkustamaan, ja hänen pitää myös itse pystyä nielemään elämänsä päättävä lääke. (HS 2.3.2012 Mielipide.)

Aiheen uutisoinnissa puhutaan välillä virheellisesti “eutanasiaklinikoista”, sillä Sveitsin klinikoilla tehtävässä toimenpiteessä ei ole kyse eutanasiasta, vaan avustetusta itsemurhasta. Potilaat eivät siis saa klinikalla lääkärin avustamaa kuolemaa, sillä Sveitsin lain mukaan lääkärin ei tarvitse edes olla paikalla, kun potilas toteuttaa lääkkeillä tehtävän avustetun itsemurhan (HS 15.2.2014 Kotimaa). Myöhemmin Helsingin Sanomissa oikaistiin tämä virheellinen ilmaus ja kerrottiin, että Sveitsissä ei ole käytössä eutanasia vaan “maassa toimii järjestöjä, jotka tarjoavat jäsenilleen mahdollisuuden avustettuun itsemurhaan (HS 20.3.2015 Kotimaa). On muutenkin melko makaaberia puhua eutanasiaturismista, aivan kuin pakon edessä ulkomaille kuolemaan lähteminen olisi rinnastettavissa hauskaan lomamatkaan.

Vuoden 2017 alussa eutanasia oli sallittu maailmassa viidessä maassa: Belgiassa, Hollannissa, Luxemburgissa, Kanadassa ja Kolumbiassa (HS 2.3.2017 Poliitikka).

5.3.2 Eutanasiakeskustelun osapuolet

Kotimainen eutanasiakeskustelu on hyvin asiantuntijavetoista, ja etenkin lääketieteen ammattilaisten kommentit painottuvat aineistossa niin mielipidepalstojen teksteissä kuin lehden uutisissakin. Osapuolten esiintymistä eutanasiaan liittyvissä jutuissa on eritelty tarkemmin taulukossa 4.

Aineistossa on selkeästi eniten toimittajien kirjoittamia uutisjuttuja. Laskin tähän kategoriaan mukaan myös pääkirjoitukset ja kolumnit sekä uutistoimistojen pikku-uutiset. Taulukon 4 määrällinen tarkastelu kertoo siitä, kuinka eri keskustelijat pääsivät osallistumaan julkiseen keskusteluun. Toisaalta uutisjuttujen sisällä oli paljon haastattelukommentteja, joita en laskenut yksitellen mukaan taulukkoon, vaan käsittelin juttua yhtenä uutisena, joten tiedot ovat vain suuntaa-antavia.

Taulukon “muut yksityishenkilöt” -luokkaan laskin ne kirjoittajat, jotka eivät ole kuolemansairaita, heidän omaisiaan tai lehden toimittajia. Näitä kirjoittajia oli eniten vuonna 2012, jolloin vihreiden puoluekokouksessa esitetty eutanasiamyönteinen kanta herätti paljon julkista keskustelua. Vuoden 2012 huippuvuosi osoittaa, että eutanasiakeskusteluun halusivat osallistua myös tavalliset kansalaiset, vaikka heillä ei ollut lähiomaisten tai oman terveydentilan kautta henkilökohtaista suhdetta eutanasiakysymykseen.

Laskin uskonnollisia näkemyksiä esittäneet poliitikot taulukon “poliitikot ja puolueet” -kohtaan, joten myös tämän rajauksen vuoksi “kirkon edustajat” -kategoria on monitulkintainen. Jälkimmäiseen jäi vain puhtaasti kirkon edustajat, kuten papit tai diakonissat sekä julkista keskustelua herättänyt vuoden 2014 yhteisvastuukeräys, jolla kerättiin varoja suomalaisen saattohoitotyön kehittämiseen.

5.3.3 Arvokeskustelu osana yhteiskunnallista keskustelua

Eutanasiassa on kirjaimellisesti kyse elämästä ja kuolemasta. Keskustelu eutanasian sallimisesta on osa laajempaa yhteiskunnallista arvokeskustelua, jossa halutaan määritellä se, millaisin pelisäännöin tässä yhteiskunnassa toimitaan ja miten asioihin suhtaudutaan. Eutanasian lisäksi samassa arvomaailmassa liikkuu myös esimerkiksi abortteihin, kuolemantuomioihin ja muihin ristiriitaisiin moraalikysymyksiin liittyvä keskustelu.

Suomi on maallistunut yhteiskunta, joten maan valtauskonnon viitoittamat kristilliset arvot eivät ainakaan virallisesti ohjaa toimintaamme, ellemmme itse päättä niihin uskoa. Uskonto on nykyään yksityisasia, ja eri ihmiset toimivat oman, henkilökohtaisen vakaumuksensa mukaisesti.

Kuolema on yksi esimerkki joka ihmistä koskevasta asiasta, joka on ajan myötä muuttunut yhä yksityisemmäksi. Ennen niin yhteisöllinen kuolema ruumiinvalvojisineen ja avoimineen arkkuineen on nykyään usein laitoksissa tai muuten suljettujen ovien takana tapahtuva, kliininen ja etäännytetty yksityisasia. Luonnollisesta asiasta on tehty tabu. Norbert Elias (1993, 55) tiivistää asian näin: ”Juhlia voi muiden kanssa, mutta kuolla täytyy yksin.”

Helsingin Sanomien haastattelemat asiantuntijat listasivat vuonna 2016 asioita, joista Suomessa ei saa puhua. Eutanasian lisäksi tabuina pidettiin muun muassa uskontoa ja ikäihmisten seksuaalisuutta. Yleisen mielipiteen muutos sallivammaksi on kuitenkin tuonut julkiseen keskusteluun mukaan aiemmin tabuina pidettyjä aiheita, kuten homoseksuaalisuuden tai mielenterveysongelmat (HS 11.9.2016 Kulttuuri). Asenteet siis muuttuvat, vaikkakin hitaasti.

Helsingin Sanomat haastatteli filosofian opiskelija Ilpo Hirvosta (HS 26.11.2016 Ihmiset) tämän voitettua arvostetun kansainvälisen Undergraduate Awards -kilpailun filosofian globaalien sarjan. Hirvonen kommentoi haastattelussa suomalaisen yhteiskunnallisen keskustelun tilaa ja käytti esimerkkinä eutanasiaa. Hirvosen mukaan keskustelua ohjaavat valmiina otetut arvot ja tietyt näkökulmat on jätetty keskustelun ulkopuolelle: ”Keskustelusta puuttuu täysin näkökulma, jonka

mukaan ihmisellä on ylipäättään oikeus päättää elämästään riippumatta esimerkiksi fyysisestä sairaudesta.”

Eutanasiaan liittyvässä julkisessa keskustelussa kaikki osapuolet keskustelevat näennäisesti yhdestä aiheesta - eutanasiasta - mutta puheenvuoroja ohjaavat jokaisen omat taustat ja arvomaailmat. Nämä vaikuttavat niihin retorisiin valintoihin, joita keskustelun osapuolet tekevät.

Perelmanin mukaan arvoja koskevan argumentaation analyysissä on tärkeää tehdä jaottelu abstrakteihin ja konkreettisiin arvoihin. Abstrakteja arvoja ovat esimerkiksi kauneus ja oikeus ja konkreettisia arvoja isänmaa tai kirkko (Perelman 1996, 34). Eutanasiakeskustelua ohjaavia abstrakteja arvoja ovat esimerkiksi hyvä kuolema ja elämän pyhyys. Konkreettisia arvoja ovat esimerkiksi terveys ja suomalainen terveydenhuolto.

Perelman sanoo yhteisymmärryksen arvoista syntyvän argumentoinnin kautta. Tietyn arvoasetelman uskottavuus selviää vasta tutkimalla sen puoltavien ja vastustavien kantojen perusteluja (Summa 1996, 63).

5.3.4 Median rooli julkisessa keskustelussa

Saamme informaatiota päivittäin monista kanavista. Voimme itse valita, mitä lehtiä luemme, mutta kauppareissulla näemme väkisinkin ainakin iltapäivälehtien lööpit ja autossa ajaessa tai matkustaessa kuulemme radiouutiset. Netissä surffatessa vastaan tulee uutislinkkejä ja bannereita. Sosiaalisessa mediassa näemme, mitä uutisia ystävämme tai seuraamamme tilit ovat jakaneet. Kännykkään kilahtaa mahdollisesti vielä omat ilmoituksensa.

Jotkut henkilöt kehuskelevat sillä, että eivät seuraa uutisia tai ole perillä päivänpolitiikasta, mutta totuus on, että uutisvirralta on nykyään hyvin vaikea välttyä. Kuka sitten valitsee eteemme tulevat uutisaiheet? Journalistin ohjeiden mukaan journalistista päätösvaltaa ei saa luovuttaa

toimituksen ulkopuolelle. Taitavat mediapelaajat saavat kuitenkin omat aiheensa ylittämään uutiskynnyksen kerta toisensa jälkeen.

Eutanasia ei ole mediaseksikäs aihe. Syntymä tai kuolema on elämään liittyvä itsestäänselvyys, ei uutinen. Toimittajilla on kuitenkin valtaa nostaa myös kovimman uutiskärjen ulkopuolelle jääviä aiheita julkisuuteen, jos niistä saa hyvän tarinan. Tarinallisuuden kannalta eutanasia onkin oikea kultakaivos, jossa yhdistyy paljon mielenkiintoisia vastakkainasetteluja: yksilö vastaan yhteiskunta, vapaus vastaan laki, tavalliset ihmiset vastaan asiantuntijat, kotimaiset arvot vastaan ulkomaiset, maallisuus vastaan uskonnollisuus, järki vastaan tunne. Nämä vastakkainasettelut luovat ääripäiden välille jännitteen, josta lukija kiinnostuu.

Kunelius (1999, 168) sanoo joukkoviestinnän merkittävimmäksi yhteiskunnalliseksi tehtäväksi kiinteyden ylläpitämisen. Journalismi tuottaa yhteistä todellisuutta, jolloin yksittäinen ihminen kokee olevansa osa suurempaa joukkoa.

Isot uutistapahtumat luovat rituaaleja, tyyliin “torilla tavataan”. Ihmiset tietävät esimerkiksi jääkiekon mm-voiton jälkeen lähteä torille juhlimaan, ja he tietävät myös tiedotusvälineiden olevan paikalla kuvaamassa. Tapahtumasta luodaan joukkoviestinten välityksellä hetkellisen yhteenkuuluvuuden tunteen lisäksi myös historiaa tuleville polville.

Monet sukupolvikokemukset ovat median välittämiä. Joukkoviestimet myös itse vahvistavat omaa rooliaan maailman merkittävien tapahtumien kertojana ja muistuttavat niistä myöhemmin esimerkiksi kysymällä lukijoilta, missä nämä olivat jonkin tietyn tapahtuman aikaan. Näitä vastauksia kokoamalla ja niistä kirjoittamalla joukkoviestimet saavat jatkettua tapahtumien elinkaarta ja yleisön osallistumista niihin.

6. EUTANASIAKESKUSTELUN RETORIikka HELSINGIN SANOMISSA

Ennen kuin keskityn tarkemmin Helsingin Sanomien eutanasiakeskustelun retoriikkaan, teen aineistosta muutamia määrällisiä huomioita retorisen analyysin tueksi. Tarkasteltava aineisto vuosilta 2012–2016 kattaa yhteensä 210 juttua. Aineistossa on yhteensä 128 uutista, 56 mielipidekirjoitusta, 11 pääkirjoitusta ja neljä kolumnia. Eutanasiasta kirjoitetaan Helsingin Sanomissa siis useassa lehden eri osastossa.

Koko aineiston jutuissa käytettiin ylimääräisesti eniten termiä “eutanasia”. Sitä voi siis pitää neutraaliuteen pyrkivänä kattoterminä koko keskustelulle. Eutanasian synonyymeina kirjoituksissa käytettiin lisäksi termejä “armomurha”, “armokuolema”, “kuolinapu” ja “hyvä kuolema”. Lisäksi puhuttiin “aktiivisesta eutanasiasta”, “passiivisesta eutanasiasta” ja “avustetusta itsemurhasta”. Käytettyjen käsitteiden määrällinen analyysi on esitelty taulukossa 3.

Tarkastelen seuraavaksi tarkemmin eutanasiaan liittyvän argumentoinnin lähtökohtia, merkitysten tuottamista, puoltavia ja vastustavia argumentteja sekä aineistosta ilmeneviä journalistisia valintoja.

6.1 Argumentoinnin lähtökohdat

Kotimainen eutanasiakeskustelu ei ole kovin moniäänistä. Se on vahvasti journalistisen perinteen mukaista, eli asiantuntijavetoista ja faktoihin viittaavaa. Aihetta perustellaan järkeen ja lainsäädäntöön vedoten. Sekä eutanasian laillistamista puolustavat että vastustavat tahot ovat omineet muutaman pääteesin, joita keskustelussa tuetaan omilla argumenteilla. Esittelen näitä pääteesejä tarkemmin tämän luvun alakappaleissa.

Jaottelin tekemässäni määrällisessä analyysissä eutanasiakeskustelun argumentit eutanasiaa puolustaviin, vastustaviin tai neutraaleihin. Vaikka neutraali argumentti voi kuulostaa

melkoiselta paradoksilta, luokittelin neutraaleiksi sellaiset kannanotot, jotka olivat puhtaasti keskustelun herättäjiä tai esittivät tasapuolisesti sekä kannattajien että vastustajien näkökannat.

Perelman kuvaa tekstejä edeltäviä julkilausumattomia itsestäänselvyksiä esisopimuksiksi. Nämä lähtökohdat kertovat siitä, miten tiettyä yleisöä kannattaa lähestyä (Summa 1996, 69-70.) Toistamalla yleisesti hyväksytyjä perusteluja on yleisökin helpompi saada esitetyn argumentin puolelle. Suomalaiset ovat lainkuuliaista kansaa, joten lakipykäliin vetoaminen on yksi tehokas argumentti keskustelussa. Aina tätä ei tarvitse edes sanoa ääneen, koska esioletuksena on, että kaikki tietävät eutanasian olevan laitonta ja siksi “väärin”. Perelmanin mukaan argumentin tehoon vaikuttaa sekä sen muoto että sisältö. Kielikuvilla, asioiden esittämisjärjestyksellä ja korostuksilla on siis tärkeä tehtävä vakuuttamisen keinoina (Summa 1996, 65.)

Argumentointi syntyy ristiriitatilanteissa. Siksi olen pyrkinyt etsimään aineistosta niitä avainkohtia, jotka muuttivat julkisen keskustelun suuntaa.

6.1.1 Journalistiset valinnat

Uutisen painoarvoon vaikuttaa se, kenen suulla puhutaan. Toimittaja voi kirjoittaa saamansa tiedot yleiseksi uutistekstiksi tai siteerata suoraan haastattelemaansa henkilöä. Henkilön suora lainaus tuo tekstiin enemmän todistusarvoa kuin aiheesta kertominen yleisellä tasolla. Simo Sipola (1998, 92–93) sanoo henkilöimisen yleistyneen viime vuosina uutisjournalismissa. Henkilöiminen on hyvä tehokeino silloin, kun etäällä oleva aihe halutaan tuoda lähelle lukijaa. Kaukainen tapahtuma tulee merkitykselliseksi kun sille annetaan kasvot. Toisaalta henkilöimisen riskinä on, että uutisen sisältö köyhtyy. Lukija kiinnittää nyt enemmän huomiota asian kertojaan kuin itse asiaan.

Henkilöiminen on kuitenkin tehokas tapa lisätä uutisjutun draamaa. Eutanasia on tosielämän jännitysnäytelmä. Se, annetaanko jollekin henkilölle lupa kuolla, tekee kuivasta, lakipykäliin nojaavasta uutisesta kerralla todellisen. Henkilöimisen kautta tavallisista, sairaista ihmisistä

tehdään lähes myyttisiä sankareita, jotka taistelevat oman kohtalonsa lisäksi muidenkin ihmisten oikeuksien puolesta. Uutisissa esitellään henkilöimisen kautta myös äärimmäisiä poikkeustapauksia, kuten rikollisia, jotka toivovat eutanasia tekemiensä rikosten vuoksi. Tällöin journalismi haastaa lukijat pohtimaan omaa oikeuskäsitystään ja sitä, voidaanko ihmisen surmaaminen oikeuttaa tietyissä erityistapauksissa.

Hyvä uutisjuttu esittelee aihettaan ainakin parista eri näkökulmasta. Väitteelle pitää löytää vastaväite, jotta kokonaiskuva aiheesta olisi tasapuolisempi. Reaaliaikaisen uutisoinnin vaatimus tuo omat haasteensa tälle tavoitteelle. Valitettavasti haastateltujen lähteiden tasapuolisuus toteutuu uutisissa vain harvoin, kuten Fairclough muistuttaa: “Toisia korostetaan ja toiset marginalisoidaan, toisia käytetään toisten kehyksinä, toiset saavat painoarvoa olemalla osa uutistenlukijan tai toimittajan puhetta, toiset eivät” (Fairclough 1997, 108).

Journalistiset valinnat näkyvät juttujen otsikoinnissa ja sanavalinnoissa. Myös jutun osasto vaikuttaa sen sisältöön. Vaikka journalismilla olisi kuinka vahva objektiivisuuden ihanne tahansa, on lopputulos aina jostakin näkökulmasta väritynyt. Karvonen (1999, 7) kuvaa journalistisia juttuja konstruoiduiksi esityksiksi eli mediaretoriikaksi, jossa toimittaja suostuttelee lukijan katsomaan asiaa joltakin tietyltä kannalta. Karvonen kutsuukin toimittajia imagonrakentajiksi.

Tätä taustaa vasten uutisjuttujen voidaan ajatella rakentavan tietynlaista imagoa eutanasialle, ja nämä imagonrakennuksen palikat ovat toimittajien käsissä. Usein kyse on hyvin pienistä tekijöistä, pienimmillään yksittäisistä sanavalinnoista. Uutisjutun sävy muuttuu, jos esimerkiksi sen otsikon sanavalintana on selvästi asenteellinen “armomurha” neutraalin “eutanasian” sijaan. Vielä vuonna 2014 Helsingin Sanomien uutisjutuissa käytettiin yleisesti hieman uskonnollissävyyistä määrittelyä “eutanasia eli armokuolema”. Sanat toimivat siis toistensa synonyymeina, jolla mahdollisesti yritettiin välttää eutanasia-sanana turhaa toistoa (esim. HS 6.2.2014 Ulkomaat).

Jotkut toimittajat käyttävät aina jutuissaan armomurha-termiä eutanasian synonyyminä. Tällöin asenteellinen armomurha-termi tuo kyllä selvästi esiin yksittäisen toimittajan oman kannan aiheeseen (Esim. HS 11.11.2013 Ulkomaat ja 18.2.2014 Ulkomaat).

Eutanasiaa käsiteltiin Helsingin Sanomien pääkirjoituksissa vain vähän. Valtakunnan päämedia ei siis itse ottanut aktiivista roolia keskustelun katalysaattorina. Yksi syy varovaisuuteen on journalismin riippumattomuuden korostaminen. Lehti ei voi linjata, mitä mieltä toimittajien tulisi olla aiheesta, joka kuuluu vahvasti yksityisyyden piiriin. Kuolema on jokaisen henkilökohtainen asia. Toinen syy maltilliseen uutisointiin on se, että kuolemasta ei joko haluta tai osata kirjoittaa. Lisäksi kuolemasta kysytään usein muilta kuin itse kuolevilta. Satu Lipponen (2012, 21) kommentoi asiaa Journalismikritiikin vuosikirjassa näin: “Liian usein kuolevan ääni ei pääse julkisuuteen, vaan tuntoja tulkitsee omainen, mikä sisältää myös eettisiä ongelmia.”

Haastateltavien valintaan vaikuttaa tietenkin myös se, että kuolemansairaat eivät välttämättä halua tulla haastatelluiksi. Kuoleman lähestymiseen liittyy kipuja ja muuta fyysistä rapistumista, eikä henkilö halua julkisuuteen.

6.1.2 Vaikuttamisen keinot ja merkitysten tuottaminen

Vaikka uutinen ei ole retorinen teksti, syntyy siihen sanavalintojen ja näkökulman kautta retorisia tehokeinoja. Myös valitut haastateltavat vaikuttavat jutun lopulliseen sävyyn. Simo Sipola (1998, 86) muistuttaa, että tulkinnasta riippumattomista uutista ei ole olemassa. Uutisen taustalla vaikuttavat aina toimittajan tekemät valinnat.

Crews-Anderson (2007, 46–59) määrittelee retoriset keinot kielenkäytön tavoiksi, joilla vaikutetaan lukijaan ja saadaan tietty kanta vaikuttamaan houkuttelevalta. Retorisilla keinoilla pyritään manipuloimaan vastaanottajan tunteita. Retorisia keinoja ovat esimerkiksi kiertoilmaus, dysfemismi eli jonkin asian saattaminen huonoon valoon, asenteellisuus, iva, liioittelu,

kompakysymys, vihjailu, henkilökohtaisuuksiin meno, harhauttaminen, liiallinen yleistäminen ja väärään auktoriteettiin vetoaminen.

Eutanasiaan liittyvässä uutisoinnissa käytetään useita retorisia tehokeinoja. Vastaanottajaan pyritään vaikuttamaan esimerkiksi vetoamalla enemmistön mielipiteeseen esittelemällä mielipidemittausten tuloksia ja viimeisimpiä tutkimustuloksia. Kokemukseen vedotaan kokoamalla esimerkkejä muiden maiden lainsäädännöstä ja eutanasiaan liittyvistä äänestyksistä. Arvoihin vedotaan kertomalla erilaisten virallisten tahojen, kuten lääkäriiliton ja puolueiden sekä kirkon edustajien mielipiteistä. Tunteisiin vedotaan kuvaamalla yksittäisten, sairaiden ihmisten kamppailua kuolinavun saamiseksi.

Kolumneissa tekstin muoto on vapaampaa, joten niissä käytetään tehokeinoina esimerkiksi retorisia kysymyksiä, kuten “Mitä pelkäämistä kuolleissa on?” (HS 29.5.2015). Puhtaasti argumentoivissa teksteissä, kuten mielipidekirjoituksissa ja kolumneissa, myös retoriikka on räväkämpää. Toisaalta uutistekstiinkin saadaan eloa siteeraamalla haastateltavien mielipiteitä: “Jos kuolevalla eläimellä on sietämätön tuska, se pitää eläinsuojelun nimissä lopettaa. Miksi ihmistä pidetään tuskassa?” (HS 22.5.2012).

Retoriset valinnat ovat osin tiedostettuja ja osin tiedostamattomia. Teksteistä saattaa siis tahattomasti nousta merkityksiä, joita niihin ei alun perin tarkoitettu.

Demokratiassa yksittäinen henkilö voi aina äänestää jaloillaan, eli tehdä jotain tukeakseen tiettyä asiaa tai jättää tekemättä boikotoidakseen. Ei ole kuitenkaan mitään takeita siitä, että nämä yksittäiset teot tulevat huomioituiksi. Ilman julkisuutta yksittäinen tekeminen tai tekemättömyys on vain pisara meressä. Demokratian ihanteista huolimatta julkisuus ei ole kaikille avoin.

Toisaalta julkisessa keskustelussa tärkeintä on se, että se ylipäänsä tapahtuu, eli keskustelu sallitaan ja sille löytyy jokin areena ja vastaanottajajoukko, tässä tapauksessa sanomalehti ja sen

lukijat. Tehokkaasta argumentoinnista huolimatta ei ole olemassa mitään yhtä oikeaa yleistä mielipidettä, joka kaikkien tulisi omaksua. Julkinen keskustelu on vuoropuhelua.

6.2 Argumentit eutanasian puolesta ja vastaan

Anu Kantolan mukaan julkiseen elämään kuuluu tietty polarisaatio. Tämä tarkoittaa jyrkkiä mielipide-eroja keskusteluissa, etenkin kun on kyse moraaliin tai etiikkaan liittyvistä puheenaiheista (2011, 27).

Eutanasiakeskustelussa esillä on mustavalkoinen ääripäiden ajattelu. Vastakkain ovat hyvä ja paha, elämä ja kuolema, kansalainen ja päättäjät, ammattilaiset ja maallikot, yksilön oikeudet ja ylhäältä annetut säännöt, laki ja oman käden oikeus, pieni ihminen ja iso koneisto, pyhä ja maallinen. Kulusta keskitietä ei argumentoinnista löydy.

Hyvän ja pahan taistelu toteutuu eutanasian argumentoinnissa monella tavalla. Hyvänä pidetään kivutonta kuolemaa ja pahana pitkittynyttä kärsimystä. Hyvää on säännöistä vapaa yksilö ja pahaa liian tiukka lainsäädäntö. Yksittäinen, oikeuksiensa puolesta taisteleva henkilö symboloi hyvää ja eutanasian kieltävä päättäjä pahaa ääripäätä. Tämä retoriikka tuo julkiseen keskusteluun sellaisen painotuksen, että eutanasiaa vastustavat poliitikot leimautuvat mediassa ”pahoiksi” tai heidän vihjataan erilaisin sanavalinnoin tai kärjistetyin otsikoin olevan väärässä, vaikka lehti itse ei suoraan otakaan omaa kantaa eutanasiakeskusteluun.

6.2.1 Sanavalintojen retoriikka

Ei ole yhdentekevää, miten sanomme sen, mitä sanomme. Taitava viestijä saa oikeilla sanavalinnoilla kuulijat ja lukijat puolelleen lähes huomaamatta, kun taas jotkut sanat aiheuttavat heti kielteisen miellelyhtymän. Eutanasiasta kirjoitettaessa käytetään paljon selitteitä. Aihe on hankala, joten sitä pitää avata monella tasolla. Tämä johtaa usein hämmentäviin asioiden ja termien määrittelyihin, ja vielä niiden lisämäärittelyihin.

Vuoden 2012 Helsingin Sanomien kirjoittelussa eutanasiaa määriteltiin useimmin sanalla “kuolinapu”. Koko viiden vuoden tarkastelujaksolla uutisissa oli yleisesti käytössä myös ilmaus “eutanasia eli armokuolema” (esim. HS 18.12.2016 Poliitikka).

Eutanasia-termin etymologian eli “hyvän kuoleman” vastaparina oli usein “hyvä elämä”. Kuolemaan liitettiin kirjoittelussa paljon muitakin arvoja: kivuton, arvokas, kaunis, rauhallinen, omaehtoinen.

Sanavalinnat johtivat välillä myös asiavirheisiin. Helsingin Sanomissa esimerkiksi oikaistiin aiemmin julkaistun uutisen termejä, kun uutisessa oli virheellisesti puhuttu hoitojen lopettamisesta eutanasiaa: “Luantaina 6. 6. sivulla B 2 otsikossa väitettiin harhaanjohtavasti, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuin olisi hyväksynyt eutanasian. Jutun mukaisesti tuomioistuin hyväksyi vegetatiivisessa tilassa olevan miehen hoidon lopettamisen, jota toisinaan kutsutaan myös ‘passiiviseksi eutanasiaksi’” (HS 7.6.2015 Kotimaa).

Esimerkki osoittaa sen, miten monimutkaisesta terminologiasta eutanasian kohdalla on kysymys, ja miten pienikin virhe voi muuttaa koko asian merkityksen paljon yksittäistapausta laajemmaksi, kuten tässäkin uutisoinnissa aluksi kävi.

6.2.2 Eutanasiaa puoltavat argumentit

Eutanasian puolustajat keskustelivat viiden vuoden aikana aiheesta aktiivisesti. Taulukko 2 osoittaa, miten puheenvuoroja eutanasian puolesta oli selkeästi enemmän kuin sitä vastaan. Eutanasian kannattajien esittämissä näkökannoissa keskeisimmäksi teemaksi nousi henkilön itsemääräämisoikeus, ja lisäksi esiin nostettiin hyvän kuoleman ihanne, kivunhallinta ja saattohoito. Pelko hoidon ulottumattomissa olevasta kivusta sai monet keskustelijat kannattamaan eutanasiaa.

Erittelen seuraavaksi eutanasiaa puoltavan keskustelun hallitsevia argumentteja ja niihin liittyviä perusteluja. Mukailen Teresa Pohjolaisen pro gradu -työssään käyttämää jaottelua väitteiden argumentteihin ja lupauksiin (Pohjolainen, 2011). Alla olevat argumentit ja lupaukset ovat pelkistyksiä käyttämäni aineiston teksteistä. Väitteet on muodostettu aineistossa toistuvasti esitetyistä näkökannoista, ja samassa yhteydessä esitettyjä asian perusteluja on muokattu pelkistämällä ne alla listatuiksi argumenteiksi. Jos argumentin toteutumiselle on esitetty ehtoja tai lupauksia, ne on myös listattu argumenttien alle. Tavoitteena on osoittaa, mitkä ovat eutanasiakeskustelun painopisteet, kuinka näkökantoja perustellaan eli argumentoidaan, mihin argumentoinnissa vedotaan, ja kuinka argumentointi vie keskustelua eteenpäin.

Väite 1: Hyvään elämään kuuluu hyvä kuolema.

Argumentit:

- *Jokainen ihminen ansaitsee hyvän kuoleman.*
- *Oma avuttomuus elämän loppuvaiheessa pelottaa.*
- *Suomalaisten pitää saada kuolla Suomessa eikä ulkomailla.*

Konkreettiset lupaukset väitteen toteuttamiseksi:

- *Keskustelua eutanasiasta on jatkettava.*
- *Lainsäädäntöä on muutettava eutanasian sallivaan suuntaan.*
- *Kotimaisen hoidon vaihtoehtoja on lisättävä.*

Väite “hyvään elämään kuuluu hyvä kuolema” on suora lainaus vihreiden periaateohjelman luonnoksesta vuodelta 2012. Vetoaminen hyvään elämään kuuluvaan hyvään kuolemaan viittaa esioletukseen, että Suomessa elävillä on hyvä elämä. Siksi pidetään oikeutettuna kokea myös hyvä kuolema.

Hyvän kuoleman ihanteena on kivuton ja rauhallinen lähtö, johon liittyy vain vähän hoitotoimenpiteitä. “Hyvänä kuolemana” pidetään Suomessa kuolemista. “Miksi joudun kuolemaan ulkomailla?”, kyseli keuhkofibroosia sairastava Mikko Järvi (HS 27.2.2012 Mielipide). Kuoleman lähestyminen on monille pelottava asia, joten suomalainen, tuttu hoitotyö ja omalla äidinkielellä tapahtuva hoito auttavat lievittämään pelkoja. Suomalaisuutta korostavat argumentit vetoavat isänmaallisiin arvoihin.

Väite 2: Kärsimyksen sivusta seuraaminen voi saada henkilön kannattamaan eutanasiaa.

Argumentit:

- *Kuolema on ainoa oikea ratkaisu toivottomassa tilanteessa.*
- *Kohtele muita kuin haluaisit itseäsi kohdeltavan.*
- *Omakohhtaiset kokemukset vaikuttavat mielipiteen muodostamiseen.*

Konkreettiset lupaukset väitteen toteuttamiseksi:

- *Kivunhoidon tehokkuuteen on kiinnitettävä huomiota.*
- *Hoitohenkilökunnan koulutusta on lisättävä.*
- *Vapaaehtoistyö lisää omakohtaista tietoa parantumattomasti sairaiden tilanteesta.*

Vuonna 2012 Terhokodin ylilääkäri Juha Hänninen käynnisti eutanasiakeskustelun Helsingin Sanomien Mielipide-palstalla kirjoituksellaan “Suhtautuminen kuolinapuun voi muuttua” (HS 24.2.2012, Mielipide). Hännisen kertoo muuttaneensa suhtautumistaan eutanasiaan eli muuttuneensa sen vastustajasta kannattajaksi nähtyään vaikeita kuolemia ja kärsimystä, johon mikään hoito ei auttanut.

Kärsivän inhimillisestä kohtelusta kirjoittaa Mielipide-palstalla myös Sanna Kukkonen (HS 22.5.2012): “Osallistukaa vapaaehtoisena avustajana terveyskeskussairaalaan viime hetken syöpäsairaana tai kuolevan potilaan seuraksi muutaman viikon ajaksi. Jospa se antaisi hieman ajatusta siitä, miten haluatte itseänne kohdeltavan samassa tilanteessa.”

Perttu Häkkinen tiivistää kolumnissaan eutanasian kannattajien ajatukset näin: “Eutanasian vastustajat eivät selvästikään ymmärrä, ettei kukaan ole riistämässä heiltä tai heidän omaisiltaan oikeutta pitkään ja tuskalliseen kuolemaan. Tarkoitus vain on, ettei meidän muiden tarvitsisi altistua moiselle lopulle” (Nyt-liite 4.3.2015 Mitä ajattelin tänään).

Väite 3: Jokaisella on oikeus päättää omasta kuolemastaan.

Argumentit:

- *Suomen kaltaisessa hyvinvointivaltiossa itsemääräämisoikeuden tulee koskea myös henkilön omaa kuolemaa.*
- *Jokaisen pitää saada kuolla ilman pelkoa kivuista.*
- *Kuolemansairas henkilö tietää hoidolliset tarpeensa paremmin kuin lääkäri.*

Konkreettiset lupaukset väitteen toteuttamiseksi:

- *Kivunhoidon tehokkuuteen on kiinnitettävä lisää huomiota.*
- *Potilaan kanssa keskustellaan ja arvioidaan kivun tasoa.*
- *Sietämättömistä kivuista kärsivä henkilö voidaan vaivuttaa lääkkeillä unenkaltaiseen tilaan.*

Tällä hetkellä kotimaisessa eutanasiaa puolustavassa argumentoinnissa korostuu Suomen asema länsimaisena demokratiana ja siihen liittyvä yksilön vapaus ja itsemääräämisoikeus. Keskustelussa kuoleminen, tai ainakin kuolinhetkestä päättäminen, nähdään ihmisoikeutena.

Toisaalta hollantilainen eutanasiatutkimus 20 vuoden perspektiivillä on osoittanut, että eutanasian oikeuttamisessa ei ole niinkään kyse potilaan itsemääräämisoikeudesta, vaan laupeudenteosta kärsivälle potilaalle. Ainakin Hollannissa kyse on siis enemmän yleisestä hyvästä kuin yksilön oikeuksista (Have et al, 2005, 16).

Oikeus päättää omasta kuolemasta kertoo ihmisen tarpeesta kontrolloida elämäänsä sen loppuun asti. Kuolemaa ei hyväksytä sellaisena kuin se sattuu vastaan tulemaan, vaan oman elämän loppuun halutaan vaikuttaa. Taustalla vaikuttaa esioletus yksilön laajoista oikeuksista ja toisaalta kehittyneestä lääketieteestä, joka mahdollistaa erilaiset vaihtoehdot elämän loppuvaiheessa. Arvona vedotaan yhdenmukaisuuden arvoon, eli jokaiselle ihmiselle pitää taata samat oikeudet, myös kuoleman kohdatessa.

Väite 4: Pelot vaikuttavat asenteeseen eutanasiaa kohtaan.

Argumentit:

- *Hoitohenkilökunnalla ei ole rohkeutta toteuttaa eutanasiaa.*
- *Kuoleman avustamisessa ei ole kyse surmaamisesta vaan inhimillisestä teosta.*
- *Eutanasia tuottaa vähemmän kärsimystä kuin turhat hoidot.*

Konkreettiset lupaukset väitteen toteuttamiseksi:

- *Kuolevan viimeisiä toiveita tulee kunnioittaa.*
- *Potilaiden elämän laatuun tulee kiinnittää huomiota.*
- *Tulee miettiä, keitä varten potilaan elämää pidennetään keinotekoisesti.*

Lääkäri Mirko Autio kiinnittää yleisönosastokirjoituksessaan (HS 28.2.2012) huomiota hoitohenkilökunnan asenteisiin ja pelkoon eutanasian esteenä: “Potilaan viimeisten toiveiden tulisi mennä hoitohenkilökunnan omien pelkojen edelle. (...) Lääkäreiltä vaaditaan nyt selvää kannanottoa: ovatko he potilasta vai potilas heitä varten?”

Kuolemiseen liittyy jo itsessään paljon pelkoja. Pelätään kipua, avuttomuutta ja elämän loppumista. Sosiologi Norbert Eliaksen (1993, 5) mukaan tämä pelko johtuu siitä, että ihminen on ainoa elävä olento, joka tietää oman kuolevaisuutensa. Suomen kaltaisessa kehittyneessä demokratiassa jokapäiväinen elämämme on turvallista. Siksi kuolema on järkytys. Vakaisissa oloissa eliniän odote kasvaa, jolloin kuolemakin lykkääntyy aina vain kauemmas.

Eutanasiakeskustelussa esiintyy myös turhaa pelottelua ja suoranaista aiheen demonisointia. Kärjistetyt kannanotot lisäävät pelkoja ja epätietoisuutta. Juha Hänninen kehottaa maltillisuuteen julkisessa keskustelussa: “Joskus olisi hyvä selvittää myös itselleen, mistä lausuu mielipiteensä, oli sitten poliitikko tai toimittaja. (...) Jos kehitysvammaisia ryhdytään tappamaan tai pitkäaikaisosaston kuihtuneen vanhuksen kasvoille asetetaan tyyny, kyse ei ole eutanasiasta vaan surmasta. Näiden tapahtumien yhdistäminen ei myöskään ole keskustelua vaan pelottelua” (HS 22.5.2012 Mielipide).

Kuolemaan ja eutanasiaan liittyviä asenteita tutkinut Anja Terkamo-Moisio korosti Helsingin Sanomien haastattelussa, että vaikka hoitohenkilökunnan asenne eutanasiaan kohtaan on muuttunut hieman myönteisemmäksi, se ei tarkoita, että henkilökunta haluaa osallistua eutanasian toteuttamiseen. Terkamo-Moisio osoitti väitöstutkimuksessaan kuolemanpelon olevan yhteydessä eutanasian vastustamiseen: ”Mitä voimakkaammin ihminen pelkää tai pyrkii välttelemään kuolemaa, sitä kielteisempää on myös hänen suhtautumisensa eutanasiaan.” (HS 13.9.2016 Kotimaa).

Pelkoihin liittyvässä argumentoinnissa vedotaan turvallisuuden arvoon. Suomea pidetään turvallisena maana ja suomalaiset arvostavat yleisesti turvallisuutta, niin arjessa kuin ulkopoliittisessa keskustelussakin. Turvallisuuteen vetoaminen on sekä argumentoitujen pelkojen lähtökohta että tavoite. Tiedon lisääminen hälventää pelkoja ja voi muuttaa asennetta eutanasiaa kohtaan. Pelkojen poistuttua eutanasia voidaan nähdä turvallisena toimenpiteenä pelottavan painostuksen sijaan.

Väite 5: Saattohoidon kehittäminen ei ratkaise eutanasiakysymystä.

Argumentit:

- *Eutanasiaa on käsiteltävä erillään saattohoidosta ja kivun hoidosta.*
- *Laadukas saattohoito ei ratkaise tilanteita, joissa henkilö toivoo eutanasiaa.*

Konkreettiset lupaukset väitteen toteuttamiseksi:

- *Saattohoidon kehittämisestä ja eutanasiasta käydään erillisiä keskusteluja.*
- *Käsitteitä määritellään tarkemmin, jotta kaikki tietävät, mistä puhuvat.*

Eutanasiaa puolustavan Exitus ry:n puheenjohtaja Kari Viholainen kommentoi mielipidekirjoituksessaan (HS 13.11.2016 Mielipide), että pelkkä saattohoito ei takaa hyvää kuolemaa: “Valtaosa vakavasti sairaista hyötyy saattohoidosta, mutta eivät kaikki. On aina ollut ja tulee aina olemaan tietty määrä ihmisiä, jotka kärsivät paljon saamastaan hoidosta huolimatta.”

Helsingin Sanomissa saattohoidosta ja sen tilasta käyty keskustelu oli lähinnä kuolemansairaiden lähiomaisten ja lääkäreiden välillä käytyä sanasotaa. Omaiset pyrkivät tuomaan julkisuuteen esimerkkejä, joissa saattohoidon taso ei ollut riittävää, ja lääkärit toivat keskusteluun oman näkökantansa saattohoidon tilasta. Näkemykset olivat vastakkaiset. Koska saattohoidossa on kyse hoitotyön laadun tasosta, käytiin keskustelua lähinnä lääkärökunnan edustajien kesken.

Saattohoitoa korostavissa argumenteissa yleisö pyritään vakuuttamaan saattohoidossa tarjotun kivunlievityksen riittävydestä. Argumentoinnin taustalla vedotaan premisseihin kotimaisen lääketieteen laadukkuudesta ja lääkäreiden ammattitaidosta, jota potilaiden ei tulisi kyseenalaistaa.

6.2.3 Eutanasiaa vastustavat argumentit

Eutanasian kiivaimmat vastustajat ovat kirkon ja kristillisdemokraattien edustajia. Myös suuri osa lääkäreistä ja hoitohenkilökunnasta vastustaa eutanasiaa, vaikka asenteet ovat hiljalleen muuttumassa. Lääkäreiden ja väestön eutanasia-asenteita 1990-luvun lopulla selvittänyt suomalaistutkimus osoitti, että keskeiset kannanotot eutanasian puolesta ja vastaan ovat pysyneet samanlaisina jo vuosia. Yleisin eutanasiaa vastustava peruste on uskonnollinen (Ryynänen ym. 2003, 4331–4337).

Ryynäsen ja kumppaneiden tutkijaryhmä selvitti eutanasiaan liittyviä asenteita fiktiivisten potilastapausten kautta. Vastaajilta kysyttiin, missä tilanteissa he sallisivat potilaille eutanasian. Tutkimustulosten mukaan vastanneiden lääkäreiden iällä tai sukupuolella ei ollut tilastollista merkitystä eutanasian vastustamisen kanssa. Sen sijaan vastaajien uskonnollisuus vaikutti siihen, että eutanasiaan suhtauduttiin kielteisemmin. (mt.)

Eutanasian vastustamisen pääargumentteja ovat kehittynyt saattohoito, tehokas kivunlievitys, niin sanotun kaltevan pinnan riski sekä lääkäreiden vastuut ja etiikka. Eutanasiaa vastustetaan myös erilaisten käänteisargumenttien kautta. Eutanasian puolustajien ei sanota suoraan olevan väärässä, mutta heihin vedotaan arvojen kautta ja vihjaamalla, että eutanasiaa puoltavat tahot ajavat samalla myös talouden säästöohjelmaa.

Analysoin seuraavaksi tarkemmin eutanasiaa vastustavia väitteitä ja niiden perusteluja aineistosta tehtyjen pelkistysten perusteella.

Väite 1: Hyvä saattohoito poistaa eutanasian tarpeen.

Argumentit:

- *Saattohoidon taso on Suomessa tällä hetkellä kirjavaa.*
- *Saattohoitopotilaille ei ole Suomessa riittävästi hoitopaikkoja.*
- *Käänteisesti: eutanasian salliminen hidastaa saattohoidon kehittämistä.*

Konkreettiset lupaukset väitteen toteuttamiseksi:

- *Saattohoidon koulutusta on lisättävä.*
- *Saattohoitopotilaille tulee taata laadukas hoito asuinpaikasta ja maksukyvyystä riippumatta.*

Lääketieteen professori Tiina Saarto kirjoitti Mielipide-palstalla (HS 25.2.2012) Suomen Lääkäriliiton ja Euroopan palliativisen hoidon yhdistyksen linjauksista, jotka ottivat eutanasiaan torjuvan kannan. Saarto kirjoittaa, että arvokas kuolema voidaan saavuttaa monin tavoin, esimerkiksi saattohoidon osaamista lisäämällä: "Vaikean kärsimyksen hoito vaatii erityisosaamista ja koulutusta. On hyvin todennäköistä, että suuri osa kuolinavusta olisi voitu korvata hyvällä saattohoidolla."

Mielipidepalstalla (HS 21.3.2012) erikoislääkäri, Suomen palliativisen lääketieteen yhdistyksen puheenjohtaja Eero Vuorinen on jutun perusteella oikeastaan neutraalilla linjalla eutanasian suhteen, mutta huomauttaa, että huomio pitäisi kiinnittää enemmän hyvään saattohoitoon: "Suomessa resurssit saattohoitoon ovat vähäiset. EU:ssa kilpailemme samassa sarjassa Bulgarian ja Albanian kanssa. Saattohoitopotilaista 95 prosenttia kuolee rauhallisesti nukahtaen, jos hyvä saattohoito on järjestetty. Suomessa alle puolet kuolevista saa hyvää saattohoitoa. Hyvän hoidon järjestäminen Suomessa on sattumanvaraista ja riippuu siitä, onko paikkakunnalla saattohoidosta kiinnostuneita ihmisiä. Eutanasia ei ole saattohoitoa. Ennen eutanacialakia tarvitsemme lain hyvästä saattohoidosta."

Esimerkit osoittavat, että saattohoidosta puhutaan eutanasiaan liittyen sekä puolustajien että vastustajien leireissä, ainoastaan erilaisin argumentein. Siinä missä eutanasian puolustajat korostivat saattohoidon riittämättömyyttä, esittävät eutanasian vastustajat aiheesta hyvin erilaisen kuvan. Heidän mukaansa kivunlievitys on mahdollista saada niin korkeatasoiseksi, että eutanasian tarve poistuu. Suomen kaltaisessa harvaan asutussa maassa laadukkaan saattohoidon riittävä saatavuus kaikille suomalaisille asettaa omat haasteensa. Saattohoidon saatavuudesta keskusteltaessa vedotaan tasa-arvoon, eli jokaisen suomalaisen yhtenäiseen oikeuteen saada laadukasta saattohoitoa asuinpaikastaan tai tulotasostaan riippumatta.

Väite 2: Eutanasia ei sovi suomalaiseen kulttuuriin.

Argumentit:

- *Suomessa on korkeatasoista lääketiedettä, joten eutanasialle ei ole tarvetta.*
- *Ulkomaisia eutanasiatapauksia ei voi soveltaa Suomeen kulttuurierojen vuoksi.*
- *Yhteiskunnallisessa keskustelussa on kiireellisempiä aiheita kuin eutanasia.*

Konkreettiset lupaukset väitteen toteuttamiseksi:

- *Korkea lääketieteellinen osaaminen on varmistettava hoidon joka vaiheessa.*
- *Eutanasia pitää sovittaa suomalaiseen lainsäädäntöön.*
- *Keskustelua eutanasiasta tulee jatkaa.*

Helsingin Sanomat kysyi vuonna 2012 HS-raadin mielipiteitä eutanasian laillistamisesta (HS 25.5.2012 Kulttuuri). HS-raati on toimituksen kokoama, eri alojen vaikuttajien muodostama raati, joka ottaa kantaa ajankohtaisiin kysymyksiin. Eutanasiaa vastustavissa argumenteissa suomalaisuuden ja eutanasian suhde perusteltiin monin tavoin. HS-raadin jäsen Timo Vihavainen kommentoi aihetta näin: “Lopettaminen kuuluu eläinlääketieteen toimenpidepalettiin. Ihmisen ja eläinten välisen rajan häivyttäminen on kuitenkin kulttuurivaltiossa periaatteessa sallimatonta.” Samoilla linjoilla oli toinen raadin jäsen Kaarina Kaikkonen kysyessään “onko yksilönvapaus yhteiskunnan etu?”. Lisäksi eri raatilaisten esittämissä vastustavissa argumenteissa vedottiin Natsi-Saksan kauhuesimerkkeihin, yhteiskunnallisiin riskeihin, painostuksen pelkoon ja eutanasian käyttöön taloudellisena säästötoimenpiteenä.

Eutanasiaa vastustavissa kommenteissa toistui argumentti siitä, että eutanasia ei ole Suomeen sopiva toimintatapa. Vaikka keskustelussa vedottiin vahvasti esioletukseen “meistä” eli ajatukseen siitä, millaisia me suomalaiset olemme ja mikä on meidän kulttuuriimme sopivaa, ei argumentteja tuotettu toiseuden kautta. Argumentoinnissa ei siis otettu esimerkkejä kansainvälisestä eutanasiakeskustelusta, jonka pohjalta olisi sitten perusteltu, miksi Suomessa ei voida toimia samoin.

Väite 3: Eutanasian salliminen uhkaa vammaisten oikeuksia.

Argumentit:

- *Vammaiset saatetaan pakottaa eutanasiaan.*
- *Heikoimmassa asemassa olevat, kuten vammaiset, mielenterveyspotilaat ja vanhukset nähdään vain kuluerinä, joista päästään eroon eutanasialla.*

Konkreettiset lupaukset väitteen toteuttamiseksi:

- *Alan yhdistysten on huolehdittava vammaisten oikeuksista.*
- *Eutanasian lainsäädännössä on otettava huomioon erityisryhmien tarpeet ja oikeudet.*

Vihreiden vaivaisten eli vihreiden vammaisyhdistyksen edustaja Jukka Väisänen esitti puoluekokouksessa huolensa eutanasian mahdollisesta väärinkäytöstä vammaisia kohtaan (HS 20.5.2012, Kotimaa): “Kuinka moni voi vannoa, ettei ketään vammaista painostettaisi eutanasiaan vain siksi, että hän on syntynyt millaisena on?”

Toinen eutanasian kannalta arveluttavaksi koettu ryhmä ovat mielenterveyspotilaat. Moni vakavasti masentunut saattaa toivoa kuolemaa ja pyytää siksi eutanasiaa, mutta kuinka hyvin hän pystyy arvioimaan oman tilansa? Hollantia kuohutti vuonna 2016 tapaus, jossa seksuaalisen hyväksikäytön traumoista kärsivälle 20-vuotiaalle naiselle myönnettiin eutanasia. Nainen kärsi hyväksikäytön seurauksena sekä fyysisistä että psyykkisistä vaivoista (HS 11.5.2016 Ulkomaat).

Hollannin päätöstä sallia naisen eutanasia pidettiin arveluttavana ja eutanasian oikeellisuuden rajoilla liikkuvana, vaikka eutanasia muuten onkin Hollannissa laillinen. Suomessa myös eutanasiaa yleensä puolustavat Terhokodin johtaja Juha Hänninen ja eutanasiayhdistys Exituksen puheenjohtaja Kari Viholainen ilmaisivat epäilynsä tämän yksittäistapauksen sallimisesta. Viholainen oli huolissaan siitä, että kyseistä päätöstä aletaan käyttää ennakkotapauksena, jolla oikeutetaan eutanasia myös mielenterveysongelmista kärsiville potilaille, vaikka se ei olisi näille

oikea ratkaisu: “Mielenterveyden sairauksia voidaan hoitaa ja potilaiden elämänlaatua parantaa” (HS 12.5.2016 Kotimaa).

Väite 4: Eutanasia on kristinuskon vastaista.

Argumentit:

- *Eutanasia on surmaamista ja siksi synti.*
- *Raamatun sääntöjen mukaan elävä henkilö ei voi hyväksyä eutanasiaa.*
- *Kristinuskoon kuuluu lähimmäisenrakkaus, ei ihmisten surmaaminen.*

Konkreettiset lupaukset väitteen toteuttamiseksi:

- *Hoitohenkilökunnalle tulee turvata vapaus kieltäytyä eutanasian suorittamisesta.*
- *Muu hoito on kehitettävä sille tasolle, että eutanasiaa ei tarvitse harkita.*

Puolueista eutanasiaa vastustavat äänekkäimmin kristillisdemokraatit ja perussuomalaiset. Päättäjien yleinen asenneilmapiiri on julkisesta keskustelusta ja kansalaisaloitteista huolimatta eutanasiaa vastustava.

Yksi syy tähän voi olla se, että puoluejohtajissa on useita avoimesti uskovaisia henkilöitä, joiden maailmankuvaan eutanasia ei sovi. Nämä poliitikot vastaavat teoistaan ja sanomisistaan äänestäjilleen, ja Helsingin Sanomien jutun mukaan hyvin uskonnollisia äänestäjiä oli vuonna 2014 lähes 600 000 (HS 14.9.2014 Sunnuntai). Samassa jutussa politiikan tutkija Juri Mykkänen arvioi, että tulevaisuudessa politiikan ja uskonnon suhde tulee vain tiivistymään: “Tunnustuksellinen usko on nyt osa poliittisten johtajien julkikuvaa.”

Eutanasiaa vastustavien kannanottojen ääriesimerkki oli vuonna 2012 blogikirjoituksessaan vihreitä lyttävä Karjalohjan kirkkoherra Heikki Linnavirta. Hän kirjoitti Karjalohjan seurakunnan nettisivuilla, kuinka “saatana on harhauttanut ja orjuuttanut kulttuurikerman, hömppävihreät ja muut heikkojen murhaamisen hyväksyvät onnettomat” (HS 24.5.2012,

Kotimaa). Myöhemmin kirjoitus poistettiin seurakunnan verkkosivuilta ja Linnavirta sai tekstistään varoituksen.

Kristillisen ajatteluun pohjaavissa argumenteissa korostetaan elämän pyhyyttä. Elämä on Jumalan lahja, johon ihmisellä ei ole oikeutta puuttua. Kristillinen perinne pitää eutanasiaa ihmisen surmaamisena. Kristillisiin arvoihin vetoaminen poistaa argumentoilta muun perustelun tarpeen. Riittää, kun väitteellä on uskonnollinen peruste. Kristillisessä retoriikassa vedotaan kymmenen käskyn noudattamiseen ja ihmiselämän kunnioittamiseen perustavanlaatuisina arvoina. Tutkimuksen aineistossa esiintyvä kristillinen retoriikka on myös selvästi enemmän tunteisiin vetoavaa kuin muu argumentointi.

Tuula Vainio kirjoittaa mielipide-palstalla: "Meillä Suomessa on arvomaailma, joka on pitänyt tämän kansan pystyssä. "Älä tapa" on Jumalan meille antama elämää suojeleva laki, jota ei voi romuttaa" (HS 6.3.2012 Mielipide).

Esa Erävalon kirjoitus (HS 21.7.2013 Mielipide) valottaa kristillisdemokraattien mielipiteitä eurooppalaisessa kontekstissa. Erävalo oli mukana työryhmässä, joka laati kristillisdemokraattisiin arvoihin nojaavan Euroopan kansanpuolueen EPP:n periaateohjelman. Erävalon mukaan EPP:n arvoissa korostetaan ihmiselämän suojelua alusta luonnolliseen loppuun saakka: "Päivi Räsänen on siis aivan EPP:n linjoilla pyrkiessään suojelemaan ihmiselämää abortilta ja eutanasiaalta."

Valtio-opin professori Kaisa Herne kirjoittaa Helsingin Sanomien Vieraskynä-palstalla (HS 5.11.2014), että "uskonto ei sovi poliittisten päätösten perusteeksi". Herneen teksti viittaa kansalaisaloitteeseen tasa-arvoisesta avioliittolaista. Herneen mukaan vetoaminen instituutioihin ei ole mikään perustelu: "Lain muuttamista ei voi vastustaa järkevästi vedoten siihen, ettei vallitsevaa käytäntöä voi muuttaa." Herne muistuttaa myös, että moniarvoisessa yhteiskunnassa ei voi vedota uskonnollisiin perusteluihin: "Yhden uskonnon arvot eivät välttämättä kuulu toiseen uskontoon, eivätkä uskonnottomat toimi uskonnollisten arvojen perusteella".

Väite 5: Tavalliset ihmiset eivät ymmärrä, mistä eutanasiassa on kyse.

Argumentit:

- *Lääkärit ymmärtävät tavallista ihmistä paremmin, mistä eutanasiassa on kyse.*
- *Tavallisten ihmisten ei pidä ottaa kantaa asiantuntijoiden osaamiseen.*
- *Nykyinen kivunhoito on riittäväällä tasolla.*

Konkreettiset lupaukset väitteen toteuttamiseksi:

- *Asiantuntijoiden välistä yhteistyötä eutanasiakysymyksessä on lisättävä.*
- *Kansalaisille järjestetään keskustelufoorumeita aiheesta.*

Eutanasiaa vastustava asiantuntijakeskustelu on tyyliltään yllättävän holhoavaa ja jopa vähättelevää. Osa keskusteluun osallistuvista lääketieteen ammattilaisista korostaa mielellään omaa ammattitaitoaan ja sitä, että tavalliset ihmiset eivät tiedä, mistä puhuvat. Asenteena on yleisesti se, että maallikot eivät voi ottaa kantaa asiantuntijoiden eli lääkäreiden tekemisiin. Omaisten kokemukset läheistensä rankoista viime hetkistä ovat lääkäreiden mielestä äärimmäisiä poikkeustapauksia, jotka eivät kerro suomalaisen hoidon tilanteesta yleensä.

Auktoriteetteihin vetoavan argumentoinnin voi yleensä ajatella vaikuttavan yleisöön, mutta näin syyllistävään sävyyn tehtynä se etäännyttää yleisön itse aiheesta. Tämä näkyy myös aineiston määrällisessä tarkastelussa. Vuoden 2012 moniääninen ja vilkas julkinen keskustelu typistyi niin, että vuonna 2014 eutanasiasta kirjoitettiin vain kaksi mielipidekirjoitusta ja vuonna 2015 ei yhtään.

Keskustelun soraäänät vaiennettiin tehokkaasti. Kirjoittelusta nousi mielikuva, että vain lääkäriellä on oikeus arvostella toista lääkäriä ja poliitikolla toista poliitikkoa. Kansa ei saa ottaa kantaa ammattilaisten välisiin asioihin. Tällä retoriikalla asiantuntijat asettivat itsensä muiden julkisen keskustelun osallistujien yläpuolelle.

Eutanasiasta puhutaan varsinaisena toimenpiteenä vain vähän. Uutisissa eutanasia määriteltiin lääkkeillä tehtäväksi elämän lopettamiseksi. Eutanasiakeskustelun painotus oli enemmän teon yleisessä oikeutuksessa kuin siinä, miten se toteutetaan. Ainoassa yksityiskohtaisessa kuvauksessa menttiin pelottelun puolelle ja rinnastettiin eutanasia kuolemaantuomittujen vankien teloituksiin: “Lääkäriliiton varatoimitusjohtajan Risto Ihalaisen mukaan Suomessa mallia otettaisiin luultavasti amerikkalaisista teloituksista. Lääkäri piikittäisi potilaaseen kemikaalcocktailin, joka sisältäisi esimerkiksi barbituraattiunilääkettä, lihasrelaksanttia ja sydämen lamauttavaa kaliumkloridia.” (HS 25.3.2012 Sunnuntai).

6.2.4 Keskustelun yhtymäkohdat ja ratkaisuehdotukset

Eutanasiakeskustelu tyypistyi nopeasti lääketieteellisen näkökulman painotukseksi, käsitteistä kiistelyksi ja kannattajien ja vastustajien keskinäiseksi köydenvedoksi. Yhteistä kannattajille ja vastustajille tuntui olevan vain se, että molemmat leirit pitivät eutanasiaa vaikeana, eettisenä ongelmana jolle tulisi löytää jokin ratkaisu. Itse ratkaisuvaihtoehtoja vain tarjottiin kovin vähän.

Joistain asioista molemmat leirit olivat pääosin samaa mieltä:

Väite 1: Kivun hoidossa tulee huomioida fyysisen kivun lisäksi psyykinen kipu.

Argumentit:

- *Kipu ilmenee sekä fyysisessä että psyykkisessä muodossa.*
- *Pelkkä fyysisen kivun hoito ei ole riittävää, sillä ihminen on psykofyysinen kokonaisuus.*

Konkreettiset lupaukset väitteen toteuttamiseksi:

- *Hoito tulee kehittää kokonaisvaltaiseksi kokonaisuudeksi, jossa huomioidaan potilaan fyysiset ja psyykkiset tarpeet.*
- *Sielunhoito voi auttaa kuolevan henkilön ahdistuksen hoidossa.*

Diakonissa ja sairaalasielunhoitaja Virpi Sipola otti Mielipide-palstalla kantaa eutanasiakeskustelua sivuvaan kuolevan henkilön ahdistuksen hoitoon fyysisen kivun hoidon rinnalla: "Eksistentiaalinen ahdistus aiheuttaa potilaalle ja hänen läheisilleen todellista kipua, joka hoitamattomana saattaa lisätä eutanasian toivetta." (HS 27.2.2012 Mielipide).

Mira Arajärvi ehdotti mielipidekirjoituksessaan henkisiä kipuja eutanasian perusteeksi: "Ehdotan, että henkiset kärsimykset voidaan hyväksyä eutanasian perusteeksi, jos ne liittyvät parantumattomaan, kuolemaan johtavaan sairauteen. Erityisesti Alzheimerin tauti ja muut sairaudet, joissa aivot tuhoutuvat peruuttamattomasti, aiheuttavat ihmiselle usein henkisiä kärsimyksiä, jotka ilmenevät ahdistuneisuutena ja aggressiivisuutena." (HS 26.5.2012 Mielipide).

Henkisten kärsimysten argumentoinnissa vedottiin taustalla vaikuttavaan auttamishalun arvoon sekä lääkärintyön veloitteeseen potilaan kärsimysten lievittämisessä. Sekä eutanasian puolustajat että vastustajat olivat yhtä mieltä siitä, että kuolemansairaille tulee taata kivuton loppu ja lääkärin tulee auttaa tässä tehtävässä niin paljon kuin mahdollista. Kivutonta kuolemaa pidettiin potilaan perusoikeuksiin kuuluvana asiana.

Väite 2: Hoitotestamentti auttaa määrittämään kuolevan omat toiveet.

Argumentit:

- *Hoitotestamentin teko auttaa lievittämään kuolemaan liittyviä pelkoja.*
- *Hoitotestamentin teko voi parantaa jäljellä olevan elämän laatua.*
- *Hoitotestamentti tukee henkilön itsemääräämisoikeutta.*

Konkreettiset lupaukset väitteen toteuttamiseksi:

- *Hoitotestamentin teko ajoissa auttaa välttämään elämän loppuvaiheen hoidon väärinkäsityksiä.*
- *Hoitotahdon voi ilmaista myös suullisesti hoitohenkilökunnalle.*

Entinen sairaanhoitaja, kansanedustaja Merja Kuusisto kirjoittaa Mieli-palstalla (HS 26.2.2012) joutuneensa pohtimaan paljon eutanasiaan liittyviä eettisiä kysymyksiä kohdatessaan kärsiviä henkilöitä. Kuusiston mukaan hoitotahto auttaa määrittämään myös saattohoidon yksityiskohtia: "Moni jättää hoitotestamentin tekemättä, vaikka se antaa ihmiselle mahdollisuuden itse määrittellä ne tilat, jolloin elämää lyhytaikaisesti pidentävistä, keinotekoisesti elintoimintoja ylläpitävistä hoitotoimista luovutaan."

Anneli Rautio kirjoitti mieli-palstalla omista kokemuksistaan lähiomaisena, kun hänen tyttärensä sairastui parantumattomaan syöpään. Tytär ei toivonut eutanasiaa. Raution mielestä sairas henkilö ei aina pysty selkeästi arvioimaan omaa tilannettaan: "Järjissään ollessaan jokaisen pitäisi ilmaista tahtonsa, tehdä kirjallinen hoitotestamentti." (HS 7.4.2013 Mieli-palsta)

Hoitotestamenttiin liittyvässä argumentoinnissa vedotaan arvona itsenäisyyteen ja henkilön itsemääräämisoikeuteen. Hoitotestamentti tuo potilaalle suuremman kontrollin elämänsä loppuvaiheen hoitotoimien suunnitteluun. Hoitotahdolla vältetään myös potilaan omaisten ja lääkäreiden väliset konfliktitilanteet, kun mielihetken sijaan potilaan toiveet ovat konkreettisesti tiedossa. Hoitotahdon argumentointi korostaa järkeä ja rationaalista päättelykykyä. Henkilö tekee itse omista hoitotoiveistaan tietoisin päätöksen, jota muut eivät voi myöhemmin kumota.

Väite 3: Passiivisen eutanasian käsitteestä tulee luopua.

Argumentit:

- *Passiivisen eutanasian käsitteen käyttö vie keskustelun väärään suuntaan.*
- *Passiivisen eutanasian käsitteeseen liittyy paljon väärinkäsityksiä.*
- *Hoitojen lopettaminen ei tarkoita kaikkien hoitotoimien, kuten kivunlievityksen, lopettamista.*

Konkreettiset lupaukset väitteen toteuttamiseksi:

- *Potilas osallistuu itse elämänsä viime hetkien suunnitteluun yhdessä hoitohenkilökunnan kanssa.*
- *Eutanasiaan liittyvää käsitteistöä tarkennetaan.*

Yksi aihe, josta valtaosa eutanasian kannattajista ja vastustajista oli yksimielisiä, on passiivinen eutanasia. Molemmat osapuolet kannattivat käsitteen käytöstä luopumista sekaannusten välttämiseksi. Hoitotyön ammattilaiset haluavat työssään keskittyä hoitojen suunnitteluun eikä kuoleman avustamiseen. Terhokodin koulutusvastaava, sairaanhoitaja Miia Salonen kirjoitti Mielipide-palstalla (HS 26.2.2012) aiheesta näin: "Kuolemaa ei kohdata tappiona vaan vääjäämättömänä osana elämää. Tätä voidaan tavoitella yhteistyöllä monin hoidollisin keinoin."

Suomen lääkäriliiton toiminnanjohtaja Heikki Pälve määritteli passiivisen eutanasian seuraavasti: "Passiivinen eutanasia ymmärretään hoidosta luopumiseksi tai hoidon antamatta jättämiseksi. Hoidosta luopumisessa päämääränä ei ole potilaan kuolema, vaan hoidosta koituvan epämukavuuden ja kuolinprosessin pitkittymisen välttäminen." Pälve nosti myös esiin hoitohenkilökunnan kohtaaman ongelman, eli sairaan lähiomaiset, jotka haluavat pitää potilaan hengissä ja odottavat ihmettä. Tällöin pitkittynyt ja hyödytön hoito on epäeettistä.

Passiivisen eutanasian argumentoinnissa vedottiin ihmisten inhimillisyyteen ja siihen, että kuolemansairaana kärsimystä ei pitkitetä turhilla hoidoilla. Hoitojen lopettaminen ei kuitenkaan ole mikään kaunis prosessi. Sanna Kukkonen kommentoi Mielipide-palstalla passiivisen eutanasian hoidoista luopumisen todellisuutta näin: "'Suomessa on sallittu passiivinen eutanasia, jossa ihminen kuolee nälkään, janoon ja hoitavien lääketieteellisten keinojen puutteeseen. Kipulääkettä kyllä annetaan. Tuolloin kuoleminen kestää yleensä vajaan viikon.'" (HS 22.5.2012 Mielipide).

Väite 4: Eutanasia on vaikea eettinen kysymys.

Argumentit:

- *Eutanasiakysymyksen ratkaiseminen ei ole vain yhden ammatti- tai asiantuntijaryhmän tehtävä.*
- *Hallituksen on eri puoluekantojen vuoksi vaikea ottaa kantaa eutanasiaan.*

Konkreettiset lupaukset väitteen toteuttamiseksi:

- *Kansalaisaloite eutanasiasta.*
- *Julkisen keskustelun lisääminen.*
- *Kansainvälisten esimerkkien tutkiminen tiedon lisäämiseksi.*
- *Lääkäreillä on laillinen oikeus kieltäytyä eutanasian toteuttamisesta niissäkin maissa, joissa se on lain mukaan sallittu.*

Helsingin Sanomissa arvioitiin 28.5.2012 hollantilaisdokumenttia, jossa esitettiin erilaisia näkökulmia eutanasiaan. Hollannissa eutanasia on lain mukaan sallittu, mutta dokumentissa kerrottiin, kuinka 40 prosenttia maan lääkäreistä ei suostu toteuttamaan eutanasiaa työssään. Elämän päättäminen on henkisesti raskas teko, vaikka tavoitteena olisi kärsimyksen lopettaminen.

Eettisyyteen vetoavissa argumenteissa liikutaan vaikealla alueella, koska etiikka on laaja käsite ja sen tulkintaan vaikuttavat erilaiset todellisuuskäsitykset. Lääkärit myös mielellään korostavat lääkärin etiikkaa omissa, eutanasiaa vastustavissa argumenteissaan. Keskustelussa korostuu moraalikysymysten välinen ristiriita eutanasian kärsimyksen lopettamista ajavan arvon ja lääkäreiden elämän kunnioittamista painottavan arvon välillä.

Juha Hänninen muistuttaa mielipidekirjoituksessaan, että “eutanasia on äärimmäinen toimenpide äärimmäisessä tilanteessa” (HS 22.5.2012). Onneksi vain harva joutuu elämänsä päättyessä kamppailemaan tämän kuolintavan kysymysten edessä.

Etiikkaan pohjautuvassa argumentoinnissa pohditaan perimmäisenä kysymyksenä sitä, mikä on oikein ja mikä väärin. Suomessa lait määrittelevät oikean ja väärän, mutta lisäksi ihmisen toimintaa ohjaa hänen oma, sisäinen moraalikoodistonsa. Eutanasiasta tarvitaan laki, jotta voidaan määritellä kaikille yhteisesti, mikä eutanasiaan liittyen on oikein ja mikä väärin. Siihen asti eutanasiakeskustelua ohjaavat yksittäiset mielipideet, joita jokainen keskustelija perustelee oman arvomaailmansa pohjalta.

6.3 Eutanasiakeskustelu ja valta

Valta liittyy keskeisesti julkiseen keskusteluun, sillä julkisuudesta ja sinne pääsystä käydään jatkuvaa kamppailua. Väliwerrosen (2012, 83) mukaan medialla ei kuitenkaan ole niin suurta valtaa, kuin osa kansasta tai median edustajista tuntuu kuvittelevan. Median valtaa tulee tarkastella suhteessa yhteiskunnan muihin organisaatioihin.

Väliwerrosen sanoo vallan käytön edellyttävän valtaresursseja: “Tyypillisiä valtaresursseja ovat taloudellinen omaisuus, yhteiskunnallinen asema, karisma, tiedollinen auktoriteetti tai esimerkiksi asema organisaatiossa. Ne on hankittava omalla toiminnalla ja niiden todellisen merkityksen vuorovaikutussuhteissa ratkaisee se, miten toiset niitä arvottavat ja arvostavat.” (mt., 89.)

Jollakin taholla voi siis olla valtaa yhteiskunnan yhdellä alueella, mutta se ei välttämättä tarkoita valtaa toisella alueella, jos tällä vallalla ei ole merkitystä suhteessa kyseessä olevaan aiheeseen. Toiset ihmiset nostavat vuorovaikutustilanteissa tiettyjä tahoja muiden yläpuolelle. Eutanasiakeskustelussa tärkein valtaresurssi näyttää olevan tiedollinen auktoriteettiasema.

6.3.1 Asiantuntijat julkisessa keskustelussa

Journalismi suosii “puhuvia päitä”, eli aiheeseen kuin aiheeseen haetaan asiantuntija kertomaan juttuun, mistä on kyse tai miten asioiden pitäisi olla. Tavalliset ihmiset pääsevät uutisissa näkyviin yleensä vain silminnäkijöinä tai tunteellisemmissä human interest -jutuissa.

Pöysti (2009, 27) jaottelee 1970-luvun jälkeen virinneen eutanasiakeskustelun osapuoliksi lääkärit, filosofit, oikeustieteilijät, biologit, psykologit, sosiologit ja teologit. Nyt 2000-luvulla filosofinen ja teologinen pohdinta hyvästä elämästä ja kuolemasta on jäänyt taka-alalle, sillä eutanasiakeskustelua pyörittävät lääkärit ja poliitikot.

Vuonna 2016 kansalaisaloite eutanasian laillistamisen puolesta sai uutta vauhtia asiaa ajaneista viidestä ex-kansanedustajasta. Kansalaisaloitteen puuhamiehiksi ryhtyivät eutanasiaa julkisuudessa vahvasti kannattaneiden Esko Seppäsen ja Iiro Viinasen lisäksi Ilkka Taipale, Osmo Soininvaara ja Henrik Lax.

Helsingin Sanomat uutisoi myös muista nimekkäistä yhteiskunnallisista vaikuttajista, jotka allekirjoittivat vuoden 2016 kansalaisaloitteen: “Mukana ovat (...) kirjailija Jörn Donner, kirjailija Claes Andersson, Koneen hallituksen puheenjohtaja Antti Herlin, Helsingin Sanomien entinen päätoimittaja Janne Virkkunen, kirjailija Anna-Leena Härkönen, elokuvaohjaaja Antti Jokinen, elokuvaohjaaja Aku Louhimies, juontaja Vappu Pimiä, autourheilija Mika Salo, apulaiskaupunginjohtaja Pekka Sauri, elokuvatuottaja Markus Selin, näyttelijä Satu Silvo, kirjailija Kaari Utrio ja professori Esko Valtaoja” (HS 8.11.2016 Kotimaa).

Julkisuudesta tuttujen henkilöiden tuki asialle voi vaikuttaa myös tavallisen kansalaisen mielipiteisiin. Jos on tukenut julkisuuden henkilön aiempia töitä tai mielipiteitä, voi pitää hänen kannatustaan tässäkin asiassa jonkinlaisena mittarina.

6.3.2 Keskustelun kansalliset ominaispiirteet

Eutanasiasta virinnyttä julkista keskustelua analysoitiin myös vuoden 2013 Journalismikritiikin vuosikirjassa. Artikkelikokoelma tarkasteli vuoden 2012 uutisointia sekä laajemmin "kuolema journalismissa" -teemalla että yksityiskohtaisemmin eutanasiaa käsittelevän julkisen keskustelun osalta. Kirjassa Paula Haara (Haara 2013, 9–11) listasi keskustelijoista eutanasian kannattajiksi saattohoitokoti Terhokodin ylilääkärin Juha Hännisen sekä parkinsonin tautia sairastavat poliitikot Esko Seppäsen ja Iiro Viinosen. Haaran aineistossa eutanasian äänekkäimmiksi vastustajiksi nousivat poliitikot Päivi Räsänen ja Timo Soini.

Haaran artikkelin uutisaineisto on koottu Helsingin Sanomien, Ilkan, Iltalehden ja Kainuun Sanomien verkko- ja paperiversioista sekä Uuden Suomen verkkolehdestä ajalta 20.–26.5.2012. Lisäksi mukana on muutamia pääkirjoituksia ja muiden lehtien uutisia. Tämä tarkastelu tuo kiinnostavan lisän omaan analyysiini, sillä vertailukohtana on nyt myös eutanasiasta virinnyt verkkokeskustelu. Esimerkiksi Timo Soinin eutanasiaa jyrkästi vastustava kanta ei käynyt omasta, vain Helsingin Sanomien paperiversioon keskittyvästä aineistosta yhtä selkeästi ilmi. Blogeissa keskustelu oli muutenkin huomattavasti paperilehteä moniäänisempää ja välillä myös hyvän maun rajat rikkovaa. Verkkokeskusteluun kuuluu tietty provokaatio, jolla halutaan saada muut reagoimaan tekstiin. Lehdissä nämä vaikuttamispyrkimykset ovat maltillisempia.

Varsinainen yhteiskunnallinen eutanasiakeskustelu käynnistyi toukokuussa 2012 vihreiden puoluekokouksen jälkeen, kun puolueen periaateohjelmaan hyväksyttiin eutanasiaa kannattava esitys (mt. s. 9, ks. myös HS 20.5.2012 Kotimaa).

Vihreiden linjaus herätti pian laajaa julkista keskustelua. Kukaan ei julkisesti kiitellyt vihreitä rohkeasta päätöksestä, mutta syyttäjiä löytyi sitäkin enemmän. Haaran (mt., 12) mukaan sosiaalisen median puolella vihreitä syytettiin ihmisvihaajiksi ja murhaajiksi. Periaateohjelman linjauksessa taas nähtiin kaikuja Natsi-Saksan eutanasiaohjelmasta.

Vaikka eutanasiakeskustelu oli asiallisempaa perinteisen median puolella, vaikutti blogimaailman kirjoittelu myös sanomalehtitekstin kieleen esiin nostettujen aiheiden kautta. Haaran (mt., 16) mukaan “blogikirjoitusten suora siteeraaminen siirsi sosiaalisessa mediassa käytetyn aggressiivisen kielen uutisteksteihin.”

Eutanasiakeskustelun suomalaisuus näkyy sen välittämässä arvoissa. Puolustajat haluavat nähdä eutanasian yksilöä koskevana kysymyksenä, jolle kuitenkin tarvitaan yhteisön tuki. Eutanasian vastustajat taas haluavat pitää kiinni suomalaisesta yhteiskunnasta sellaisena kuin se nyt on: hieman vanhahtaviin arvoihin nojaavana ja hitaasti muuttavana.

6.3.3 Eutanasia poliittisessa puheessa

Uskonnolliseen vakaumukseen vetoavat ryhmät ja puolueista kristillisdemokraatit ovat julkisesti ilmoittautuneet eutanasian vastustajiksi. Kristillisdemokraattien puheenjohtaja Päivi Räsänen syytti blogissaan eutanasiaa kannattavia vihreitä “tuhoisan aatteen veturiksi suomalaisessa yhteiskunnassa” (HS 21.5.2012 Poliitiikka).

Myös perussuomalaisten puheenjohtaja Timo Soini esitti vihreiden eutanasialle myönteiseen linjaukseen tiukan vastalauseen, ja syytti blogikirjoituksessaan puoluetta “kuoleman kulttuurin edustajiksi” (HS 21.5.2012 Kotimaa). Soinin sanavalinta herätti paljon kohua, sillä se oli suoraa perua Soinin vakaumuksen eli katolilaisuuden uskonnollisesta retoriikasta. Toimittaja Maria Manner huomautti, että Soinin retoriikka lähestyy Yhdysvaltain kristillisen oikeiston puheita (HS 22.5.2012 Kotimaa). Viestinnän tutkija Anu Kantola arvioi Helsingin Sanomissa, että esimerkiksi perussuomalaisten harjoittama “kova retoriikka” alatyylisine ilmauksineen on puolueen identifiointikysymys, jolla he haluavat vedota kannattajiinsa: “”Kansan kieli ei ole virkamiesten kieltä.” (HS 29.8.2014 Kotimaa).

Vuonna 2015 se, että eutanasiaa ei laillisteta, listattiin yhdeksi hallituspuolueiden esittämäksi kynnyskysymykseksi. Kristillisdemokraatit muotoilivat asian näin: “Ihmiselämän kunnioitusta ei

saa heikentää esimerkiksi laillistamalla eutanasia tai lieventämällä ihmisen henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten rangaistuksia” (HS 11.4.2015 Kotimaa).

Pääministeri Jyrki Katainen kommentoi vuonna 2012, että puolueiden erilaisten mielipiteiden vuoksi hallitukselta ei voida edellyttää yhtä ja yhtenäistä kantaa eutanasiaan. Katainen ei myöskään halunnut, että kokoomus puolueena ottaisi aiheeseen kantaa (HS 27.5.2012 Poliitikka). Kommentti kuvastaa hyvin sitä, miten vaikea asia eutanasia on: siihen vaikuttavat yksilön oma vakaumus, mielipide, terveydentila, yhteiskunnallinen ilmapiiri, lähipiirin kokemukset, poliittinen kanta ja lainsäädäntö.

Vuonna 2016 kansalaisaloite eutanasiasta tuli uudelleen ajankohtaiseksi. Aiemmillä kierroksilla nimiä ei kertynyt tarpeeksi, mutta vuonna 2016 eutanasian laillistamista puoltavaan kansalaisaloitteeseen saatiin vaadittavat 50 000 nimeä ja se eteni eduskunnan pohdittavaksi (HS 28.12.2016 Pääkirjoitus).

Kirjoittaessani tätä työtä nyt keväällä 2017 kansalaisaloite on edennyt eduskunnalle, ja sitä pohdittiin maaliskuussa. Julkisessa keskustelussa esimerkiksi Suomen lääkäriliitto ilmaisi kielteisen kantansa aloitetta kohtaan. Eduskunnassa sitä taas vastustivat tuttuun tapaan jyrkimmin kristillisdemokraatit ja perussuomalaiset. Tasavallan presidentti Sauli Niinistön on kerrottu kannattavan eutanasiaa (HS 26.5.2012 Kotimaa). Aiemman linjauksensa mukaisesti vihreät kannatti eduskuntaan tullutta kansalaisaloitetta eutanasiasta, ja siihen suhtautui myönteisesti myös vasemmistoliitto (HS 2.3.2017 Poliitikka).

Puheenvuorojen ja mielipidemittausten perusteella vaikuttaa siltä, että tavalliset kansalaiset olisivat valmiita eutanasian laillistamiseen, mutta suuri osa poliitikoista ei.

6.3.4 Viiden vuoden perspektiivi eutanasiakeskusteluun

Kotimaisen eutanasiakeskustelun aiheet vaihtelevat vuodesta toiseen. Vaikka aihe on itsessään eräänlainen ikuisuuskyseminen, oli aineistossa esiintynyt keskustelu kirjavaa, ja ajankohtaiset tapahtumat vaikuttivat paljon siihen, mihin suuntaan julkinen keskustelu eri vuosina kehittyi.

Eutanasiakeskustelun painopiste siirtyi vuoden 2012 aikana lääketieteestä politiikkaan. Keskustelua piti yllä ensin Terhokodin ylilääkäri Juha Hänninen eutanasiaa puolustavalla kirjoituksellaan (HS 24.2.2012 Mielipide), joka sai monet hoitoalan ammattilaiset ottamaan kantaa keskusteluun. Tällöin keskustelu jäi lähinnä etiikasta ja käsitteistä kiistelyksi sekä hoitoalan ammattilaisten sisäpiirin keskusteluksi.

Myöhemmin samana vuonna vihreiden eutanasiaa kannattava linjaus sekä sen herättämä kritiikki vastustajien leirissä vilkastuttivat keskustelun uudelleen. Paljon puhuttiin myös mahdollisesta kansalaisaloitteesta sekä saattohoidon kehittämisen tarpeesta.

Vuonna 2013 eutanasiaan liittyvä julkinen keskustelu siirtyi uusille raiteille. Vammaisten oikeudet nousivat keskustelun etualalle, ja aihetta käsiteltiin paljon vähemmistöjen oikeuksien kautta. Keskustelua ohjasivat ulkomaiset, surulliset esimerkit eutanasiasta tai sen saannin puutteesta. Helsingin Sanomat uutisoi esimerkiksi kuuromykistä belgialaiskaksosista, jotka alkoivat menettää myös näkökykyään ja halusivat siksi eutanasian. He olivat olleet koko elämänsä ajan tiiviisti yhdessä ja ajatus siitä, että he eivät enää pystyisi näkemään toisiaan, sai heidät toivomaan eutanasiaa. Koska eutanasia on Belgiassa laillinen, kaksosten toive toteutui (HS 16.1.2013 Ulkomaat).

Toinen ulkomailla kuohuttanut tapaus tuli Ranskasta, jossa lyhyen ajan sisällä kaksi iäkstä pariskuntaa teki itsemurhan sen vuoksi, kun pariskunnan toinen osapuoli oli parantumattomasti sairas ja eutanasia ei ole Ranskassa sallittu (HS 27.11.2013 Ulkomaat). Ulkomailta on saatu myös esimerkki siitä, kuinka sallittu eutanasia on estänyt henkilöä tekemästä itsemurhaa. Palkittu

belgialaisurheilija Marieke Vervoort kärsii rapeuttavasta lihassairaudesta ja jatkuvista kivuista. Silti hän voitti vuonna 2016 hopeaa Rion paralympialaisissa. Vervoort sai laillisen luvan eutanasiaan jo vuonna 2008, ja hän sanoo päätöksen parantaneen hänen elämänlaatuaan: ”Jos en olisi saanut eutanasiapapereita, luulen, että olisin jo tehnyt itsemurhan, koska on todella vaikeaa elää näin kovien kipujen, kärsimysten ja epävarmuuden kanssa.” (HS 13.9.2016 Urheilu).

Vuonna 2014 suomalaisen eutanasiakeskustelun painopiste siirtyi eutanasiasta saattohoitoon. Kirkon yhteisvastuukeräys teemalla ”Lahjoita hyvä kuolema” aiheutti kiivasta keskustelua. Keräyksen tavoitteena oli lahjoittaa osa tuotosta suomalaisen saattohoidon osaamisen kehittämiseen. Terveystieteiden ammattilaiset kokivat keräyksen loukkauksena heidän ammattitaitoaan kohtaan.

Syöpätautien erikoislääkäri Tiina Tasmuth kirjoitti mielipidepalstalla (HS 23.1.2014), kuinka kampanja antaa saattohoidosta väärän kuvan. Kampanjan julisteessa Jeesuksen ruumis on Marian sylissä, ja Tasmuth kritisoi näin luotua mielikuvaa: ”Saattohoidon kohde on kuitenkin elävä ihminen eikä ruumis.”

Vuoden 2015 eutanasiakeskustelua hallitsivat ulkomaisten, kuolemansairaiden yksityishenkilöiden tarinat. Eutanasia katosi julkisesta keskustelusta siltä osin, että aiheesta ei julkaistu yhtään yleisönosastokirjoitusta Helsingin Sanomissa koko vuoden aikana. Muutenkin vain 20 jutun aineisto oli selkeästi pienempi kuin huippuvuonna 2012, jolloin eutanasiaa käsitteleviä juttuja julkaistiin lehdessä yhteensä 82.

Vuoden 2016 keskustelu käsitteli pääosin eutanasiaa kannattavaa kansalaisaloitetta, joka sai tarvittavan määrän ääniä edetäkseen eduskunnan käsittelyyn. Lisäksi uutisointia hallitsi Belgia, kun maassa sallittiin ensimmäistä kertaa eutanasia parantumattomasti sairaalle alaikäiselle (HS 17.9.2016 Ulkomaat).

Viiden vuoden aikana käydyssä keskustelussa on siirrytty niin aihepiireissä kuin terminologiassa helpommin lähestyttävään suuntaan. Vaikeista lääketieteellisistä termeistä on muualla kuin mielipidekirjoituksissa pitkälti luovuttu, ja esimerkiksi “palliativisen sedaation” sijaan puhutaan nyt potilaan “vaivuttamisesta lääkkeillä unenkaltaiseen tilaan” (HS 12.12.2014 Ulkomaat). Keskenään kiistelevien lääkäreiden tai poliitikkojen sijaan eutanasiaa tuodaan esiin yksittäisten henkilöiden tarinoiden kautta niin uutisissa kuin kolumneissakin. Journalismin tunteellistuminen näkyy siis myös eutanasian uutisoinnissa.

7. JULKISEN KESKUSTELUN HAASTEET

Suomalaista julkista keskustelua voi tarkastella sen pohjalta, ketkä keskustelevat, missä ja mistä aiheista. Julkisissa viroissa oleville henkilöille julkisuuteen pääsy on työn puolesta helppoa, mutta tavalliselle kansalaiselle pääsy julkiseen keskusteluun aukeaa vain median avaamien ovien kautta, eli gallupeissa, uutisjuttujen kommentteissa ja mielipidekirjoituksissa.

Suomalaisen julkisen keskustelun suurin haaste tässä tarkastellun aineiston perusteella on moniäänisyyden lisääminen. Kotimaisessa keskustelussa ei näy yhtään monikulttuurista puheenvuoroa eutanasiasta. Ulkomaisetkin esimerkit esittelevät vain yksittäistapauksia, jotka ovat nousseet otsikoihin lähinnä shokkiarvollaan, kuten transsukupuolisen miehen tai kuurosokeiden kaksosten eutanasian uutisoinnissa.

Arvokeskustelussa kaikki puheenvuorot tulevat Suomen valtauskonnon mukaisesti kristinuskon piiristä. Muut uskontokunnat eivät ota aiheeseen kantaa eivätkä kerro omia kokemuksiaan. Keskustelun suuriksi teemoiksi nousevat henkilön itsemääräämisoikeus ja hyvä kuolema ihmisoikeutena. Lääkärit pitävät yllä keskustelua omista oikeuksistaan ja etiikastaan. Tavalliset ihmiset joutuvat keskustelussa enemmän vastaanottajan rooliin tai tapahtumien todistajiksi.

7.1 Keskustelua vai monologeja?

Eutanasiakeskustelua leimaa aineiston perusteella tietty yksipuolisuus. Aiheesta kyllä keskustellaan julkisuudessa ahkerasti, mutta useimmiten samojen henkilöiden toimesta. Tällöin voi olettaa, ettei saman henkilön keskeinen argumentti juuri muutu vuodesta toiseen, joten keskustelu ei kehity, vaan jää samojen kantojen puolusteluksi.

Myös Haara huomasi saman ilmiön tarkastellessaan useamman suomalaisen lehden eutanasiakeskustelua ja verkkokeskusteluja vuodelta 2012. Haaran mukaan “mielipiteitä ei

yleensä asetettu vuoropuheluun keskenään, vaan ne asetettiin joko vastakkain tai niitä käsiteltiin toisistaan erillään.” (Haara 2013, 14.)

Yhtenä syynä yksipuolisuuteen voi olla, että keskustelijoille on vuosien aikana vakiintunut tietyt roolit, ja uudet osallistujat eivät halua tai uskalla horjuttaa näiden auktoriteettien asemaa. Toinen syy on se, että julkinen keskustelu on siirtynyt lehdestä verkkoon, joten lehden sivuille asti päätyy vain harvojen ja valittujen kommentit. Kolmas syy yksipuolisuuteen on uutistyylin luonne eli reaaliaikaisuuden vaatimus ja jatkuva kiire. Toimittajilla on omat vakiokontaktinsa ja ”mielipideautomaatit”, eikä juttuihin ehditä etsiä muita haastateltavia tai muuttaa jutun näkökulmaa uuden haastateltavan mukaan.

7.2 Vinoutuneet roolit

Terhokodin ylilääkäri Juha Hänninen on aktiivinen julkinen keskustelija ja eutanasian puolestapuhuja. Hänninen on keskustelijoista kiinnostava yksittäistapaus, sillä lääkärin etiikan mukaisesti hän vastusti ennen eutanasiaa. Vielä vuonna 2005 Hänninen kommentoi eutanasian olevan ”vielä yksi julma tapa hylätä kuoleva ihminen” (HS 31.10.2005). Hänninen muutti kantaansa eutanasiaa puolustavaksi nähtyään työssään kuolevia potilaita, joiden kipuja ei pystytty helpottamaan.

Hännisen auktoriteetti edustaa tavallaan keskustelun molempia osapuolia, ja siksi sitä on vaikea murtaa. Ehkä tämän vuoksi hän on myös toimittajien suosikki, kun tarvitaan kommentteja eutanasiaan liittyen. Hänninen tietää, miksi eutanasiaa puolustetaan ja vastustetaan. Mielipiteen muutoksesta tulee tunne, että eutanasian vastustajat ovat väärässä, eivätkä vain ole vielä kääntyneet eutanasian kannattajiksi. On vaikea argumentoida sellaisen henkilön mielipidettä vastaan, joka on ennen ollut ”samalla puolella”.

Julkiseen keskusteluun osallistujilla on muitakin kiinnostavia kaksoisrooleja. Poliitikkojen kohdalla on välillä vaikea sanoa, kenen suulla he puhuvat. Yksityiselämän asenteet valuvat

julkisuuden puolelle, ja pian asioista puhutaan “puolueen suulla”, vaikka kyseessä olisi yhden ihmisen mielipide.

Kristillisdemokraattien puheenjohtajana vuoteen 2015 asti toiminut Päivi Räsänen on esimerkki tällaisesta monen roolin puhujasta. Hän puhuu samaan aikaan kristittyinä, lääkärinä ja poliitikkona. Räsänen rooliin ja lausuntoihin puututtiin myös Helsingin Sanomien pääkirjoituksessa: "Liitoksissaan natisevalla hallituksella on tärkeämpääkin tekemistä kuin selvitellä pienimmän hallituspuolueen johtajan raamatuntulkintaan perustuvia näkemyksiä maallisen ja hengellisen esivallan suhteesta" (HS 17.7.2013 Pääkirjoitus).

Poliitikkojen osallistuminen julkiseen keskusteluun on ongelmallista heidän päällekkäisten rooliensa vuoksi. Aseman tuoma status luo heidän viesteilleen automaattisen painoarvon julkisessa keskustelussa, vaikka viestin sisältö olisikin muihin kuin poliittisiin argumentteihin nojaava. Äänekkäimpien poliitikkojen kohdalla vaikuttaa siltä, että he myös haluavat profiloitua pelkän poliitikon sijaan yleisemmin yhteiskunnalliseksi vaikuttajaksi. Taustalla on nykyisten ja tulevien äänestäjien suosion kalastelu.

7.3 Argumentoinnin aukkokohtat

Eutanasiaan liittyvä julkinen keskustelu on vahvasti asiantuntijuuteen painottuvaa. Näiden asiantuntijoiden lausuntoja ei myöskään helposti myöhemmin kyseenalaisteta. Eutanasiakeskustelu kulkee usein tavallisen kansan ulottumattomissa. Turun ja Vaasan yliopistot pyrkivät ratkaisemaan tätä ongelmaa järjestämällä vuonna 2014 kansalaiskeskustelut eutanasiasta. Keskusteluista saadun palautteen perusteella ihmisillä oli huoli siitä, että tavallisen ihmisen ääni ei pääse eutanasiaan liittyvässä julkisessa keskustelussa kuuluviin: “Myös kokemusasiantuntijoiden eli sairaiden ja heidän omaistensa näkemyksiä haluttiin enemmän esiin” (HS 5.2.2014 Kotimaa).

Uutisissa kerrotaan säännöllisesti ulkomaisista eutanasiatapauksista ja muiden maiden kannoista eutanasiaan, mutta nämä aiheet eivät herätä keskustelua mielipidepalstalla asti. Yleisönosaston tekstit eivät heijastele kansainvälistä keskustelua, eikä puoltavissa tai vastustavissa argumenteissa oteta esimerkiksi ulkomaisia tapauksia. Suomalainen eutanasiakeskus pidetään siis tiukasti omana alueenaan. Tämä on kiinnostava yksityiskohta keskustelussa, sillä vaikka lainsäädäntö on joka maassa erilainen, voisi luulla keskustelijoiden poimivan väitteilleen tukea jo tiedossa olevista tapauksista ja menettelytavoista.

Valtaosassa eutanasiaa puolustavissa ja vastustavissa kannanotoissa käytettiin dissosiativisia argumentointitekniikoita. Näin haluttiin luoda jaotteluja asioiden välille ja korostaa sitä, mistä eutanasiassa ei ole kyse. Eutanasian puolustajat esimerkiksi painottivat, että eutanasia on oma aiheensa eikä sitä pidä liittää keskusteluun saattohoidosta ja sen tasosta Suomessa. Eutanasian vastustajat taas halusivat korostaa, että eutanasiassa ei ole kyse hyvästä teosta vaan ihmisten surmaamisesta. Tällaiset vastakkainasettelut elävät saman puheenvuoron sisällä. Juuri kukaan keskustelun osapuolista ei voinut puhua vain eutanasiasta ottamatta samalla kantaa saattohoitoon.

Sen sijaan sovitteleva, ratkaisukeskeinen argumentointi puuttuu keskustelusta lähes kokonaan. Keskustelijoiden välille ei synny aitoa vuorovaikutusta ja aiempiin teksteihin viitataan vain, jos omassa tekstissä aiotaan tukea aiempaa sanomaa tai kumota se omalla argumentoinnilla. Keskustelu junnaa paikoillaan, koska varsinaisia ratkaisuehdotuksia tai keskustelua uusille urille vieviä puheenvuoroja esitetään vain vähän.

Tuoreita ratkaisuehdotuksia eutanasiaan nousi viiden vuoden aikana esiin muutama, mutta nämä kannanotot eivät herättäneet sen laajempaa keskustelua, vaan jäivät yksittäisiksi kommentteiksi. Yksi eutanasiakeskus uudistajista on filosofian professori Matti Häyry. Hän ehdotti kolumnissaan (HS 12.10.2013) Oxfordin yliopiston professori Julian Savulescua siteeraten, että eutanasia voitaisiin tehdä potilaille nukutuksessa, jolloin lääkäreiden eettinen ongelma elämän

päättämisestä poistuisi, koska henkilö kuolisi nukkuessaan hoidosta tai ravinnosta kieltäytymisen aiheuttamiin seurauksiin.

Toisessa uudessa ratkaisuehdotuksessa tekniikan tohtori Tony Rosqvist ehdotti robotteja avuksi eutanasiaan. Silloin poistuisi lääkäreiden esittämä eettinen ongelma elämän päättämisestä. "Koska avustettu itsemurha ei ole Suomen laissa rikos, teknologiainnovoinnilla voitaneen tehdä vielä paljon tietoisien ja päätöksiin pystyvien saattohoitopotilaiden vuoksi nykyolainsäädännön puitteissa. Itse asiassa voidaan ajatella, että kyse on pelkästä itsemurhasta, jossa työkaluna on robotti." (HS 29.5.2012 Mieliä).

7.4 Puolueellisuus ja yleistyks

Medialla on oma roolinsa julkisen keskustelun roolittajana. Näitä toimittajien esiin nostamia eutanasiakeskustelun osapuolia ovat esimerkiksi lääkärit, suomalaiset, vihreät, kristillisdemokraatit ja perussuomalaiset. Ulkomaita käsittelevissä uutisissa toimijoina ovat useimmin hollantilaiset ja belgialaiset, mutta heidän asenteensa eutanasiaa kohtaan esitetään lyhyinä faktoina, ei keskustelun argumentteina.

Eri maiden eutanasiaan liittyvistä kansanäänestyksistä kerrotaan uutisissa vain lyhyesti, samoin näiden äänestysten yhteydessä esitetyistä vastalauseista. Uutisoinnissa luodaan usein vastakkainasettelu kansan ja kirkon mielipiteiden välille. Samoin lääkärinkunnan eutanasiakannasta uutisoidessa lääkäreiden mielipiteet niputetaan yhteen eutanasiaa vastustaviksi Suomen Lääkäriliiton ja Maailman Lääkäriliiton esittämien linjausten mukaisesti. Yksittäisten lääkäreiden yleisestä linjauksesta eroavat mielipiteet pääsevät esiin vain yleisönosastokirjoitusten kautta.

Tiukat julkisen keskustelun roolit nostavat esiin vain ääripäiden ajattelun. Kun keskustelun osapuolet on rajattu mediassa tiukasti eutanasian puolustajiin ja vastustajiin, on yhteisymmärryksen löytäminen osapuolten välillä haasteellista.

Suomalaisia eutanasia-asenteita 1990-luvun lopulla kartoittaneessa tutkimuksessa mainittiin, että tutkimuksesta saatuihin vastauksiin vaikuttaa vastaajien pyrkimys yleiseen hyväksyntään. He eivät siis välttämättä vastaa rehellisesti, vaan sen mukaan, minkä tulkitsevat vallalla olevaksi yleiseksi mielipiteeksi. Sen vuoksi tutkimukset eivät kerro koko totuutta vastaajien asenteista. (Ryynänen yms. 2003, 4331–4337.) Samoin erilaisissa gallupeissa ja haastatteluissa on mahdollista, että vastaajat kertovat aiheesta sen kannan, minkä olettavat yleisemmin hyväksytyksi esimerkiksi oman ammattiryhmänsä tai yhteisönsä piirissä.

8. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten eutanasiasta Helsingin Sanomien sivuilla kirjoitetaan, kuinka puolustajat ja vastustajat argumentoivat väitteitään, ja kuka pääsee osallistumaan eutanasiakeskusteluun.

Argumenttien analyysin kautta aineistosta nousi esiin omaisten tuska, lääkäreiden arvot, aihepiirin monimutkaisuus, poliitikkojen muutosvastarinta sekä ulkomailta saadut käytännön esimerkit eutanasiasta. Argumentoinnin analyysistä on hyötyä niin toimijoille kuin vastaanottajillekin. Lehden lukijana yksittäisen jutun lukee ehkä vain kerran, mutta argumentoinnin tarkkailulla jutuista nousee esiin niiden piilomerkitykset ja taustalla vaikuttavat arvot. Arvojen huomioiminen on tärkeää myös sen vuoksi, että keskustelun jatkuessa argumentit kohdennetaan juuri noihin arvoihin ja niiden muuttamiseen.

Aineistosta nousseet kehittämissuhteet liittyvät sekä lehden journalistisiin valintoihin että julkisen keskustelun kehittämiseen. Käytettyjen käsitteiden kirjavuus kertoo siitä, että toimituksessa ei ole yhtenäistä ohjeistusta siitä, kuinka ja millä termeillä eutanasiasta tulisi kirjoittaa. Näin mukaan pääsee tahattomasti juttuja leimaavia sanavalintoja ja asenteita sekä puhtaita asiavirheitä.

Ulkomailla toimituksissa on tarkasti erikoistuneita toimittajia, jotka seuraavat ja tuottavat esimerkiksi vain uskontoon liittyvää uutisointia, mutta Suomessa tällaista erityisosaamista ei vielä ole. Aineiston juttujen kirjoittajien tarkastelun perusteella eutanasiasta kirjoittivat lehden tavalliset uutistoimittajat sekä ulkomaankirjeenvaihtajat.

Lisäkoulutus on toimituksissa tarpeen, sekä eutanasiasta yksittäisenä uutisaiheena että laajemmin kuolemasta ja eettisistä asioista keskusteltaessa. Juttuihin pitäisi saada entistä monipuolisemmin mukaan lainsäädännön ja lääketieteen ohella myös tavallisten ihmisten toiveet, pelot ja

kokemukset. Asiantuntijoita voisi eettiseen pohdintaan hakea nykyisten, lääketieteeseen painottuvien osajien lisäksi myös biologisten ja filosofien joukosta.

Viiden vuoden tarkastelujakso näyttää eutanasiakeskustelun koko elinkaaren. Keskustelu kiihtyi vuonna 2012 moniääniseksi argumentoinniksi, sitä ylläpidettiin vuosina 2013–2015, ja lopulta se huipentui vuonna 2016 siihen, että kansalaisaloite eutanasian laillistamisen puolesta keräsi vaadittavat 50 000 ääntä.

Eutanasian kannattajien argumentoinnin voi siis sanoa onnistuneen, sillä eutanasia sai muutamassa vuodessa paljon lisää kannatusta. Vastustajien argumentit jäivät julkisessa keskustelussa irrallisiksi soraääniksi, joita ei kumottu vasta-argumenteilla, mutta ei myöskään noteerattu enempää kuin vuoropuhelussa oli tarpeen.

Eutanasian vastustajien kannanotot olivat kyllä äänekkäitä, mutta niiden perustelut eivät vedonneet enemmistöön. Vastustajilta myös puuttui Seppäsen ja Hännisen kaltaiset veturit, jotka nostavat eutanasian yhä uudelleen julkiseen keskusteluun.

Koska aineiston aihepiireissä oli suuria vuosikohtaisia eroja, on sen pohjalta vaikea ennustaa keskustelun tulevia trendejä. Eutanasian laillistamisesta tehty kansalaisaloite pysyy varmasti otsikoissa tänäkin vuonna, ja ulkomaisten eutanasiatapausten lisääntyessä esimerkkejä haetaan tulevaisuudessa yhä enemmän ulkomailta.

Laadullisessa tutkimuksessa painottuvat tutkijan aineistosta tekemät valinnat, eikä tuloksissa välttämättä pyritä laajaan yleistettävyyteen. Argumenttianalyysin perusteella voi kuitenkin sanoa, että Suomessa on taitavia sanankäyttäjiä, niin toimittajissa kuin yksityishenkilöissäkin. Eutanasiaa argumentoitiin asiantuntevasti sortumatta liialliseen sentimentaalisuuteen. Pienellä terminologian terävöittämisellä ja toisaalta kansantajuistamisella keskustelusta saataisiin entistä monipuolisempaa ja helpommin lähestyttävää.

Peltomaan (1998) pro gradun tuloksiin verratessa eutanasiakeskustelun isot teemat ovat pysyneet melko samoina jo kahdenkymmenen vuoden ajan. Edelleen keskeisiä kysymyksiä ovat eutanasia-termin tarkka määrittely, keskustelussa ilmenevä arvojen ja faktojen sekoittuminen sekä aiheen esittely vastakkainasettelujen kautta.

Erojakin on. Kaksikymmentä vuotta sitten eutanasiasta keskusteltiin pääasiassa vastustajien argumentteihin painottuen. Nykyään julkista keskustelua hallitsevat eutanasian kannattajat. Tämä osoittaa laajempaa asenneilmapiirin muutosta Suomessa. Eutanasian mahdollisuus kuohutti suomalaisia pari vuosikymmentä sitten paljon enemmän kuin nyt. Nykyään eutanasiaan on totuttu yhtenä yhteiskunnallisen keskustelun aiheena muiden joukossa, josta keskustellaan pääosin rauhalliseen sävyyn ilman kiihkoilua.

Suhde kuolemaan on yksilöllinen kokemus, mistä johtuen myös asenne eutanasiaa kohtaan on joka ihmisellä erilainen. Henkilön eutanasia-asenteesta on lähes mahdotonta tehdä yleistyksiä sukupuolen, ammatin, sosiaalisen luokan tai iän perusteella. Ennakko-odotukset kääntyvät pääläelleen viimeistään eutanasiakeskustelun osapuolia tarkkaillessa, sillä lääkärinkunnan yleisesti eutanasian tuomitsevasta kannasta huolimatta yksittäinen lääkäri saattaakin kannattaa eutanasiaa, kun taas kuolemansairas henkilö ei haluakaan kuolinapua vaan vetoaa esimerkiksi uskontoonsa.

Eutanasian puolustajien ja vastustajien leireissä aihetta argumentoidaan lakeihin ja etiikkaan vedoten. Tunteisiin vetoavat mielipidekirjoitukset ovat selkeä vähemmistö. Eutanasiakeskustelu on analyyttistä ja tasapuolisuuteen pyrkivää, mutta ääneen Helsingin Sanomissa pääsevät vain harvat ja valitut.

Eutanasiakeskustelussa on kyse yhteiskunnallisesta arvokeskustelusta. Retorisen analyysin avulla voimme paljastaa teksteistä erilaisia kulttuurisia arvoja. Suomalaisessa, pitkälle maallistuneessa yhteiskunnassa uskontoon vetoavat argumentit ovat selvä vähemmistö. Suomessa arvostetaan faktoihin ja tutkimustuloksiin pohjaavia kannanottoja.

Arvokeskustelu perustuu erilaisiin esioletuksiin esimerkiksi Suomesta kehittyneenä hyvinvointivaltiona, jossa yksilöillä on laajat itsemääräämisoikeudet. Tulevaisuus näyttää, laajentuvatko nämä oikeudet koskemaan myös omaan kuolemaan liittyvää päätösvaltaa.

Tämä pro gradu -työ on omistettu isoisälleni Unto Tammelalle, joka eli iloiten ja kuoli hiipuen. Hänen lähtöään ja sitä edeltävää tarpeetonta kärsimystä seurattessani toivoin, että kaiken voisi lopettaa nappia painamalla. Toivottavasti oman elämäni loppusuoralla eutanasiaan on tarvittaessa mahdollisuus Suomessakin.

LÄHTEET

Kirjallisuus

Alajoki, Heidi (2005): Kärsimysnäytelmä median mukaan. Retorinen analyysi Passion of the Christ –elokuvasta suomalaisessa lehdistössä. Tiedotusopin pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto, Tiedotusopin laitos 2005. Saatavilla sähköisesti osoitteessa

<<http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu00568.pdf>> 5.6.2015

Alasuutari, Pertti (1999): Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino.

Crews-Anderson, Timothy A. (2007): Critical Thinking and Informal Logic. Series: Philosophy Insights. Tirril, Penrith : Humanities-Ebooks. 2007. eBook.

Dewey, John (2006) Julkinen toiminta ja sen ongelmat. Tampere: Vastapaino. (Engl. alkuteos Public and Its Problems, 1927).

Elias, Norbert: Kuolevien yksinäisyys. Tammer-Paino Oy, Tampere 1993. Alkuteos: Über die Einsamkeit der Sterbenden in unseren Tagen, Frankfurt am Main : Suhrkamp, 1982.

Fairclough, Norman (1997): Miten media puhuu. Vastapaino. Tampere 1997.

Haara, Paula (2013): Vihan ja kiukun vallassa – aggressiivinen eutanasiakeskustelu. Teoksessa Kurvinen, Heidi (toim.): Journalismikritiikin vuosikirja 2013. Media & Viestintä 1/2013, s.

9–18. COMET. Saatavilla sähköisesti osoitteessa

<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/68074/journalismikritiikin_vuosikirja_2013.pdf>

5.6.2015

Have, H. ten; Welie, Jos V. M. *Death and Medical Power : An Ethical Analysis of Dutch Euthanasia Practice*. Series: *Facing Death*. Maidenhead, England : McGraw-Hill Education. 2005. eBook.

Healey, Justin (2013): *Voluntary Euthanasia Debate*. Series: *Issues in Society* (Balmain, N.S.W.), Vol. 359. Thirroul, N.S.W. : Spinney Press. 2013. eBook.

Kakkuri-Knuuttila, Marja-Liisa (toim.) (2000): *Argumentti ja kritiikki. Lukemisen, keskustelun ja vakuuttamisen taidot*. Gaudeamus 2000.

Kantola, Anu (2011): *Hetken hallitsijat. Julkinen elämä notkeassa yhteiskunnassa*. Gaudeamus 2011.

Kantola, Anu (2012): *Miten meistä tuli me? Julkinen elämä sosiaalisena mielikuvituksena*. Teoksessa Karppinen, Kari & Matikainen, Janne (toim.): *Julkisuus ja demokratia. Vastapaino*. Tampere 2012, s. 37–59.

Karvonen, Erkki (1999): *Elämää mielikuvayhteiskunnassa - Imago ja maine menestystekijöinä myöhäismodernissa maailmassa*. Gaudeamus. Tammer-paino, Tampere 1999.

Koistinen, Mikko (1998): *Pelkkää taloutta. Retoriikka journalismin tutkimuksessa*. Teoksessa Kantola Anu, Moring Inka & Väliaverronen Esa (toim.) (1998): *Media-analyysi - tekstistä tulkintaan*. Gaudeamus 1998, s. 40–63.

Kunelius, Risto (1999): *Viestinnän vallassa: Johdatusta joukkoviestinnän kysymyksiin*. 1.–2. painos. Juva: WSOY, 1999.

Kunelius, Risto (2007): *"Anteeksi vaan Voltaire" - Muhammed-pilakuvat, sananvapaus ja journalismi*. Teoksessa Seppä, Satu (toim.): *Journalismikritiikin vuosikirja 2007*.

Tiedotustutkimus 1/2007, s. 20–41. Saatavilla sähköisesti osoitteessa
<<http://www.hssaatio.fi/images/stories/tiedostot/kuneliusvoltaire.pdf>> 3.6.2016

Lipponen, Satu (2011): Eutanasia on medialle hankala aihe - eettistä keskustelua lisättävä.
Teoksessa Kivimäki, Sanna (toim.): Journalismikritiikin vuosikirja 2011. Media & Viestintä
1/2011, s. 19–22. Journalismin tutkimusyksikkö. Saatavilla sähköisesti osoitteessa
<<https://tampub.uta.fi/handle/10024/65346>> 10.8.2016

Leiwo, Matti & Pietikäinen, Sari (1996): Kieli vuorovaikutuksen ja vallankäytön välineenä.
Teoksessa Palonen, Kari & Summa, Hilikka (toim.): Pelkkää retoriikkaa. Tutkimuksen ja
politiikan retoriikat. Vastapaino. Tampere 1996, s. 85–108.

Luostarinen & Kivikuru & Ukkola (toim.) (1996): Sopulisiilppuri - mediakritiikin näkökulmia.
Helsingin yliopiston Lahden tutkimusyksikkö.

Pahlman, Irma (2015): Eutanasia Suomessa. Teoksessa Saarto, Tiina, Hänninen, Juha,
Antikainen, Riitta & Vainio, Anneli (toim.) (2015): Palliatiivinen hoito. Kustannus oy Duodecim
2015, s. 621–622.

Palonen, Kari & Summa, Hilikka (toim.) (1996): Pelkkää retoriikkaa. Tutkimuksen ja politiikan
retoriikat. Vastapaino. Tampere 1996.

Peltomaa, Jouni (1998): Hyväksytyt ja torjuttu eutanasia. Tutkielma. Sosiaaligerontologian
koulutusohjelma, sosiologia. Jyväskylän yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Toukokuu
1998. Saatavilla sähköisesti osoitteessa: <https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/11584>
15.3.2016

Perelman, Chaïm: Retoriikan valtakunta. (L'empire rhétorique, 1977.) Suomentanut Leevi Lehto.
Tampere: Vastapaino, 1996.

Pietilä, Veikko ja julkisuuspiiri (2010): Julkisot, yleisöt ja media. Suomennoksia ja kirjoituksia julkisista vuorovaikutus- ja toimintamuodoista. Media Studies. Tampere University Press. TUP 2010.

Pohjolainen, Teresa (2011): Vihreällä on viisi miljoonaa sävyä. Vihreyden retoriikka Kansallisen Kokoomuksen ympäristöpoliittisessa ohjelmassa. Suomen kielen pro gradu- tutkielma, Jyväskylän yliopisto, Kielten laitos 2011. Saatavilla verkossa <<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/37333/URN:NBN:fi:jyu-201202071139.pdf>> 1.3.2017

Prasser, Scott (2013): Euthanasia - Tackling a ‘wicked’ policy problem. Teoksessa Healey, Justin (2013): Voluntary Euthanasia Debate. Series: Issues in Society (Balmain, N.S.W.), Vol. 359. Thirroul, N.S.W. : Spinney Press. 2013, p. 11–13. eBook.

Puro, Jukka-Pekka (2005): Retoriikan historia. Helsinki: WSOY 2005.

Pöysti, Sirkka (2009): Eutanasia ja etiikka. Suomalainen eutanasiakeskustelu kansainvälisen keskustelun osana 1970-luvulta nykypäivään. Helsinki 2009.

Rahkonen, Juho (2004): Nato ja media. Suomen turvallisuuspolitiikasta käyty julkinen keskustelu 2003-2004. Väitöskirja. Journalismin tutkimusyksikkö. Tampereen yliopisto. Tampere 2004. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <<http://uta32-kk.lib.helsinki.fi/bitstream/handle/10024/67631/951-44-6706-X.pdf>> 5.4.2013

Ryynänen, O.-P., Myllykangas, M., Viren, M. & Heino H. Lääkäreiden, hoitajien ja väestön asenteet eutanasiaan Suomessa. Suomen Lääkärilehti 2003; 43: 4331–4337.

Sipola, Simo (1998) Lisää koskettavuutta - miten käy uutisen? teoksessa Kantola, Anu & Mörä, Tuomo (toim.): Journalismia! Journalismia? WSOY 1998, s. 83–98.

Summa, Hilikka (1996): Kolme näkökulmaa uuteen retoriikkaan : Burke, Perelman, Toulmin ja retoriikan kunnianpalautus. Teoksessa Palonen, Kari & Summa, Hilikka (toim.): Pelkkää retoriikkaa. Tutkimuksen ja politiikan retoriikat. Vastapaino. Tampere 1996, s. 51–83.

Väliverronen, Esa (2012): Median kuviteltu valta. Teoksessa Karppinen, Kari & Matikainen, Janne (toim.): Julkisuus ja demokratia. Vastapaino. Tampere 2012, s. 83–108.

Verkkolähteet

Eduskunnan verkkosivut: Lakien säätäminen >Kansalaisaloite. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <<https://www.eduskunta.fi/FI/lakiensaattaminen/kansalaisaloite/Sivut/default.aspx>> 10.12.2016

Rikoslaki henkeen ja terveyteen kohdistuvista rikoksista 21.4.1995/578. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L21>> 10.12.2016

Sanoman mediamyynti, Helsingin Sanomat. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <<https://media.sanoma.fi/printti/helsingin-sanomat>> 12.2.2017

Valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta ETENE. Kannanotto 15.12.2011: Ihmisarvo, saattohoito ja eutanasia. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <http://www.etene.fi/c/document_library/get_file?folderId=72662&name=DLFE-2906.pdf> 5.6.2013

Helsingin Sanomat 2.3.2017 Poliitikka: Timo Soini: Olemme luomassa Suomeen kuoleman kulttuuria – eduskunta keskusteli, pitäisikö eutanasia laillistaa. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <<http://www.hs.fi/politiikka/art-2000005110565.html>> 10.3.2017

TAULUKOT

Taulukko 1: Eutanasiaa käsittelevät jutut osastoittain Helsingin Sanomissa 2012–2016

Osasto / Kpl	2012	2013	2014	2015	2016
Elämä	0	0	1	0	0
Hyvinvointi	0	1	1	0	1
Ihmiset	1	2	3	1	1
Kotimaa	19	14	6	5	7
Kulttuuri	5	1	1	2	3
Mielipide	41	7	2	0	6
Politiikka	4	4	0	2	1
Pääkirjoitus	4	4	1	0	2
Radio ja TV	1	0	0	1	0
Sunnuntai	2	4	3	0	2
Tiede	1	1	0	0	0
Ulkomaat	3	9	13	8	6
Urheilu	1	0	0	1	1
Yhteensä	82	47	31	20	30

Taulukko 2: Eutanasian kannatus ja vastustus Helsingin Sanomien jutuissa ja yleisönosastokirjoituksissa 2012–2016

	Puolesta (kpl)	Vastaan (kpl)	Neutraali (kpl) *
2012			
Kaikki jutut	44	18	20
Mielipidekirjoitukset	24	10	7

2013			
Kaikki jutut	16	17	14
Mielipidekirjoitukset	0	5	2
2014			
Kaikki jutut	18	5	8
Mielipidekirjoitukset	0	1	1
2015			
Kaikki jutut	14	4	2
Mielipidekirjoitukset	0	0	0
2016			
Kaikki jutut	17	7	6
Mielipidekirjoitukset	3	2	1

*) Jos yhden jutun sisällä esitettiin sekä eutanasiaa puolustava että vastustava näkökanta, nämä “kumosivat toisensa”, jolloin merkitsin jutun sarakkeeseen neutraali.

Taulukko 3: Eutanasiakeskustelussa käytetyt termit Helsingin Sanomissa 2012–2016

Termit (kpl)	2012	2013	2014	2015	2016
Aktiivinen eutanasia	22	1	0	8	6
Aktiivinen kuolinapu	10	1	0	0	1
Armokuolema	28	18	21	8	20
Armomurha	16	17	6	1	1
Arvokas kuolema	13	1	1	0	0
Avustettu itsemurha, itsemurhan avustaminen	19	4	14	11	18
Avustettu kuolema, avustettu eutanasia	5	2	3	2	5
Etene	6	0	0	0	2
Eutanasia	423	113	158	78	158
Hoitotahto, hoitotestamentti	15	2	4	0	4

Hyvä elämä	7	1	0	0	1
Hyvä kuolema	20	3	7	3	11
Itsemääräämisoikeus, oikeus päättää omasta kuol.	25	5	3	1	2
Kansalaisaloite (eutanasian puolesta)	31	37	0	1	17
Kipu (sis. Kivunhoito, kivunlievitys, kivun torjunta)	98	8	13	4	14
Kuolinapu	53	6	1	2	26
Kärsimys, kärsiminen, tuska, kauhu	128	27	9	9	27
Palliativinen hoito	8	0	0	0	4
Palliativinen sedaatio, nukutus, anestesia, sedaatio	21	6	6	1	0
Passiivinen eutanasia	23	2	1	9	4
Pelko, ahdistus, turvattomuus, avuttomuus	30	1	1	0	0
Saattohoito	112	13	30	1	18
Sietämätön/kestämätön kipu	24	6	11	4	10

Taulukko 4: Eutanasiakeskustelun osapuolet Helsingin Sanomissa 2012–2016

	2012	2013	2014	2015	2016
Lääkärit, muu hoitohenkilökunta, lääketieteen professorit *	12	2	3	0	6
Poliitikot ja puolueet **	11	10	2	4	2
Liitot ja yhdistykset	4	1	1	0	2
Yksityishenkilöt, joilla vaikea sairaus	6	2	2	4	2
Yksityishenkilöt, sairaiden omaiset	3	0	0	1	1
Muut yksityishenkilöt	15	4	2	3	3
Kirkon edustajat (papit, diakonissat)	3	3	4	0	0
Toimittajan kirjoittama juttu (sis. Uutiset, kolumnit ja pääkirjoitukset)	31	16	13	6	8
Uutistoimiston uutinen, pikku-uutinen	15	7	6	2	1

*) Kategorioihin on laskettu mukaan yksittäiset ihmiset niin monta kertaa kuin heillä on ollut erillisiä puheenvuoroja vuoden aikana. Julkisessa keskustelussa aktiiviset henkilöt ovat siis toistuvilla kirjoituksillaan kasvattaneet osallistujien kokonaislukumäärää.

**) Poliitikot, joilla on selkeä uskonnollinen vakaumus, on laskettu mukaan poliitikot-kohtaan eikä Kirkon edustajat-kohtaan asian monitulkintaisuuden vuoksi. Samoin poliitikot, joilla on tekstissä mainittu lääketieteen koulutus, on laskettu mukaan vain Poliitikot-kohtaan eikä Lääkärit-ryhmään heidän ensisijaisen roolinsa mukaan. Poliittiset puolueet on laskettu yksittäisenä lukuna mukaan kokonaismäärään (1=poliitikko, 1=puolue) jos juttu käsittelee selkeästi tietyn puolueen kantaa. Luvut ovat siis suuntaa-antavia erilaisten päällekkäisyyksien vuoksi. Roolien erottelusta kerrotaan tarkemmin kappaleessa 7.2.

LIITTEET

Tutkielmassa käytetyn aineiston osastot, kirjoittajat ja otsikot Helsingin Sanomissa 2012–2016

	2012		
Kulttuuri	24.12.2012	Osmo Pekonen	Ihminen on ajatteleva ruohonkorsi
Sunnuntai	2.12.2012	Jussi Konttinen	Linkolan vuosisata
Kulttuuri	3.11.2012	Suvi Ahola	Osaammeko kuolla?
Kotimaa	26.10.2012	Heli Saavalainen	Lakialoitteita kansalaisilta
Ihmiset	4.10.2012	useita	Toimittaja puhui vammaisten puolesta
Ulkomaat	27.9.2012	AP	Eutanasian käyttö lisääntyi Hollannissa
Kotimaa	14.9.2012	Peppiina Ahokas	Euroopan terveydenhuolto vapautuu
Pääkirjoitus	4.9.2012	na	Kansalaisaloite vastaa jopa liian suuriin odotuksiin
Mielipide	3.9.2012	Tiina Tasmuth	Lääkärin tulee poistaa kärsimystä
Kotimaa	30.8.2012	Jorma Erkkilä	Seppäsen ja Viinaseen kirja viritti keskustelua
Kotimaa	30.8.2012	Jorma Erkkilä	Terhokodin ylilääkäri muutti mieltään eutanasiasta
Kotimaa	29.8.2012	STT	Saattohoitokodin johtaja: Eutanasiasta säädettävä laki
Tiede	17.7.2012	Rolf Dobelli	Passiivisuus on yhtä väärin kuin paha teko
Kotimaa	17.6.2012	Päivi Repo	Keskustelua poteroista
Kotimaa	14.6.2012	na	Oppositio kysyy: Tukipaketit eivät auta
Mielipide	9.6.2012	Veikko Peippo	En haluaisi kuolla janoon
Mielipide	29.5.2012	Tapio Aaltonen	Eutanasia pelastaa henkiä
Mielipide	29.5.2012	Tony Rosqvist	Robotista apua kuolemaansa toivovalle
Mielipide	29.5.2012	Juha Toikkanen	Olen valmis auttamaan
Mielipide	29.5.2012	Liisa Riikonen	Eikö hyvä kivunhoito ole tavoittelemisen arvoista?
Radio ja TV	29.5.2012	Timo Peltonen	Dokumentti osallistuu eutanasiakeskusteluun
Kotimaa	28.5.2012	STT	Eutanasiasta eri mielipiteitä maan johdossa
Kotimaa	27.5.2012	STT	Pääministeri Katainen ei pidä eutanasiaa poliittisena kysymyksenä
Mielipide	27.5.2012	Olavi Snellman	Lääkärin moraalinen pohja lienee rakkaus
Kotimaa	26.5.2012	STT	Yle: Presidentti Niinistö kannattaa eutanasiaa
Kotimaa	26.5.2012	Jaana Savolainen	"Eutanasia ei korvaisi hyvää saattohoitoa"
Kotimaa	26.5.2012	STT	Tuomiokapituli kuulee kirkkoherraa blogikirjoituksesta
Mielipide	26.5.2012	Mirja Alajärvi	Henkinen kärsimys myös perusteeksi eutanasialle
Mielipide	26.5.2012	Juhani Heiska	Mitä tehdä syvästi masentuneille?
Kulttuuri	25.5.2012	na	HS-raadin vastaukset kysymykseen: Pitäisikö Suomessa sallia eutanasia?

Kulttuuri	25.5.2012	Sirpa Pääkkönen	Enemmistö hyväksyy armokuoleman
Mielipide	25.5.2012	Jaakko Ojanne	Politiikka eutanasiasta on tunnevaltaista
Mielipide	25.5.2012	Päivi Meretoja	Antakaa minulle päätävävalta elämästäni
Mielipide	25.5.2012	Esko Seppänen	Eutanasia on laupeudenteko lähdössä olevalle ihmiselle
Kotimaa	24.5.2012	STT	Kirkkoherra vihreistä: "hovisyöttäläsporukka"
Mielipide	24.5.2012	Joni Siikavirta	Eutanasia on yksilön oma asia
Mielipide	24.5.2012	Timo Uotila	Kivunhoito nostettava uudelle tasolle
Mielipide	24.5.2012	Reino Pöyhä	Eutanasialla ei ole mitään tekemistä nykyaikaisen lääketieteen kanssa
Mielipide	23.5.2012	Liisa Väätäinen	Tarvitaanko lakia eutanasiasta?
Mielipide	23.5.2012	Risto Kempainen	Lailistettu eutanasia toisi harmaan alueen
Pääkirjoitus	22.5.2012	na	Vihreiden eutanasiakanta osui herkkään paikkaan
Mielipide	22.5.2012	Kalervo Nissilä	Olen opetellut olemaan kasvokkain kuolemani kanssa
Mielipide	22.5.2012	Juha Hänninen	Eutanasia on äärimmäinen toimenpide äärimmäisessä tilanteessa
Mielipide	22.5.2012	Sanna Kukkonen	Eutanasia olisi inhimillistä
Kotimaa	22.5.2012	Maria Manner	Paavin säkeitä vai teekutsupuheita
Kotimaa	22.5.2012	Peppiina Ahokas, Maria Manner	Eutanasia on eri asia kuin saattohoito ja kivun torjunta, sanoo poikansa kuolemaa sivusta seurannut Esko Seppänen.
Kotimaa	22.5.2012	Matti Huuskonen	Suomi kieltää eutanasian, mutta ei itsemurhassa avustamista
Kotimaa	22.5.2012	Jaana Savolainen	"Miksi ihmistä pidetään tuskassa?"
Kotimaa	21.5.2012	na	Soini tulistui vihreiden eutanasialinjasta
Politiikka	21.5.2012	na	Räsänen: Vihreät ryhtyi elämälle kielteisen aatteen veturiksi
Politiikka	21.5.2012	na	Soini nimittää vihreitä kuoleman kulttuurin edustajiksi
Politiikka	20.5.2012	STT	Vihreät äänestävät tänään suhteestaan eutanasiaan
Kotimaa	20.5.2012	Peppiina Ahokas, Heli Suominen	Eutanasia sähköisti vihreät
Pääkirjoitus	19.5.2012	na	Vihreiden virallinen toisinajattelija
Mielipide	28.3.2012	Juhani Palomäki	Vanhuksen ihmisarvo jää markkinavoimien alle
Mielipide	25.3.2012	Esko Seppänen	Kansalaisaloitteen tekeminen on vielä hankalaa
Sunnuntai	25.3.2012	Veera Luoma-aho	Lääkäri ei astu letkun päälle
Mielipide	22.3.2012	Heikki Poroila	Tarvitsemme sekä eutanasia- että saattohoitolain
Mielipide	21.3.2012	Eero Vuorinen	Ennen eutanasialakia tarvitaan laki hyvästä saattohoidosta
Kotimaa	18.3.2012	STT, Janne Toivonen	Aamulehti: Suurin osa suomalaisista kannattaa armokuolemaa
Mielipide	15.3.2012	Kyösti Rantasalo	Eutanasiasta tehtävä kansalaisaloite

Urheilu	13.3.2012	AP	Lehti julkaisi syöpää sairastaneen urheilutähden jäähyväisviestin
Ulkomaat	12.3.2012	STT, AFP	Halvaantunut brittimies jatkaa taistelua eutanasiensa puolesta
Mielipide	6.3.2012	Tuula Vainio	Meillä olisi valmiudet hoitaa kuolevan kipuja
Mielipide	5.3.2012	Heikki Mäntylä	Kuolema on hyvin henkilökohtainen asia
Mielipide	3.3.2012	Heikki Pälve	Hyödytön hoito on epäeettistä
Mielipide	2.3.2012	na	Isäni sai kuolinapua Sveitsissä
Mielipide	2.3.2012	Riitta Siekkinen	Eutanasia voi parantaa elämänlaatua
Mielipide	2.3.2012	Juha Hänninen	Myös laadukkaassa saattohoidossa kärsimys voi käydä kestävämmäksi
Mielipide	28.2.2012	Mirko Autio	Hoitohenkilökunnan unohdettava pelkonsa
Mielipide	27.2.2012	Mikko Järvi	Miksi joudun kuolemaan ulkomailla?
Mielipide	27.2.2012	Touko Metsä	Vuosikausien avuttomuus pelottaa
Mielipide	27.2.2012	Virpi Sipola	Sielunhoito lievittää kuolevan ahdistusta
Mielipide	27.2.2012	Tiina Tasmuth	Hyvää saattohoitoa on saatava asuinkunnasta riippumatta
Mielipide	26.2.2012	Miia Salonen	Missä on tilaa luonnolliselle kuolemalle?
Mielipide	26.2.2012	Merja Kuusisto	Eutanasia vaatii laaja-alaista tarkastelua
Mielipide	25.2.2012	Tiina Saarto	Tarvitaanko kuolinapua?
Mielipide	25.2.2012	Pirkko Kiviaho	Kuolinavusta on voitava keskustella
Mielipide	24.2.2012	Juha Hänninen	Suhtautuminen kuolinapuun voi muuttua
Pääkirjoitus	24.2.2012	Pääkirjoitus	Kuolinapu on vaikea asia
Ulkomaat	16.2.2012	Jenni Virtanen, Mikko Paakkanen	Sarkozy ilmoittautui kilpaan
Kulttuuri	1.2.2012	Unto Hämäläinen	Viimeinen pyyntö: Antakaa meidän kuolla arvokkaasti

	2013		
Mielipide	11.12.2013	Tiina Tasmuth	Kokonaisvaltaisesta saattohoidosta on apua
Kotimaa	8.12.2013	Satu Vasantola	Rikollinen toive
Ulkomaat	27.11.2013	AFP, HS	Lakiesitys lasten armomurhasta etenee Belgiassa
Ulkomaat	27.11.2013	AFP, HS	Kahden pariskunnan itsemurhat käynnistivät eutanasiakeskustelun Ranskassa
Sunnuntai	24.11.2013	Minna Lindgren	PastorOne ja PediOne ratkaisevat kriisin
Mielipide	19.11.2013	Olli Ilmari Penttilä	Lääkärille eutanasia on vaikea eettinen kysymys
Pääkirjoitus	14.11.2013	Olli Penttilä	"Armomurha" on asenteellinen ilmaisu
Ulkomaat	11.11.2013	Virve Kähkönen	Onko armomurha lapsen oikeus?
Kotimaa	2.11.2013	Minna Pölkki	Eutanasiasta puhutaan marraskuussa
Kotimaa	2.11.2013	Minna Pölkki	Hyvä kuolema

Tiede	12.10.2013	Matti Häyry	Entä jos eutanasia tehtäisiin nukutuksessa?
Ihmiset	8.10.2013	Perti Avola	Ohjaajaveteraani teki kiiteltäviä elokuvia
Kotimaa	3.10.2013	Juha Salonen	Suomen transtukupiste: Perheen ja lähipiirin tuki on tärkeää
Ulkomaat	2.10.2013	na	Leikkaukset epäonnistuivat – transsukupuoliselle miehelle armokuolema Belgiassa
Kotimaa	27.9.2013	STT, AFP, Reuters	Reaalikokeen teemoina scifi, geokätköily ja kiekkoväkivalta – katso koetehtävät
Kotimaa	14.9.2013	na	Kokoomusnuoret kannattavat tasaveroa
Politiikka	10.9.2013	Juha-Pekka Raeste	Kokoomusnuorten ensi vuoden ohjelmassa vieläkin rajumpia linjauksia
Kulttuuri	28.8.2013	Suvi Ahola	Tietokirjatapahtumassa pohditaan, mistä Suomessa ei vielä kukaan saa puhua
Mielipide	23.7.2013	Jukka Mikkola	Etiikka on maailmankatsomuksellista
Mielipide	21.7.2013	Esa Erävalo	Euroopan kristillisdemokraatit jakavat arvot
Sunnuntai	21.7.2013	Minna Lindgren	Arvojohtaja otti paikkansa
Mielipide	17.7.2013	Stig Kankkonen	Keskustelu toimittajien vastuusta on unohtunut
Pääkirjoitus	17.7.2013	na	Ministerin ei sovi pohtia lakien syntyisyyttä
Kotimaa	12.7.2013	Kalle Silfverberg	Kansa karkaa kirkolta
Politiikka	10.7.2013	Pekka Hakala	Räsänen puheet ajoivat taas väkeä eroamaan kirkosta
Politiikka	10.7.2013	Kalle Silfverberg	Räsänen puolustautuu Raamattu-kiistassa
Politiikka	10.7.2013	Kalle Silfverberg	Päivi Räsänen: Seiskää lujina Jumalan sanan takana
Pääkirjoitus	1.7.2013	na	Ikääntyvien ei pidä tuntea syyllisyyttä
Ihmiset	20.5.2013	Marko Leppänen	Professorin matka normaaliuden laidalle
Hyvinvointi	16.5.2013	na	"Pärjään muutaman minuutin ilman hengityskonetta."
Kotimaa	8.4.2013	Juha-Pekka Raeste	Räsänen: Eutanasia-kannan pohjana on väärinkäsityksiä
Pääkirjoitus	7.4.2013	na	Kansalaisaloitteille kunnan kohtelu
Kotimaa	7.4.2013	Miska Rantanen, Merja Ojansivu	Kansa antaa tuen eutanasielle
Kotimaa	7.4.2013	na	Armomurha vai avustettu kuolema?
Kotimaa	7.4.2013	Miska Rantanen, Merja Ojansivu	Kolme neljästä kannattaa kansalaisaloitetta eutanasiasta
Kotimaa	7.4.2013	Pekka Hakala	"Jokaisen pitäisi ilmaista tahtonsa"
Sunnuntai	31.3.2013	Anna-Stina Nykänen	Kärsimys on kivi niskassa
Mielipide	29.3.2013	HS-raati	Kansankirkko seuraa katseella
Kotimaa	22.3.2013	Marjukka Liiten	Terveystiedon yo-kokeessa sai pohtia eutanasiaa
Ulkomaat	13.3.2013	Suvi Ahola, Noora Kettunen	Paavin profiili: Yhteiskunnassa liberaali, teologiassa vanhoillinen
Ulkomaat	25.2.2013	Suvi Turtiainen	Pappien avioitumista kannattanut brittikardinaali erosi

Mielipide	18.2.2013	Päivi Räsänen	Raskaudenkeskeytyksen suorittamiseen ei pidä pakottaa ketään
Ulkomaat	31.1.2013	STT - AFP	Kysely: Kansa suvaitsevaisempi kuin Italian poliitikot
Kotimaa	16.1.2013	Riku Jokinen	Suomen kuurosokeat: Belgialaiskaksosten eutanasia oli väärä ratkaisu
Ulkomaat	16.1.2013	Riku Jokinen	Kuurot belgialaiskaksoset alkoivat sokeutua - lääkäri suostui eutanasiaan
Sunnuntai	13.1.2013	Anssi Miettinen, Outi Pyhäranta	Kuoleman kanssa kannattaa tulla sinuiksi!
Ulkomaat	11.1.2013	STT, AFP, Reuters	Happoiskun uhri taistelee kohtalontovereidensa puolesta

	2014		
Sunnuntai	15.12.2014	Marjut Lindberg	547 hoitajaa
Ulkomaat	13.12.2014	Heikki Aittakoski	Ranska ei salli eutanasiaa
Ulkomaat	12.12.2014	Heikki Aittakoski	Eutanasia pysynee kiellettynä Ranskassa – raportti esittää "kolmatta tietä" kuolemaan
Pääkirjoitus	5.11.2014	Kaisa Herne	Uskonto ei sovi poliittisten päätösten perusteeksi
Ihmiset	29.10.2014	Katri Kallionpää	Kirjailija Ata Hautamäki sairastaa parantumaton syöpää, mutta aikoo tehdä vielä yhden kirjan
Ulkomaat	17.9.2014	Petteri Tuohinen	Belgialaisvangille myönnettiin oikeus eutanasiaan
Ulkomaat	17.9.2014	na	Suomalaiset kannattavat eutanasiaa
Ulkomaat	15.9.2014	STT, AFP, Reuters	Elinkautista istuva murhaaja sai oikeuden kuolla Belgiassa
Sunnuntai	16.9.2014	Tommi Nieminen	Julkiusko palasi Arkadianmäelle
Sunnuntai	14.9.2014	Anna-Stina Nykänen	Jäävesijulkkis, kerro meille ALSista!
Kotimaa	29.8.2014	Olli Pohjanpalo	Poliittinen puhe kovenee eduskuntavaalien alla
Ulkomaat	21.8.2014	STT, Reuters, AFP	Sveitsin eutanasiaturismin suosio kaksinkertaistui
Kulttuuri	5.8.2014	Jukka Petäjä	Tutkija paljasti naisten osuuden natsi-Saksan tappokoneistossa
Ulkomaat	14.7.2014	Henrik Suni	Arkipiispa Tutu otti kantaa eutanasian puolesta
Ulkomaat	13.7.2014	Ville Eloranta	Observer: Desmond Tutu ryhtyi eutanasian puolestapuhujaksi
Ihmiset	17.5.2014	Antti Pikkanen	Selitä insesti, Juha Eskola – THL:n pääjohtaja sai terveystiedonkokeessa tyydyttävän
Hyvinvointi	24.4.2014	Sonja Saarikoski	Saattohoitolääkäri: Tästä kuolevat haluavat puhua
Mielipide	2.3.2014	Aarne Rajalahti	Varallisuuteen perustuva hoiva lisää vanhusten eriarvoisuutta
Elämä	19.2.2014	Jarkko Tontti	Käy kohti kuolemaa
Ulkomaat	18.2.2014	Virve Kähkönen	Rakkauten ja hulluuden rajamailla

Kotimaa	15.2.2014	Aishi Zidan	Armokuolema on sallittu vasta harvoissa maissa
Ulkomaat	14.2.2014	na	Eutanasia ei ole avustettu itsemurha
Kotimaa	14.2.2014	Päivi Repo, Aishi Zidan	Lastenlääkäri: Keskustelu lasten eutanasiasta pitäisi aloittaa Suomessakin
Ulkomaat	14.2.2014	Jukka Huusko	Armokuolema ilman ikärajaa
Kotimaa	13.2.2014	Petja Pelli	Saattohoitolääkäri: Suomessa pitäisi ensin pystyä puhumaan aikuisten eutanasiasta
Ulkomaat	13.2.2014	AFP, HS	Belgia hyväksyi lasten eutanasian
Ulkomaat	13.2.2014	na	Belgia päättää tänään, salliiko se lasten eutanasian
Ulkomaat	6.2.2014	STT, AFP	Belgia äänestää lasten eutanasiasta
Kotimaa	5.2.2014	Minna Pölkki	Kansalaisfoorumeilla toivottiin keskustelua hyvästä kuolemasta
Kotimaa	4.2.2014	Päivi Repo	Kirkko kerää rahaa kuoleville
Mielipide	23.1.2014	Tiina Tasmuth	Saattohoidosta väärä kuva
Ihmiset	11.1.2014	Arno Kotro	Sanat sumuttavat

	2015		
Ulkomaat	22.10.2015	Jussi Niemeläinen	Roomaa ravisteleva poliittinen kriisi on ajautumassa farssiksi
Kulttuuri	17.10.2015	Aino Frilander	Tätä mieltä me olemme
Kulttuuri	8.10.2015	Leena Virtanen	Vanhukset, kurttuaisia lapsia: Jäähvyäiset on piristävä elokuva kuoleman lähestymisestä
Ulkomaat	6.10.2015	Satu Vasantola	Kalifornia sallii lääkärin auttaa itsemurhassa
Politiikka	29.8.2015	Karoliina Liimatainen	Essayah: "Pohjoismaista vain Suomi elää yhä 90-luvulla"
Elämä	6.8.2015	Kyösti Niemelä	Politiikka tuli treffeille
Kotimaa	7.6.2015	na	Euroopan ihmisoikeustuomioistuimien hyväksyi hoidon lopettamisen, ei eutanasiaa
Ulkomaat	6.6.2015	na	Euroopan ihmis- oikeustuomioistuimien hyväksyi passiivisen eutanasian
Ulkomaat	5.6.2015	Verna Vuoripuro	Euroopan ihmisoikeustuomioistuimien hyväksyi ranskalaismiehen passiivisen eutanasian – oikeustaistelu jakoi perheen kahtia
Kotimaa	5.6.2015	Verna Vuoripuro	Selvitys: Eutanasian hyväksyisi jo 75 prosenttia suomalaisista – myös lääkäreistä yhä useampi
Politiikka	28.5.2015	Yrjö Rautio	Eutanasia on ihmisoikeus
Kotimaa	11.4.2015	Olli Pohjanpalo	Hallituspuolueiden vaatimuksia tälle vaalikaudelle
Kotimaa	20.3.2015	na	Sveitsissä ei ole käytössä eutanasiaa
Kotimaa	13.3.2015	Janne Salomaa	Kolme neljästä kannattaa eutanasiaa, mutta puolueet varovat keskustelua eutanasiasta

Urheilu	6.3.2015	Tero Hakola	Parantumattomasti sairaan jalkapallofanin viimeinen toive toteutui
Nyt-liite	4.3.2015	Perttu Häkkinen	Tiistaiamuna ovikello soi ja Belgiassa sai kuolla kauniisti – toisin kuin sukulaiseni Suomessa
Ulkomaat	26.2.2015	Reuters	14-vuotias tyttö pyysi presidentiltä lupaa eutanasiaan Chilessä
Radio ja tv	11.1.2015	Leena Virtanen	Vasemman ja oikean kohtaamispiste on tässä
Ulkomaat	6.1.2015	Tommi Hannula	Belgialainen sarjaraiskaaja ei sittenkään saa kuolla
Ulkomaat	3.1.2015	Tuuli Vattulainen	Sarjaraiskaaja saa pyytämänsä eutanasian Belgiassa

	2016		
Pääkirjoitus	28.12.2016	Paavo Rautio	Eläkealoite on näyttö itsekkyydestä ja eutanasia-aloite näyttö pyyteettömyydestä
Politiikka	18.12.2016	Päivi Repo	Kansalaisaloite eutanasiasta etenee eduskuntaan – 50 000 allekirjoittajan raja rikki
Kotimaa	10.12.2016	Päivi Repo	Eutanasia-aloite kerännyt hurjalla vauhdilla lähes 42 000 kannattajaa – Lääkäriliiton mukaan laki on turha
Ihmiset	26.11.2016	Noora Bäckgren	Helsinkiläiselle filosofian opiskelijalle ”junioreiden Nobel” – ”Logiikasta olisi hyötyä julkisessa keskustelussa”
Mielipide	13.11.2016	Kari Viholainen	Saattohoito ei takaa hyvää kuolemaa
Pääkirjoitus	9.11.2016	na	Kuolemaan liittyvistä valinnoista syytä keskustella
Mielipide	9.11.2016	Kirsti Aalto	Emme tarvitse lakia eutanasiasta – hyvä saattohoito takaa arvokkaan kuoleman
Kotimaa	8.11.2016	Tuomas Niskakangas, Jaana Savolainen, Elina Kervinen	Parkinsonia sairastava Iiro Viinanen ja neljä muuta ex-kansanedustajaa ajaa eutanasian laillistamista
Kotimaa	27.10.2016	Olli Pohjanpalo	Kristillisdemokraatit verottaisivat kovalla kädellä nautintoaineita
Ulkomaat	13.10.2016	Anne Viljamaa	Hollannissa pohditaan avustetun itsemurhan sallimista elämästä tarpeekseen saaneille vanhuksille
Kotimaa	6.10.2016	Satu Vasantola	Kysely: Moni lääkäri on valmis lievittämään potilaan kärsimystä, vaikka se lyhentäisi elämää
Ulkomaat	17.9.2016	HS - Reuters	Belgia salli kuolinavun parantumattomasti sairaalle alaikäiselle ensimmäistä kertaa
Kotimaa	13.9.2016	Marjo Valtavaara	Suomalaiset hyväksyvät jo yleisesti eutanasian – Vastaa HS:n kyselyyn, miten haluaisit kuolla ja mitä sanoa ennen kuolemaasi
Urheilu	13.9.2016	na	Belgialaisurheilijan kerrottiin suunnittelevan armokuolemaa – voitti paralympiahopeaa ja ilmoitti nauttivansa elämästä

Kulttuuri	11.9.2016	Annina Vainio	Mistä Suomessa ei saa puhua? Asiantuntijat listasivat 12 suomalaista tabua
Mielipide	2.9.2016	Heljä Uusitalo	Kuolinvasta pitää keskustella, sillä se ei ole pelkästään lääkäreiden asia
Mielipide	1.9.2016	Kari Viholainen	Eutanasiolla on suomalaisten vahva tuki
Kotimaa	30.8.2016	Marjo Valtavaara	Pitkä laitospuoletta on vaikea sekä omaisille että lääkäreille – mikä olisi oikeaa hoitoa puoleman läheistyessä?
Mielipide	30.8.2016	Pipsa Sinkko-Westerholm	Mummoni puolema laitoksessa oli epäinhimillinen ja ruma
Kulttuuri	18.8.2016	Maria Säkö	Kymmenvuotias Stage hakee uusia yleisöjä teatteriin
Sunnuntai	31.7.2016	Tommi Nieminen	Eurooppa on sekaisin ja Timo Soinin loma pilalla – perussuomalaisten tilannetta ulkoministeri kuvailee välttäväksi
Ulkomaat	27.7.2016	Virve Rissanen, Sami Sillanpää	Vammaisten joukkosurma järkytti syvästi Japania
Ulkomaat	26.7.2016	Teemu Luukka, Sofia Kuisma	Japanissa puukottaja tappoi 19 ihmistä vammaisten hoitokodissa keskellä yötä
Sunnuntai	23.6.2016	Jörn Donner	Mitä hyötyä minusta enää on? 83-vuotias Jörn Donner pohtii vanhan ihmisen arvoa
Kulttuuri	11.6.2016	Jussi Lehmusvesi	Kirjailija Tiina Raevaara kohtasi pelkonsa autioituneessa Marian sairaalassa
Hyvinvointi	19.5.2016	Sirpa Pääkkönen	Lapsuuden traumaista voi aina selvitä, sanoo asiantuntija – usein kipeät kokemukset aktivoituvat parisuhteessa
Mielipide	19.5.2016	Anne Suokas-Cunliffe	Vakavasti traumatisoituneiden oireita voidaan hoitaa
Kotimaa	12.5.2016	Sirpa Pääkkönen	Suomalaislääkäri: Nuoren naisen armokuolema Hollannissa oli ongelmallinen
Ulkomaat	12.5.2016	Virve Kähkönen	Belgiassa tehtiin viime vuonna ennätysmäärä eutanasioita
Ulkomaat	11.5.2016	Juho-Pekka Pekonen	Hyväksikäytetty noin 20-vuotias nainen sai traumojensa takia luvan eutanasiaan Hollannissa